

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 4. aprill 2018 Nr. 14 (3024)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 2.15 €

Täiskasvanute gümnaasium jääb

Lk 4

Hetk pärast volikogu otsust.
Keskel RTG direktor Vello Kübar.

Foto: SIIM SOLMAN

Volikogu ei kasuta-
nud ostueesõigust

Lk 6

Rapla Kesklinna kooli
juhiks valiti
Tõnis Blank

Lk 7

Küberkiusu ohver:

kõik me oleme
pealaest jalatallani
omamoodi ägedad

Lk 8

MISSIKANDIDAADID
rääkisid toimetuses
tulevikuplaanidest

Lk 10-11

Massöör Edithe Kase
tahab inimesi aidata

Lk 12-13

„Märjamaa legend“ tõi
Arvo Valtonile
kirjandusauhinna

Lk 20

Koduloolane

Kooli kroonikaraamatust
Raplamaa koguteoseni

Lk 15

Juhtkiri

Ka juunikuus lumi on maas

Eile, 3. aprillil, kulgedes Rapla linnas punktist A punkti B, tõusis väga selgelt silmade ette 1953. aasta 6. märts. Oli täpselt samasugune päikesepaisteline ilm. Öösel oli värsket lund sadanud ja põllud ning metsad särasid süütu vaelevuses. Päevapaiste soojendas mõnusalt palet ning võttis veed vulisema, kuigi varjulistes paikades alles külmetas.

Mälestuspilt pärineb kuuekümnelt aastat tagusest Põltsamaa linnast. Päikesesoe oli teedelt koristamata jäänud lume muutnud püdelaks poriseguseks hobusekusest roosakaks värvunud pudruks, mis tegi teed ja rajad raskesti läbitavaks. Kuid ka lumesupist märgade jalgadega kõvemale pinnale jõudnu ei saanud ennast veel pääsenuks pidada, sest külmakraadides liuväljaks lihvitud teel läksid jalad kergesti alt ning keha prantsatas kontide raginal jäisele rajale.

Eilset ja toda ammust päeva eristab üksteisest ainult see, et siis, kuuskümmend viis aastat tagasi, jäi roosakalillast lumesulbist märgadele jalanõudele külge vängevõitu hobusekuse hais, mis kuivatamisel kadus, nüüd aga pead pärast kõrvalteedel käimist kümnetest autodest üles tõstatetud õlisest lumelägapilvest märgunud rõivad keemilisse puhastusse toimetama.

Imelik, kuidas mõni päev võib niimoodi detailideni meelde sööbida ja tõuseb esile alati, kui ligilähedaste oludega kokku juhtud. Mälu jäi see muidugi sellepärast, et päev varem, 5. kuupäeval, oli surnud Jossif Vissarionovitš, suur hirmuvalitseja. See asjaolu seletas ka toona üle N. Liidu tekkinud kaost ja korralagedust, mis puudutas muidugi mõista ka tillukest Põltsamaa linna.

Aga kuidas seletada 2018. aasta aprilli esimestel tööpäevadel Rapla linnas ning paljudes paikades üle valla võimust võtnud lumepudru uputust? Sellel saab olla ainult kolm nime: mugavus, lohakus ja hoolimatus. Igalühel, kes märjas lumes soperdamisest tüdinud, on selle olukorra tekitajale (vajaliku töö tegemata jätjale!) valida siit vastavalt oma elamustele üks iseloomustav sõna.

Sellel mugavusest sündinud lohakal hoolimatusel ei ole õigustust. Ei saa ju olla, et vallas sõlmitud lumekoristuslepingute tähtajad lõppesid kaks nädalat tagasi koos kalendrikevade saabumisega. Ei saa vabandada, et see lumi tuli seekord ootamatult. Ei tulnud ju - juba pühapäeva hommikul pasundasid kõik kanalid, et kohe tuleb lund, tuisku ja tormi. Ei saa sedagi öelda, et kes võis arvata, et aprillis üldse veel lund võiks tulla. Kogemus ütleb, et võib küll, ja kuidas veel! Meie laiuskraadil on kõik võimalik, laulab ju tuntud rokkargi, et „Juunikuus lumi on maas...” ja valla lumekoristajad, kellel pole tegelikult kogu talve jooksul midagi teha olnud, peavad sellekski valmis olema.

Ajaleht 30 aastat tagasi

Huvi talude taastamise vastu

Ühistöö 7. aprillil 1988: 22. märtsil 1988 võtsid EKP Keskkomitee ja Ministrite Nõukogu vastu ühismääruse „Individaalsest teisest tegevusest põllumajanduses”. Määrusest lootsid tuge need, kes lootsid uuenenud oludes esivanemate talu taastada või päris uut oma majapidamist asutada. Üldsuse huvi talu mõiste taastamise vastu oli suur.

Kui asi otsustatud, siis pole enam midagi polemiseerida

Leht vahendas (kom)partei rajoonikomitee I sekretäri Ants Luukase mõtteid: „Avalikustamine on toonud seisukohtade mitmekesisuse. Eksivad need, kes kõike avaldatut võtavad tõe pähe. Tuleb kujundada ka kriitilist suhtumist ajakirjandusse. Ei tohi süstida rahvasse lihtsustatud käsitlusi. Lihtsustuste vastu tuleb seada parteiliselt printsiipiaalne seisukoht. Rajooni täitevkomitee ei ole ühtegi polemiseeritavat probleemi esitanud

ajalehe kaudu aruteluks. Aga kui otsus tehtud, tõuseb ajalehes üles suur arutellaine. **Kui asi otsustatud, siis pole enam midagi polemiseerida.** Suur samm edasi demokraatia teel oleks avaliku arvamuse tundmaõppimine.

Ajalehes paistab silma, et olulist ja ebaolulist ei mõisteta eristada. Viimasel ajal on hakanud hinnanguid kujundama mõningad toimetuse töötajad ja nende selja taga seisvad grupeeringud.

Valimistega tuleb asju ajada resolutselt. Hääletaja saab olla kas poolt või vastu, erapooletus on välistatud. Asi tuleb lahendada ühe hoobiga, et pärast seda jätkuks normaalne töö.“

30 aastat loomeliitude pleenumist

Ajalehtedes sellest siis peaaegu ei räägitud, raadio ja TV valgustasid küll pleenumi käiku. Kritispeeriti Eestis kujunenud situatsiooni ja ühiskonnaelu demokratiseerimise aeglust, nõuti kultuurilist ja majanduslikku iseseisvust.

Südamelt ära

Selgroo-ootus tasus end ära

Siim Solman

Neljapäeval sai meie mõnda aega koos käinud, laienenud Rapla vallavolikogu taas kokku, et arutada asju ja olla ka niisama igati asjalik. Erinevalt tavapäraistest istungitest oli seekord õhus pinget. Päevakorra kolmas punkt otsustas, ilma liialdamata, Rapla täiskasvanute gümnaasiumi (RTG) elu ja surma üle.

“Menüüs”oli seekord kaks valikut: kas liita RTG värkelt valmiva riigigümnaasiumiga või jätta kool oma praegusesse asukohta Rapla keskraamatukogu hoonesse.

Tunnistan julgelt, et olen ka mina selle kooli (RTG) vilistlane. Tegin kunagi sellise valiku teadlikult just sel lihtsal põhjusel, et saaksin käia tööl ja samal ajal omandaksin ka hädavajaliku hariduse. Olla majanduslikult vanematest sõltumatu tundus igati mõistlik otsus.

Me kõik, kes me vähegi suudame mõelda, tajume, et kui see hädavajalik hariduse omandamise vorm viia ühe katuse alla tavagümnaasiumiga, on see Rapla täiskasvanute õppele surmaotsus. Liha

ja kala ei sööda koos. Selle õppeasutuse nimi Rapla TÄISKASVANUTE gümnaasium selgitab nii mõndagi. Selle kooli õpilane on valdavalt täiskasvanu. Paljudel on ka pere loodud ja töökoht kenasti olemas. See on üks asine seltskond, kel on õigus omandada haridust nagu meil kõigil. Täiskasvanute gümnaasium lihtsalt pakub suurepäraselt võimalust omandada haridust nii, et õppur ei pea õppimise nimel otseselt millestki loobuma.

Kui need vallavolikogu liikmed, kes hääletasid liitmise poolt, paneks end lihtsalt korra sellisesse hüpoteetilisse olukorda, kus nad peaks tõsiselt kaaluma, erinevatel põhjustel, RTG-s haridustee

Miks peaks me siis lammutama ühe hästi toimiva lahenduse ja sundima neid inimesi loobuma? Olgu see uus loodav gümnaasium nii uhke ja moodne kui tahes. RTG õpilasel peab olema võimalus õppida tavakoolist eraldi.

jätkamist, aga see kool asub majas, mis on seinast seinä täis tavakooli teismelisi... Julgen väita, et mitte ükski neist ei läheks sinna, kus sind itsitades sosinal pensionäriks kutsutakse. Võib vist väita, et häbi on hirmude pingereas kohe surmahirmu järel ja seda tunnet ei taha me keegi

tunda.

Kahtlemata on see kahe teraga mõök, sest üle mõistuse ei röömustaks ka päevase kooli õppurid, kui nad peavad jagama ruume täiskasvanud õppijaga. Miks peaks me siis lammutama ühe hästi toimiva lahenduse ja sundima neid inimesi loobuma? Olgu see uus loodav gümnaasium nii uhke ja moodne kui tahes. RTG õpilasel peab olema võimalus õppida tavakoolist eraldi. Pealegi on ju praegused ruumid igati tänapäevased ja katavad selle kooli vajadused.

Tõsi, nüüdseks on asi siiski otsustatud ja nagu öeldakse, pärast kaklust rusikatega ei vehelda.

Loodan siiralt, et selle teema juurde ei tulla enam kunagi

tagasi ja see väga pika ajalooga, suurepärase hariduse omandamise vorm jätkab Raplas samal hästi toimival kujul. Võib ju väita, et on olnud

aegu, kus vallavalitsus oli lihtsalt kui üks selgrootu riigiaparaadi käepikendus, aga seekord peab tõdema, et seda oodatud selgroogu on tunda ja tehti väärikas otsus, mis lähtub selgelt kohaliku kogukonna vajadustest. Seda enam, et mitteliitmise otsus langetati suure enamusega.

Küsitlus

Kui sageli käite massaažis?

Eevi, kodune: Olen käinud, aga üldiselt käin harva. Olen käinud lihtsalt lõõgastumas, muresid otseselt ei ole.

Ketli, kodune: Ei käi, ei ole käinud ka kunagi. Kui vaja, siis mees teeb.

Pirke, kodune ema: Ei käi, ei ole kunagi käinud. Ei ole vajadust olnud. Nii palju, kui vaja, mees teeb.

Evi, pensionär: Üldse ei käi. Kunagi olen käinud mure pärast, sain leevenlust. Rohkem pole vajadust olnud ja eks ta käib rahakoti pihta ka.

Kalle, ettevõtja: Ühe korra olen saanud massaaži spaas, oli paketi sees. Eriti ei istunud. Võib-olla kui rohkem käiks, siis hakkaks meeldima.

Jüri, rekajuht: Aastaid tagasi käisin kunagi murega, aitas, aga rohkem ei ole käinud.

Küsis Stina Andok
Pildistas Siim Solman

Päevapilt

Foto: SIIM SOLMAN

Kultuurikeskuse ehituse kaevetööde käigus purustas kopp internetikaabli, mis halvas toimetuse töö.

Omavalitsusliidu büroos on ametis kaks uut spetsialisti

Seoses maavalitsuste tegevuse lõpetamisega on kasvanud Raplamaa Omavalitsuse Liidu (ROL) kohustuste hulk ning tööle on võetud uusi spetsialiste. Kultuuri- ja hariduse spetsialistina alustas tööd Imbi Kalberg ning turvalisuse ja rahvatervise spetsialistina Ülle Laasner.

Stina Andok

Aasta alguses ootamatult Rapla ühisgümnaasiumi direktori ametikohalt lahkuma pidanud **Imbi Kalberg** alustas 19. märtsil Raplamaa Omavalitsuste Liidus (ROL) kultuuri- ja hariduse spetsialistina. Kalbergi sõnul tehti talle Raplamaa Omavalitsuste Liitu tööle asumiseks pakkumine ning ta võttis selle vastu, kuna on ka varem kultuuri- ja hariduse spetsialistina töötanud. Kalberg tõdeb, et sellegipoolest tuleb tal end paljuga kurssi viia, kuna maavalitsuste kadumise ja omavalitsuste liitumisega seoses on asjakohane rääkida täiesti uutest väljakutsetest ning tööülesannetest, mis ei ole kõik veel sugugi selged ja paigas.

Raplamaa Omavalitsuste Liidu tegevjuht Silvi Ojamuru rääkis, et esialgu korraldati

Imbi Kalberg.

ametikohale õige inimese leidmiseks avalik konkurss, millele laekus kuus avaldust. Kaks kandidaati kutsuti vestlusele ning üks valiti ka välja, kuid ta ütles siiski kohast ära. Seejärel viidi läbi sihtotsing, mille käigus jõuti kolme kandidaadini, kellega peeti pikad vestlused. Ojamuru sõnul osutus valituks Imbi Kalberg, kuna tal on samal ametipositsioonil töötamise kogemus Kehtna ja Rapla vallas lisaks muule töökogemusele selles valdkonnas.

Ojamuru kinnitas, et kahtlemata on tegemist vastutusrikka ametikohaga, kuivõrd varem täitsid samu ülesandeid maavalitsuses mitu inimest ning iga päev tuleb juurde ka uusi nüansse, mida haridus- ja kultuurispetsialist tegema peaks. Osaliselt just väga mitmekesiste ülesannete tõttu tunnistasid osa kandidaate Ojamuru sõnul, et jääksid töö tegemisel hätta.

Avalik konkurss korraldati ka turvalisuse ja rahvatervise spetsialisti ametikohale.

Ülle Laasner.

Sinna esitas avalduse aga kõigest üks kandidaat – seni maavalitsuses Raplamaa tervisedendajana töötanud **Ülle Laasner**. Silvi Ojamuru sõnul ei tekkinud kahtlust, et Laasner võiks ametisse sobida. Raplamaa Omavalitsuste Liidus jätkab Laasner paljuskki seda tööd, mida ta tegi varem, lisandunud on mõningad turvalisuse ja spordiga seonduvad ülesanded. Praeguseks on Laasner juba aidanud kokku panna Raplamaa turvalisuse nõukogu ning moodustamisel on ka tervisenõukogu.

Laasner tõdeb, et kandideeris veel aasta lõpus mujalegi tööle ning kaalus tõsiselt, mida pärast maavalitsuste lõpetamist peale hakata. ROL-is töötab Laasner 0,8 koormusega, kuna lõi hiljaaegu ka oma ettevõtte, milles pakub tervisedenduse konsultatsioone ning kavatseb palgatöö kõrvalt sellega edasi tegeleda. „Muutused on head. Värske hingamine ja uued mõtted,” on Laasner optimistlik.

Erametsakeskus maandus uues pesas

Siim Jõgis

SA Erametsakeskus kolimine oma eelmisest asupaigast Tallinnas uude koju Raplas jõudis eile, 3. aprillil lõpule. Avamispeole oli Erametsakeskust tulnud õnnitlema ligikaudu kaheksakümmend inimest.

Tegelikult on Erametsakeskus oma uuel aadressil Tallinna mnt 22 olnud avatud juba 5. märtsist. Ees ootavad tihedad tööpäevad, sest alates 4. aprillist saavad metsaomanikud esitada taotlusi hüvitise saamiseks looduskaitseliste piirangute eest metsamaal.

Aga teisipäeval oli pidupäev. Võrreldes oma eelmise asukohaga Tallinnas Mustamäe teel on Erametsakeskuse ruumid Raplas ligikaudu poole väiksemad. Ometi ütles juhatuse liige Jaanus Aun teisipäeval, et see oli teadlik valik ning uutesse ruumidesse on end edukalt sisse seatud. SA Erametsakeskus tähistas hiljuti 19. sünnipäeva ning Aun ütles, et kui võrrelda seda inimese eaga, siis just selles vanuses lennataksegi

oma kodust välja. Ta sõnas, et asukohavalikul oli üheks argumendiks, et samas majas asuksid ka kohalikud metsaühistud. Seetõttu oli Raplas asuv ärimaja eriti hea variant, sest sealsamas asuvad ka Vardi erametsaselts ja Kohila metsaselts. Nii on tekkinud Raplasse piirkondlik erametsaomanike teeninduspunkt, kuhu kõik metsaomanikud oma küsimustega oodatud on.

Erametsakeskust oli tulnud Raplasse tervitama ka keskkonnaminister Siim Kiisler, kelle allkirjaga dokument nad Tallinnast välja saatis. Kogu see kolimine oli üks osa valitsuse plaanist vähendada regionaalseid erisusi pealinna ja maapiirkondade vahel. Keskkonnaministeerium on juba varem seda kolimist põhjendanud vajadusega parandada riigipalgaliste konkurentsivõimelise töötasuga töökohtade kättesaadavust väljaspool pealinna.

Minister Kiisler kiitis Erametsakeskuse kiiret tegutsemist omale uue asukoha

leidmisel ning Raplasse kolimisel. “Ei räägitud sellest, et kuidas selle elluviimine ei ole võimalik, vaid mõeldi, kuidas see oleks võimalik,” sõnas minister. Kingitusena andis ta Jaanus Aunale üle pildi metsisest, kes valiti Eesti aasta linnuks 2018.

Raplamaa Omavalitsuste Liidu poolt tervitas Erametsakeskust Raplasse kolimise puhul Heiki Hepner. Ta jätkas oma sõnavõttus Jaanus Auna õhku visatud mõtet, et 19-aastasena ongi aeg oma algsest pesast välja lennata. “Loodan, et nüüd olete leidnud uue kodu ja jääte Raplasse pikkadeks aastateks,” sõnas Hepner. Ta rõhutas, et metsandus on tervele Rapla maakonnale oluline valdkond. Kui võrrelda kõiki maakondi, on Raplamaal metsa rohkem, kui on Eesti keskmine näitaja, rääkis Hepner.

Sõnavõtte ringi lõpetas ajakirjanik Viio Aitsam, tutvustades SA Erametsakeskuse uue asukoha lähiumbruses paiknevaid märgilisemaid kohti.

Owens-Illinois, Inc. (NYSE: OI) on maailma suurim klaaspakenditootja ning paljude maailma juhtivate toiduaine- ja joogitööstuse ettevõtete eelistatud koostööpartner. Ettevõtte tulud olid 2017.

aastal 6,9 miljardit USA dollarit ning ettevõtte 23 riigis asuvas 78 tehases töötab kokku üle 26 500 inimese. O-I, mille globaalne peakontor asub Ohios Perrysburgis, toodab ja tarnib pidevalt laienevale maailmaturule turvalisi, keskkonnasäästlikke, puhtaid, silmapaistvaid ja tootemarki kujundavaid klaaspakendeid. Lisateabe saamiseks külastage veebisaiti o-i.com.

O-I Production Estonia AS
Järvakandi klaasitehas ootab oma meeskonda

KLAASIVORMIMISMASINA MEHAANIKUT

Ootame Sind kandideerima, kui:

- Omad töökogemust tehnika valdkonnas. Kasuks tuleb tehnikaalane haridus ning treimis- ja keevitamisoskus
- Sul on tehnilist taipu ning huvi tehnika vastu
- Oled valmis meeskonnatöoks ning hea pingetaluvusega

Omalt poolt pakume:

- Püsivat tööd rahvusvahelises ettevõttes
- Täistööaega (6.45 – 15.15)
- Konkurentsivõimelist töötasu
- Väljaõpet kohapeal

Kandideerida soovijatel palume saata enda andmed koos elulookirjeldusega meiliaadressile Kandideeri.Estonia@o-i.com hiljemalt 13.04.2018

Volikogu ei jõudnud sümboolika osas otsuseni

Katri Reinsalu

Rapla volikogul oli märtsi lõpus taas võimalus valida uuele vallale sümboolika. Esitatud oli kaks kavandit - „A333”, mis sai rahvahääletusel kõige enam hääli, ja „Juurte juurde”, mida pidas parimaks hindamiskomisjon, sest see vastas ainsana täielikult heraldikanõuetele.

„A333” autor oli teinud koostööd heraldika ekspertkomisjoniga oma kavandi nõuetele. Kultuuri- ja spordikomisjonis osutus hääletage 8:5 eelistatuks „A333” ning

komisjon tegigi volikogule ettepaneku oma valikut toetada.

Volikogu liikmetest leidis Aare Heinvee, et kuna Rapla maakond ei ole oma muinsuspärandiga Eestis kuigi konkurentsivõimeline, võiks Rapla vald oma sümboolikale äratuntavaid elemente panna. Kavandil „A333” olev kivisild on tema silmis kindlasti äratuntav. „Juurte juurde” on Heinvee arvates nii üldine, et ei ütle võõrale inimesele mitte midagi.

Anne Kalf, kes oli ühtlasi hindamiskomisjoni liige, ütles, et valik oli raske, sest eriti ei kõnetanud mitte ükski kavand. Tema arvates võiks

kivisild olla Rapla linna sümbol, kuid kindlasti ei ole see Raikküla, Kaiu ega Juuru sümbol ning ei kõneta kõiki ühinenud piirkonna inimesi. Seetõttu toetas ta kavandit „Juurte juurde”.

Hääletamisel oli igal volikogu liikmel üks hääli, mille ta sai anda ühe või teise kavandi poolt. Mõlemad kavandid kogusid aga hääletusi 10 häält. Osa liikmeid otsustasid jääda erapooletuks. Selline tulemus tekitas volikogus parasjagu segadust ning pärast vahepausi tegi kultuuri- ja spordikomisjoni esimees Väino Sassi ettepaneku eelnõu tagasi võtta. Sümboolika küsimust menetletakse seega edasi.

Politseiteated

Märjamaa vald

27. märtsil alustati kriminaalmenetlus selles, et Velisemõisa külas on varastatud ühe kombaini aku, kolm tööriistakasti ja 1300 liitrit erimärgistusega diiselkütust. Esialgne vargusega tekitatud kahju on 2748 eurot.

Rapla vald

28. märtsil alustati kriminaalmenetlus selles, et Rapla vallas on sisse tungitud suvekoduna kasutatava talu hoonesse. Seal varastati kaks Lutheri vabriku tooli, vanaaegseid tööriistu ja Fiskarsi murureha. Esialgne vargusega tekitatud kahju on 358 eurot.

1. aprillil tungiti Raplas Talve tänaval akna lõhkumise teel sisse ettevõtte töökotta, kust varastati sahtlitega kapp. Akna lõhkumise ning kapi vargusega tekitatud varaline kahju on selgitamisel.

Politsei otsib avaliku korra raskes rikkumises kahtlustatavat meest

Rapla politseijaoskond palub avalikkuse kaasabi, et välja selgitada avaliku korra raskes rikkumises kahtlustatava 29-aastase Tauri asukoht. Politsei palub kõigil, kes on Taurit näinud või kel on infot tema asukoha kohta, anda sellest teada telefonil 509 3948 või hädaabinumbri 112

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Aespas hävis tules maja

30. märtsil kell 17.34 said päästjad väljakutse Kohila valda Aespasse Metsavaikuse teele. Hädaabikõne teinud helistaja sõnul põles suvilatüüpi hoone. Päästjate saabudes põles hoone suurusega 10x8 meetrit lausleegiga. Tulekahjule saadi piir peale kell 18.26 ning likvideeriti kell 19.16. Maja hävis tules. Tulekahju tekkepõhjus ei ole veel teada.

Lääne päästkeskus

Täiskasvanute gümnaasiumi tegevuse lõpetamine ei leidnud volikogus toetust

Neljapäeval, 29. märtsil toimunud Rapla vallavolikogu istungi üks kõige enam inimesi puudutanud päevakorrapunkte oli eelnõu Rapla täiskasvanute gümnaasiumi (RTG) tegevuse lõpetamiseks.

Katri Reinsalu

Eelnõud tutvustas valla jurist Kaire Sädemets, kes alustas põgusa ülevaatega kujunenud olukorrast. Rapla vallavalitsus ja haridus- ja teadusministeerium (HTM) sõlmisid 2014. aastal kokkuleppe Raplasse rajatava riigigümnaasiumi asutamise ning pidamise tingimuste kohta. Selle alusel algatati Euroopa Liidu struktuurifondidest rahataotlus kooli ehitamiseks. Toetussumma on veidi üle seitsme miljoni euro.

Sädemets selgitas, et kokkuleppe üks olulisemaid punkte nägi ette, et Rapla koondab kõik gümnaasiumiharidust osutavad koolid üheks riigigümnaasiumiks. See tähendab, et ühigümnaasium ja Vesiroosi gümnaasium jätkavad põhikoolidena. Ühtlasi tähendab see, et täiskasvanute õpetamine läheb üle rajatavasse riigigümnaasiumisse ning

tänase kooli tegevus tuleb lõpetada.

Juristi sõnul on nii vallavalitsus kui ka hariduskomisjon pooldanud eelnõu sellisel kujul vastuvõtmist. Samuti tõi Sädemets välja, et märtsikuus on viimane võimalus otsus vastu võtta, sest enne kooli lõpetamist tuleb viie kuu jooksul kõiki asjasse puutuvaid osapooli teavitada.

Sädemets on uurinud, mis saab juhul, kui volikogu otsust vastu ei võta. SA-ga Innove suheldes sai ta vastuseks, et toetussumma on eraldatud ministeeriumi ja vallavalitsuse vahelistes kokkulepetes sõlmitud alustel.

Volikogu ette jõudnud otsuse eelnõu seletuskirja oli rõhutatult lisatud: „Otsuse mittevastuvõtmisel on väga tõenäoline, et HTM hakkab Rapla vallalt nõudma välja tehtud kulutusi, kuna struktuurifondidest saadud raha mittesihhipärane kasutamine, või projekti muutmine, toob kaasa leppetrahvid ja toetussummad tuleb maksta tagasi.”

Menetlus ei olnud eeskujulik

Aare Heinvee tahtis vallavalitsuselt teada, kuidas on toimunud eelnõu menetlemine ning millised on olnud sisulised argumentid.

Vallavanem Piret Minn selgitas, et menetlus leidis aset vallavalitsuse istungitel.

Arutelude käigus tegi vallavalitsus ettepaneku kasutada üleminekuperioodi, mida edasises menetluses vajalikuks ei peetud. Vallavalitsus on kohtunud hariduskomisjoni liikmete ja teiste osapooltega mitmeid kordi ja erinevates etappides. Minn ütles, et riigigümnaasium on viimasel ajal teinud olulisi pingutusi selle nimel, et õpitingimused saaksid järjest lähemale sellele, mis on täiskasvanud õppijatel täna. „Aus hinnang oleks ka see, et kõige sellega oleks võimalik pidanud algust tegema oluliselt varem,“ ütles Minn. Ta lisas, et ilmselt on selleks objektiivsed põhjused, miks koostööd varem ei alustatud.

2014. aastal sõlmitud kokkuleppe on punkt, mille kohaselt tuleb täiskasvanud õppijatele tagada õppekvaliteedi jätkumine. Kuna riigigümnaasium on pingutanud, on Minni sõnul raske vähemalt juriidiliselt sellele vastu vaielda.

Heinvee nõustus vallavane-maga selles osas, et menetlus ei ole olnud kõige eeskujulik. Ta tõi välja, et 2014. aastal, kui kokkulepe sõlmiti, siis kooli hoolekogu isegi ei informeeritud. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse järgi oleks tulnud enne selliste kokkulepete sõlmimist hoolekogu arvamuse ära kuulata, lisas Heinvee. Samuti tõi ta välja, et tegemist on pilootprojektiga ehk sellist ühendamist tehakse Eestis esimest korda. Seda enam oleks pidanud

eriti põhjalikult süvenema, kuidas see läbi viia ja osapooli kaasata.

Heinvee tões, et nüüdseks on tulemus käes. Ühiskond on lõhki ja tekkinud on suur usalduskriis. Volikogu pädevuses on aga oma vigu parandada. Heinvee oli kindlameelne, et tema ei saa sellisel kujul eelnõud toetada.

Margus Jaanson leidis, et vallavalitsus ei oleks saanud muud teha, sest pidi käituma varasema volikogu otsuse alusel ja lepingut silmas pidades. Vallavalitsus ei saa otsust muuta, seda saab teha tänane volikogu. „Mina kutsun küll üles käituma kui omavalitsejad. Mina ei karda ja ei arvagi oma kogemuse pealt, et riik tuleb ja nõuab meilt selle seitse miljonit tagasi,“ lausus ta. „Meie täna kujundame oma keskkonda siin Raplas. Selleks me omavalitsus olemegi. Vaadake üksteisele otsa, võtke see kogemuslik informatsioon, mis teil on, vaadake õppuritele otsa ja tehke see otsus täna,“ ütles Jaanson.

Hariduskomisjoni esimees Alar Mutli tunnistas, et tema oligi see, kes Heinvee poolt mainitud lõhe tekitas. Ta rääkis, et reaalselt oli võimalus maha istuda ja lähtuvalt eelneva volikogu otsusest hääletada. „Ma ei pidanud seda ise õigeks,“ ütles Mutli. Ta arvas, et detsembris suudetakse kolme kuuga endale mingilgi määral selgeks teha, mida tähendab RTG lõpetamine ja

mida tähendab mittetatsionaarse hariduse riigigümnaasiumisse üle viimine. Protsess on olnud õpetlik.

Mutli tõi välja, et ühegi teise teemaga pole nii palju kohtumisi ja arutelusid toimunud. Positiivne on ka see, et mitte keegi ei jäänud komisjonis erapooletuks. Mutli lisas, et ka riigigümnaasium ootab volikogu otsuse järel, et oma edasist tööd planeerida, näiteks õpetajaskonna komplekteerimisel. Hääletega 9:4 otsustas hariduskomisjon esitada eelnõu volikogule määrusena kehtestamiseks.

Aare Heinvee tõi veel välja, et miskipärast ütles vallavalitsus, et RTG hoolekogu seisukoht on õigustühine ja hoolekogu ei ole pädev. „Kui see ka on õigustühine, siis eelmine hoolekogu, mis oli täiesti kõlblik oma otsuste väljendamiseks, võttis üheselt seisukoha, et täiskasvanute gümnaasium jätkaks samal kombel, eraldiseisvana,“ lausus Heinvee ja leidis, et sellega tuleb samuti otsuse tegemisel arvestada.

„Kutsun kõiki hääletama nii, et kui te siit toast väljute, olete endaga rahul,“ ütles Ülle Kiviste.

Kokkuvõttes hääletas RTG tegevuse lõpetamise poolt 8 volikogu liiget ning vastu 16. Erapooletuid ei olnud. See tähendab, et eelnõu Rapla täiskasvanute gümnaasiumi tegevuse lõpetamiseks on tagasi lükatud.

Kommentaariid

Volikogu aseesimees Tarmo Lukk (eelmise volikogu esimees):

Riigigümnaasiumi rajamise protsess oli pikk ja põhjalik. Ma ei saa küll öelda, et volikogu oleks tollal selle otsuse „üle jala“ teinud. Küsimusega tegeles kaks haridustöörühma ja arutelu oli põhjalik. Otsus riigigümnaasium sellisel kujul rajada tuli volikogus konsensuslikult. Eelmise volikogu kindel seisukoht oli, et uue gümnaasiumi asutamine on Raplale väga oluline.

Mina olen seda meelt, et neljapäeval ei tehtud head otsust. Minu silmis ei ole eelmise volikogu otsusest tänaseni midagi muutunud, mis takistaks langetatud

otsusega edasi minna. Täna loodav gümnaasium on teinud kõik selleks, et realiseerida RTG soove. Seal on väga palju lisavõimalusi õppuritele.

Volikogu liikmed näevad seda olukorda aga erinevalt ja selles demokraatia ju seisnebki. Enamuse arvamus lihtsalt ei ühti minu omaga.

Volikogu liige Ilvi Pere (endine Rapla vallavanem): Kommentaariid, et riigigümnaasiumi rajamise menetlus pole kuigi eeskujulik olnud, ei vasta tõele. Menetlus toimus tavapärasel moel ehk esialgu

arutas hariduskomisjon, kes suunas eelnõu volikogule otsustamiseks. Hariduskomisjoni liige oli siis ka RTG esindajana Kristi Luik. Täiskasvanute hariduse riigigümnaasiumisse üleviimine ei tekitanud tollal mingeid emotsioone. Protokollitud on Kristi Luige ettepanek mitte eraldada põhikooli ja gümnaasiumit, vaid viia RTG üle koos. Volikogu kinnitas otsuse. Segadused algasid alles nüüd, kui ametis on uus volikogu koosseis.

Vahemikus 2014-2017 ei olnud seda teemat ka kellegagi arutada. Haridus- ja teadusministeerium lükkas pidevalt arutelu edasi, sest vastavat seadust ei olnud veel vastu võetud ning uuel rajataval koolil polnud direktorit. Sisuliselt polnud meil teist osapoolt, kellega läbirääkimisi pidada.

Minu allkiri on RTG direktori Vello Kübara töölepingul. Võin öelda, et juba tema tööle asumise hetkel oli tal info, et täiskasvanute gümnaasium ühineb 2018. aastal riigigümnaasiumiga. See, kui õpilased ei saanud piisavalt varakult vajalikku infot, on pigem tema tegemata jäänud töö. Vallavalitsus jagab infot direktoriga ja direktor jagab

oma töötajate ning õpilastega.

Kurvaks teeb olukord, kus liigub palju valeinformatsiooni uue kooli võimaluste kohta, mis ongi viinud võimalikud õppurid olukorda, kus nad on segaduses ja eelistavad siis pigem vana ja tuttavat. Tegelikult on riigigümnaasium palju pingutanud täiskasvanud õppijatele sobilike tingimuste loomisel.

Neljapäeval volikogus langetatud otsus põhines emotsioonidel ja valimiseelsetel lubadustel. Leian, et need volikogu liikmed, kes vahetult enne istungit tundsid, et ei ole olukorraga kuigi hästi kursis, oleksid pidanud jääma hääletamisel erapooletuks. Tean ka seda, et paljud, kes oma vastuhääle andsid, tegid seda teadmises, et rakendatakse üleminekuperioodi ja meie tehtud otsus pikendab lihtsalt RTG tegutsemist mõne aasta võrra.

Minu meelest langetati neljapäeval vale otsus, millega takistame ka uue kooli tööd. Sellise otsuse baasil on ministeeriumiga uute läbirääkimiste alustamine juba üsna raske. Uuendustele vastuseisimine ei ole tulevikku vaatava valla tunnus.

Juunis peaks selguma, missuguse hooldekodu Rapla saab

2018. aasta eelarve alusstrateegias oli Rapla hooldekeskuse uue hoone põhiprojekti koostamiseks ette nähtud 264 180 eurot, uue hoone ehitamiseks 600 000 eurot ja olemasoleva hoone eelprojekti (sotsiaalpinnad) koostamiseks 9000 eurot ehk kokku oli sotsiaalvaldkonna investeeringuteks planeeritud 873 180 eurot. Eelarvesse, mille volikogu kinnitas 29. märtsil, on sellest alles jäänud vaid 26 148 eurot põhi- projekti koostamiseks.

Inge Põlma

Sotsiaalkomisjoni istungil 13. märtsil on valla finantsjuht Küllike Orul sotsiaalvaldkonna eelarvet tutvustades öelnud, et ühinemistoetus, mis oli planeeritud hooldekeskuse rajamiseks, kasutatakse hetkel kultuurikeskuse renoveerimiseks ja hooldekeskuse

ehitus on edasi lükatud. Vallavanem Piret Minn on siis kinnitanud, et hooldekeskuse arendus tuleb uuesti läbiarutamisele arengukava arutelu käigus juunikuus, ning abi- vallavanem Margo Hussar on lisanud: „Oleme võtnud eesmärgiks juunikuus, uue arengukava arutelu käigus töötada välja hetkeolukorda arvestav uue hooldekeskuse

kontseptsioon.“

Eelarve seletuskirjas on põhjendatud investeeringute edasilükkamist sellega, et „objekti realiseerumine ja asukoht on endiselt lahtine“.

Rapla hooldekeskus oli teemana üleval ka Raplamaa Omavalitsuste Liidu 22. märtsi täiskogu istungil. „Meie põhisõnum on, et eelarves on hooldekeskus edasi nihkunud, aga ei jää tulemata,“ kinnitas Rapla vallavanem Piret Minn ja lisas, et see tuleb koos päevakeskusega Alu teele. Tema sõnul on haldusreform ajakava sassi löönud, samuti on reformi käigus Rapla vald juurde saanud kaks hooldekodu (Kaiu, Juuru), mille võimalused tuleb samuti arvesse võtta. „Vaatame hooldekodu kontseptsiooni üle,“ ütles Minn.

Ühe teemana arutatakse ka

võimalikku erakapitali kaasamist. „Piirkond on Tallinnale atraktiivne, see tähendab, et hooldekeskus pakub huvi ka erakapitalile,“ ütles Minn. See tähendab, et juunikuus peaks selguma ka see, kas tulevane hooldekeskus saab olema täies mahus äriühing või osaliselt või täielikult valla hallatav asutus.

Kui volikogu kontseptsiooniga nõustub, alustatakse sügisel projektiga ning ehitamiseni jõutakse 2020. aastal, rääkis Minn. Sama kinnitab eelarve seletuskiri: „Kui sügiseks on selgus maa küsimuses - saab projekteerimise tellida (projekti maksumusest 10% planeeritud 2018. aasta eelarvesse). Projekteerimise perioodiks on planeeritud 2018-2019 ja ehitus maksumuses 3,9 miljonit eurot 2020. aastal.“

Maaküsimus on aga en-

diselt lahtine. Osa maast, mida sooviti hooldekeskuse ehitamiseks kasutada, on eravalduses ning varem on vallavalitsuse läbirääkimised krundi omandamiseks ebaõnnestunud. Kuid olulisem on see maatükk, mis praegu on Raplamaa haigla kasutada ja mis kuulub ROL-ile (nn endist psühhiaatriamaja ümbritsev kinnistu). Eelmise ROL-i koosseisu ajal soovis Rapla vald seda maatükki endale hooldekeskuse ehitamiseks, kuid siis olid mitmed ROL-i liikmed seda meelt, et Rapla võiks selle saada vahetusena mõne teise krundi vastu linnas.

„Osa soovis vahetust, aga konsensuseni ei jõutud,“ meenutas eelmise koosseisu ROL-i juhatuse esimees Margus Jaanson, kes praegu juhib Rapla valla sotsiaalkomisjoni. „Praegu on see protsess pi-

durdunud, sest [Rapla valla] ehitushuvi kadus.“

„Rapla peab olema kindlus, et maaga probleeme ei teki,“ toonitas Piret Minn. ROL-i liikmeid aga paneb kõhkleva esialgne ebaselgus tulevase hooldekeskuse omandivormis. ROL-i juhatuse esimees Heiki Hepner ütles, et ROL saab maa üleandmise otsustada siis, kui Rapla valla on olemas väga konkreetne nägemus hooldekeskuse omandivormist, suurusest, pakutavatest teenustest jne. Rapla vallavanem oli sellega päri.

Mis puutub Rapla hooldekeskuse tänase hoone sotsiaal- pindadeks ümberehitamise plaani, siis see liigub eelarve seletuskirja kohaselt aega, „kus on olemas teadmine hooldekodu valmimise kohta ja kindlus pindade vabane- miseks“.

Aprillist tõusid Rapla valla hooldekeskuste kohatasud

Katri Reinsalu

Aprillikuu alguses tõusid Rapla valla hooldekeskuste kohatasud. Hinnatõus puudutas seega Juuru, Kaiu ja Rapla hooldekeskust ning jäi vahemikku 9,2-13,6%.

„Hinnatõus on seotud personalikulude ja majandamiskulude tõusuga, arvestuse aluseks on 2017. aasta keskmine täitumus.

Hooldekodude kohatasu sisse on arvestatud maja amortisatsioonikulud ja üldkulud,“ selgitas Rapla valla sotsiaalnõunik Maiu Kalmus.

Võrreldes eelmise perioodiga tõusis kõige rohkem Rapla hooldekeskuse hind. 2016.-2017. aastal oli kohatasu 590 eurot, mis tõusis 1. aprilliga 13,6%. Kaiu hooldekeskuse eelmise aasta kohatasu 595

eurot tõusis 10,9% ja Juuru hooldekeskuse 2017. aasta kohatasu 641 eurot 9,2%.

„Kohatasud jäävad erinevad, sest nendes majades on tingimused hoolealustele erinevad. Väiksemad ja privaatsamad hooldekodud jäävad oma kohatasude poolest pisut kallimad, sest nende majade majanduskulud on ühele inimesele suuremad,“ lisas Kalmus.

Orgita ettevõtlusala osas on otsuste tegemise aeg

Orgita ettevõtlusala sai ühena Raplamaa projektidest EAS-ilt toetuse projekti ellu viimiseks, kuid kuna toetuse summa oli oodatust oluliselt väiksem, on praegu otsustamise aeg, kuidas edasi minna.

Stina Andok

Veebruaris tegi Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) teatavaks projektid, mis saavad toetust piirkondade konkurentsivõime tugevdamise (PKT) meetmest. Raplamaa projektidest toetati kolme, neist üks oli Orgita ettevõtlusala – logistika ja tööstuspark. (Vt ka „Toetust

saab kolm Raplamaa ettevõtlusala“, Raplamaa Sõnumid, 7. veebruar). Ettevõtlusala toetuseks on ette nähtud ligi 675 000 eurot, kuid projekti eestvedaja Hammerhead OÜ ootas märksa suuremat summat.

Hammerhead OÜ juhatuse liikme Allan Kooli sõnul tuleb oodatust väiksema toetuse tõttu omaosalusena veel juurde investeerida 1,5

miljonit eurot, millele lisandub ka käibemaks. Kooli ütleb, et hetkel on otsuste tegemise aeg: „Praegu on küsimus, kas võtta EAS-i toetus ja teha ettevõtlusala nüüd ja praegu või loobuda ja viia projekt ellu mõne aasta pärast.“ Kooli sõnul on praegu pooleli turuanalüüsi tegemine, millest selgub, mida ütlevad kinnisvara vahendajad hetke turuseisu kohta selles piirkonnas. Kui kinnisvara vahendajad leiavad, et praegu on õige aeg müüa, siis minnakse ettevõtlusala rajamisega kohe edasi. Seda, millal turuanalüüsi tulemused selguvad, Kooli veel öelda ei osanud.

RAPLAMA A TÖÖ- JA KARJÄÄRIMESS 2018

Rapla Sadolin Spordihoone

Viljandi mnt 69A, Rapla

12.04.2018

11 - 14

- Töopakumised otse tööandjalt
- Tutvustame töötukassa teenuseid
- Töötod ja karjäärinõustamine kõigile soovijatele

Töömess on tasuta! Tule ja osale!
Infotelefon 15501, www.toomess.ee

Päevakava

- Sadolin Spordihoone I korruse saalis**
 - 11.00 - 11.10 Avamine
 - 11.10 - 14.00 Töopakumised
 - Õppimisvõimalused
 - Töötukassa teenuste tutvustused
 - Karjäärikiirabi kõigile soovijatele
 - Intervjuud tööandjate ja töötajatega
- Rapla Vesiroosi Gümnaasiumi aulas**
 - 11.15 - 11.45 3D kokk? Vananemisspetsialist? Taimeterapeut?
 - Kelleks tahad saada Sina? Maksuvaba tulu 2018
 - Ettevõtlus - võimalik vaid Raplamaal!
 - Tööturu olukorrast Raplamaal
 - Diskussioon
 - Kas Raplamaal on tööpuudus või tööjõupuudus?
 - Mida arvavad ettevõtjad, omavalitsusjuhid?
 - Millised on lahendused?
- Rapla Vesiroosi Gümnaasiumi I korruse auditooriumis**
 - 11.15 - 11.45 Kuidas end tööandjale nähtavaks teha?
 - 11.45 - 12.15 Millist töötajat ootab tööandja täna?
 - 12.15 - 12.45 Noor ja edukas!
 - 12.45 - 13.15 Karjääri ristteel: kuidas edasi?

Volikogu ei kasutanud ostueesõigust

Muinsuskaitsealune hoone Raplas Tallinna mnt 12, milles tegutseb SEB pank, on taas müügis ja seadusest tulenevalt on kohalikul omavalitsusel, s.o Rapla vallal omaniku müügisooivist teada saades kahe kuu jooksul võimalus rakendada ostueesõigust.

Katri Reinsalu

Majanduskomisjonis leiti, et ostueesõigust tuleks kasutada. 29. märtsi volikogu istungil tões vallavanem Piret Minn, et komisjonis langes ostueesõiguse arutelu kokku ühe negatiivse uudisega. Nimelt lõppes vallavalitsusele uue rendipinna leidmise hange ning selle tulemus ei vastanud valla ootustele. Oldi nii-öelda lõhkise küna ees ja emotsionaalselt pakkus ta komisjoni istungil välja idee kaaluda pangahoone vallale soetamist.

Päev hiljem toimus eelarve- ja arengukomisjoni istung, kus küsimust arutati informatsioonia. Kuna vahepeal oli vallavanem uut infot kogunud, oli tema seisukoht muutunud ehk tema sõnul oleks kinnistu soetamine vihma käest räästa alla minek. Seetõttu jäi eelarve- ja arengukomisjonis kõlama arvamus ostueesõigust mitte kasutada.

Kalle Toomet palus seisukohta selgitada. Minni sõnul oli üks määrav asjaolu SEB panga üürileping, mis on „üksjagu keerukas ja pikk”. Kuuldavasti ei ole Rapla panga jaoks kuigi suure strateegilise tähtsusega ja juhul, kui uute pindade leidmiseks tuleb suuri manöövreid teha, võidakse kontor lihtsalt sulgeda. Vallavalitsus saaks maja oma uue asukohana kasutada vaid juhul, kui see oleks täiesti tühi. Isegi siis tuleks seal tõenäoliselt ümberkorraldusi teha ja õue peale abipind tekitada. Kuna tegemist on muinsuskaitse all oleva hoonega, oli vallavanem seda meelt, et mõistlikum oleks jätkata läbirääkimisi riigimajaga sobivama kokkuleppeni jõudmiseks. Ühtlasi tähendaks see, et inimestele jääks ka SEB pangakontor alles.

Toomet küsis, kas vald majaomanikuna ei saaks 100-protsendiliselt tagada pangakontori jätkamist hoones, sest kolmandate isikute kätte minekul tekib tema sõnul just ebakindel olukord, kus pank võib oma pinnast ilma jääda.

Minn vastas, et puhtfilosoofiliselt ei saa olla üüriturgu ilma üürnikuta ja ta ei usu, et üks kinnisvaraomanik teeks endast kõik, et üürnikust lahti saada. Samas ei pea Minni arvates avalik raha kinnisvaraturul toimetama.

Eelarve- ja arengukomisjoni esimees Andrus Tamm võttis teema kokku nii, et ostueesõiguse mitterakendamise taga oli kaks asjaolu. Esiteks ei olnud vallal seda kinnistut oma ülesannete täitmiseks vaja. Teiseks ei pea vald oluliseks osaleda kinnisvaraturul.

Aare Heinvee lisas, et valla üks olulisemaid mittepõhikirjalisi tegevusi võiks olla mitte takistada ettevõtlust. Kui ettevõtja on sellest hoonest huvitatud, siis tuleks talle see võimalus anda. „See on kõige kindlam garantii arengule,” ütles Heinvee.

Volikogu esimees Rene Kokk selgitas, et küsimus esitati volikogule ka selleks, et protsessi mitte pikemaks venitada. Ilma otsuseta tuleks omanikul oodata ettenähtud aeg, enne kui ta saab edasi tegutseda. Hääletuse tulemusena otsustas volikogu ostueesõigust mitte kasutada ning andis omanikule müügiks vabad käed.

Rahvakultuuri spetsialisti ametikoht tõi tagasi juurte juurde

Alates 15. märtsist on Rapla maakonna uus rahvakultuuri spetsialist Vigala kandist pärit Triinu Ülemaante.

Helerin Värönen

Küsisime, millised on tema varasemad kokkupuuted rahvakultuuriga ja mida ta sellelt ametikohalt ootab ja loodab ning millega ta kindlasti tegeleda tahab.

Millised on su varasemad seosed rahvakultuuriga?

Ma olen tegelikult päris väiksenä juba, kuue-seitsmeaastasest peale mänginud kannelt. Vanemad meisterdasid kandle ja sellest ajast olen mänginud. Viimastel aegadel on see küll väga väheseks jäänud, kuna läksin kodukandist Vigalast ära ja polnud enam seda seltskonda, kellega koos mängida. Suviti Vigala folkloorilaagris ja üritustel olen küll mänginud. Veel olen ma laulnud kooris 12 aastat. Ja põhikoolis tantsisin rahvatantsu. Teatriga olen ka tegelenud, nii et igast asjast natukene on ikka küljes.

Sa oled pool kuud rahvakultuuri spetsialisti ametikohal olnud, mida oled selle ajaga jõudnud ära teha?

Väisasin eelmisel nädalal vaimse kultuuripärandi üritust. Aga praegu olen tegelenud rohkem andmete kogumise ja värskendamisega ning vaikselt plaaninud, mida edasi teha. Ja loonud kontakte omavalitsuste kultuurinõunikega. Praegu ma pole veel palju teha jõudnud, kuid aprill tundub tegus kuu tulevat.

Eelmine rahvakultuuri spetsialist oli Mari Tammar, millise pagasi tema sulle jättis?

Tal pooleli midagi polnud, pigem andis ta edasi info, mida ta on teinud nende aastate jooksul, ja kontaktid, kellelt kindlasti infot saaksin. Ma olen ise võrdlemisi värske, õpin alles, nii et kontaktid on hästi kasulikud. Ta ise on ka igati abiks.

Kas tundsid Marit varasemast ajast?

Ma teadsin nime ja nägu, kuid kontakti ei olnud. Nüüd saime lõpuks tutvavaks. Vigalas oli ja on seniajani küll Pärimusa laager ja Mari käis seal. Väiksenä liikusin seal palju ringi, aitasin köögis ja näod jäid meelde.

Mida sa ülikoolis õppisid?

Rapla maakonna uus rahvakultuuri spetsialist on Vigala kandist pärit Triinu Ülemaante.

Foto: HELERIN VÄRONEN

Õpin, juunis lõpetan. Avalikku haldust ja riigiteadust.

Kuidas see eriala praeguse tööga haakub? Kas ühisjooni on?

Tegelikult on küll ühisjooni, kuna Rahvakultuuri Keskus, mille all ma töotan, on riigi hallatav asutus ning alati tuleb kasuks teada, kuidas riigiaparaat ja kohalikud omavalitsused töötavad. Toetuste küsimisel on samamoodi vaja teda, kust raha küsida ja kellega koostööd teha. Hästi palju olen erinevaid kirjatöid-analüüse ülikooli ajal teinud, see tuleb ametikohal kasuks.

Kuidas sa selle töökoha said?

Sellele kohale oli konkurss, veebruarist vist. Siis ma ei arvanud, et ma sobiks siia. Kuid mingi aeg tutvavad utsitasid, et kandideeri. Proovisingi. Iseenesest on Rahvakultuuri Keskuses hästi toredad inimesed ja lõpuks tuli välja, et saingi selle koha. Ma olingi tol hetkel tegelikult töötötsingul. Praegu elan Tallinnas, aga töö pärast Raplasse kolida ei ole ka midagi, eriti kui on erialane töö ja asi, mis on lapsest saadik huvitanud.

Millised su ootused ja lootused sellel töökohal on?

Kindlasti ootan sellelt ametikohalt palju uusi tutvavaid, võrgustikke, kellega tulevikus koostööd teha. See on meeletu arenemisvõimalus minu jaoks. Kuna ma olen kuus aastat Raplamaalt ära olnud, saan tagasi juurte juurde tulla ja samas ka sellise huvitava teemaga tegelda. Nüüd on tulemas ka laulu- ja tantsupeod. Ma näen, kuidas see protsess käib, ja saan sellele kaasa aidata. Minu jaoks tuleb hästi huvitav aeg. Mingisugust kindlat visiooni ma veel välja ei ole mõelnud, et mis ma siin teha tahaks. Kuid kindlasti tahaks ma noori kaasata. Kuna ma ise olen ka noor inimene, tahaks leida mingi huvitava mooduse, kuidas noortele rahvakultuuri lähemale tuua.

Kas on hea tunne tagasi juurte juures olla?

Kindlasti on. Mul on endal hästi huvitav kogemus, et satusin sellise pakkumise peale, mis tõi mu tagasi siia. Nii pikalt olen ära olnud. See ümbrus on ju tuttav, oma maakond siiski. Kutsus küll miski tagasi siia,

alateadlikult kasvõi.

Mis on need teemad, millega rohkem tahaksid tegeleda?

Kindlasti vaimse kultuuri pärandiga. On selline asi nagu vaimse kultuuripärandi nimistu, kust on Raplamaalt vaid neli sissekannet. Seda tahaks suurendada. See aasta on ka kultuuripärandi aasta ja teemakohane oleks sellega tegeleda. Vaikselt on juba mõtteid tulnud, nüüd tuleb inimestega suhelda, kokku kutsuda, nii-öelda *brainstorm*’i teha, et mis meil siin Raplamaal on ja mida võiks sinna nimistusse sisse kanda.

Noortega seoses teeb folkloorinõukogu sellise asja nagu sanditamise kultuuripärandi aasta puhul. See plaanitakse teha novembris, kui on mardisanditamine, niimoodi, et noored lähevad gruppidega santi jooksma ja teevad pilte, videosid, et jäädvustada seda sanditamise kultuuri. Selle kohta tulevad igasugu koolitused, infopäevad, kuhu ma ka ise lähen, lootuses hakata sellega tegelema ja kaasata noori sellest osa võtma. See tundub lahe projekt olevat, sügisel hakkab ilmselt suurem protsess pihta.

Tõnis Blank märkis, et koolijuhiks valituna tähendab see suurt kohustust ja vastutust.

Foto: SIIM SOLMAN

Rapla Kesklinna kooli juhiks valiti Tõnis Blank

Ootamatult Rapla ühisgümnaasiumi direktori kohusetäitjana ametisse asunud Tõnis Blank otsustas osaleda alalise direktori leidmise konkursil ja võitis.

Stina Andok

Aasta alguses tuli ootamatult lahkuda Rapla ühisgümnaasiumi seitse aastat juhtinud Imbi Kalbergil ning Rapla vallavanem Piret Minn tegi ettepaneku direktori kohusetäitjana tööle asuda Rapla endisele maavanemale Tõnis Blangile. Siis oli Blank veel seda meelt, et jätkab kohusetäitjana alalise direktori leidmiseni. Täna aga tõdeb ta, et töö hakkas talle meeldima ning tänu toetajatele ja julgustajatele nii koolis kui ka kooliväliselt, otsustas ta kandideerida tulevase põhikooli direktoriks.

Rapla Kesklinna kooli direktori konkursile laekus kokku neli avaldust, mille põhjal otsustas komisjon saata edasi kandideerima kaks inimest: Aivar Pihelgase, kes oli Rapla ühisgümnaasiumi direktor aastail 2004-2011, ja Tõnis Blangi.

Esmaspäeval, 26. märtsil olid kandidaadid Rapla ühisgümnaasiumis, kus toimus debatt. Direktori kohale kandideerijad astusid üles nii õpilaste kui ka õpetajate esindajatega. Mõlemad kandidaadid tutvustasid oma

visiooni Rapla Kesklinna kooli jaoks aastaks 2023 ning vastasid huviliste küsimustele. Pärast ettekannet oli kõigil kohalviibijatel võimalik anda oma toetushääli kandidaadile, keda nemad meelsamini uue koolijuhina näevad.

Järgmisel päeval, 27. märtsil vestles mõlema kandidaadiga komisjon, kuhu kuulusid Rapla vallavanem Piret Minn, hariduskomisjoni esimees Alar Mutli, abivallavanem Margo Hussar, personalispetsialist Anu Sillandi, haridusnõunik Tiina Roosimägi, Rapla ühisgümnaasiumi hoolekogu esimees Enely Estaal ja vallasekretär Ülle Eesik-Pärn.

Vallavanema Piret Minni sõnul oli koolipere arvamus esmatähtis ning oma otsuse tegemisel toetus komisjon eelkõige õpetajate, õpilaste ja hoolekoguliikmete antud häälele. „Hea meel on tunnustada, et ei olnud raske otsustada,” ütles Minn. Hääletusdelist nähtus, et enamik hääletanute toetas Tõnis Blanki.

Kolmapäeval tegi komisjon oma otsuse võitjale teatavaks, kes järgmisel päeval vallavalitsusele ka oma allkirjastatud nõusoleku edastas. Tõnis Blangi sõnul käis tal enne jah-sõna ütlemist korra ka

mõttevälgatus peast läbi, et tuleb teha pöördumatu otsus, kuid nagu näha, tegi ta otsuse koolijuhtimise kasuks. „See tähendab suurt kohustust ja vastutust õigustada valikut,” tõdes ta.

Paar kuud Rapla ühisgümnaasiumis direktori kohusetäitja ametis olnud mehe sõnul saab ta kõikide kolleegidega väga hästi läbi. „Võib luurele minna küll,” ütles ta. Kuna koolijuhiga on juba algust tehtud, ei seisa tal ees ühtki n-ö esimest ülesannet direktorina, vaid tuleb lõpetada juba alustatud ülesanded ning asuda tasapisi täide viima visiooni, mida ta tutvustas nii komisjonile kui ka kooliperele.

Blangil on Rapla Kesklinna kooli jaoks palju häid mõtteid kogutud. Muu hulgas näeb ta näiteks, et Kesklinna kool võiks olla turvaline, arendav ja positiivne õpikeskkond, kus pööratakse tähelepanu digitaalsele kirjaoskusele ja loovusele.

Lisaks inimestes kujundatavatele väärtustele on ta mõelnud ka liikumisvõimalustele ja õueala kujundamisele. Näiteks kujutab Blank õuealal terviklikku parki, kus oleks päikesekell, rosaarium, mänguväljak jms, aga ka skulptuure, mis on valminud Eesti Kunstiakadeemia tudengite käe all, Kohila keraamikakojas või festivalil Varbola Puu.

Rapla valla kaasava eelarve konkursile laekus 18 ideed

Katri Reinsalu

Rapla valla kaasava eelarve konkursile laekus tähtajaks 18 ideed ühinenud valla eri piirkondadest. Esmane analüüs on tehtud ja kõik 18 ideed hinnati eelarveaasta jooksul teostatavaks.

Kõik ideed ei pruugi siiski rahvahääletusele jõuda, sest neid analüüsitakse mitmes järgus. Ideid hakkab kõigepealt sõeluma töörühm, kuhu kuuluvad volikogu komisjonide esimehed ja vallavalitsuse liikmed. Lõplik otsus, millised ideed rahvahääletusele jõuavad, plaanitakse teha 10. aprilli nõupidamisel.

Enne rahvahääletust toimub ka infopäev, kus iga esitaja saab võimaluse oma ideed tutvustada. Rahvahääletus peaks esialgsete plaanide kohaselt leidma aset mai esimeses pooles. Protsess loodetakse lõpetada juuni alguseks, kui selgub võitja. Võiduidee realiseerimine jääb seega suvekuudesse.

Laekunud ideede hulgas on

esindatud kõik ühinenud valla piirkonnad. Näiteks endine Kaiu vald on võimalust eriti usinalt kasutanud ja esitanud lausa viis ideed. Nende hulgas on näiteks kohaliku külaplatsi rajamine, tuletõrje veevõtukoja rekonstrueerimine mitmetasandiliseks väliujulaks ja discgolfi raja ehitamine.

Juurulased sooviksid oma rahvamaja kõnniteede ja platside väljaehitamist ning kõiki vanuserühmi kaasava mänguala arendust Järlepa keskusesse. Endine Raikküla vald on jäänud tagasihoidlikuks ning esitanud idee Kabalasse mänguväljaku ehitamiseks.

Loomulikult on peaaegu pool esitatud ideedest tihedalt seotud Rapla linna või selle lähiümbrusega. Välijõusaalid ja võimalused värskes õhus mõnusalt aega veeta on valdkond, milles läbi aastate ideid välja pakutakse. Tänavu soovitakse välijõusaali lausa kahes projektis. Üks neist puudutab Kodilat ja teine Öökulli järve puhkeala ja Ve-

siroosi terviseparki või Rapla lasteparki. Ka kultuurivaldkond on võimalust kasutanud. Kultuuriklubi Baas soovib toetust festivalile Särin ja selle pesapaiga ehk sisehoovi renoveerimiseks.

Veidi teistmoodi ideede hulgas on mõte luua Raplasse kuulsuste allee. Sarnaselt Hollywoodiga saaksid Eesti kuulsused Swedbanki ärimaja esisesse kõnniteesse oma tähed. Üks laekunud idee pakub aga välja jätkata endises Juuru vallas tekkinud traditsiooni külastada oma eakaid nende 80, 85, 90, 95, 100 aasta juubeli puhul isiklikult. Ühtlasi saaks kaasava eelarve raha kasutada sünnipäevakingiks ning majanduskulude katmiseks.

Ideedega on täpsemalt võimalik tutvuda Rapla valla kodulehel: <https://rapla.kovtp.ee/kaasaveelarve2018>. Seal saavad lehele sisse loginud kodanikud esitatud ideede kohta juba oma esialgset arvamust avaldada.

Kehtna kool

175

Kehtna põhikooli VILISTLASPIDU

05.05.2018 kell 18.00

Peaesineja
Ivo Linna ja Antti Kammiste
Ilutulestik
Üllatusesineja
Disko
Kohvikuga Kaire Magus Maailm
Fotonurk

Pääse : 15 eurot, kohapeal 20 eurot
Toetajapilet: 25 eurot (toetad koolimaja taha rajatavat madalseiklusrada)
Makse saaja: Kehtna vallavalitsus, Kehtna põhikool
Kontonumber : EE781010802000064001
Selgitusse: VILISTLANE+ nimi+ lõpetamise aasta
Lisainfo: 5251283 Huvijuht Kersti või kersti.maevalja@kehtnakool.ee

1843
Kehtna
kool

Küberkiusu ohver: kõik me oleme pealaest jalatallani omamoodi ägedad

Ilona Kirst,
Telia teenuste haldur

Mäletan, kuidas juba neljandas klassis hakkasid välja kujunema erinevad rollid. Klassivendadele pakkus nalja minu perekonnanimi ja välimus. Olin väga kõhn, pikka kasvu ja kahvatu. Mind kutsuti kõikvõimalike surmaga seotud sõnadega. Aja möödudes rollid kinnistusid ning naljad läksid veelgi julmemaks.

Iga sõna ja nali läks mulle väga hinge ning tegi meelt haiget. Teadsin, et nimi ja välimus on midagi, mida ma mõjutada ei saanud. Peagi tekkisid sotsiaalmeediasse juba varikontod ning õelad kommentaarid minu suunal. See oli aeg,

mil populaarsus väljendus noorte endi hinnangul nii sõprade arvus kui ka piltidele antud hinnetes, mida minul oli vähe ning seetõttu olin justkui teistest klassiõdedest halvem.

Soovisin väga kellegagi tekinud olukorrast rääkida, kuid kodus mind ei kuulatud ning õpetajaid ma ei usaldanud. Arvasin, et nad käivad õpetajate toas probleemseid õpilasi arvustamas ning seda ma ei soovinud. Tundsin end üksikuna, nutsin sageli ja olin õnnetu katkine hing. Mis sellest, et olin tubli erinevatel spordialadel ning lõpetasin kooliaastad seitsmenda klassini kiituskirjaga.

Igast olukorrast on väljapääs

Ühel hetkel hakkasin ka mina otsima soovitud tähelepanu, muutusin mässumeelseks ja tahtsin kuskile gruppi kuuluda. Tuli esimene armastus, millest kujunes küll elu kõige valusam ja õpetlikum kogemus. Armastuse otsasamisel avaldati virtuaalmaailma vahendusel kõik minu peamised saladused. Sageli tehti grupi vestlusi, kus mind alandati ja naeruvääristati.

Minu ümber oli veel palju teisigi inimesi, keda usaldasid, kuid kes mulle siis korduvalt haiget tegid. Seetõttu ei julgenud ma enam ka kellegagi rääkida

ega abi otsida. Hirm jälle haiget saada oli väga suur. Küsisin endalt korduvalt, kas elu on ikka elamist väärt, kui ma olen üksik katkine hing ja ei oska ennast isegi aidata.

Kooli- ja küberkiusamise sekusid minu kehalise kasvatusõpetaja ja klassijuhataja, kellele ma olen tänase päevani hinge- põhjani tänulik. Vaid nende kiire tegutsemine ja elukogemus aitasid ning suunasid mu õigele rajale tagasi.

Lõplikult hakkas küberkiusamine vähenema siis, kui muutsin kõik oma kontod privaatseks ega postitanud iga oma tegemist pilditena sotsiaalmeediasse. Samuti tegelesin aktiivselt administraatorite teavitamisega ebasobivatest postitustest ning eemaldasid oma kontodelt inimesed, kes mulle haiget olid teinud. Eelkõige aitas küberkiusamise vastu mõttemaailma muutus, sest sain aru, et numbrid sotsiaalmeedias ei ole tegelikult olulised.

Valusad õppetunnid

Kiusamine on mind inimesena palju mõjutanud, eelkõige virtuaalmaailmas teadlikumalt käituma. Jagan pilte vaid piiratud kontodel ning ei lase endale lähedale inimesi, kes minu jaoks väärtust ei loo või kellega ma üldse mingil põhjusel oma elu jagama ei peaks. Läbides seda keerulist teekonda, tundub

võimatu jääda positiivseks ja naeratada, aga positiivne mõtlemine ongi see, tänu millele ka kõige keerulisematest väljakutsetest jagu saab. Igas olukorras, igas vanuses. Pärast pikalt kestnud väljakutset usun siiski, et kõik inimesed on head ning tulevad meie ellu alati põhjusega, et midagi õpetada.

Olen õppinud elama teadmisega, et mind on kiusatud. See on mind inimesena palju mõjutanud ning aidanud kasvada paksu naha, et seista vastu ebameeldivustele. Mul on kulunud väga palju tahtejõudu, et sellest üle olla ja lahti lasta. Gümnaasiumi lõppedes tundsin siiski lõpuks, et sulgesin selle peatüki oma elus.

Vabatahtlikuna teistele toeks

Kiusamine virtuaalmaailmas on aina kasvav probleem. Üha väiksematele lastele antakse kätte tahvelarvuti või nutitelefon. Seejuures tuleks olla teadlik ka võimalikest ohtudest, eriti neil, kes ei oska ennast ise kaitsta. Samuti on meie ühiskonnas liiga palju üksikõikseid inimesi, kes ei näe kitsast ringist kaugemale, kuid ometi paneme selle vastutuse näiteks õpetajatele, kellel on korraga sadu lapsi õpetada.

Sotsiaalkampania #suurim-julgus on andnud mulle inimese-

na nii võimaluse ise andestada ja lahti lasta kui ka juhtida nooremate kodanike tähelepanu kasvavale probleemile. Kampania raames tunnen vastutust anda võimalikult palju ühiskonnale seda, mida olen isiklikult kogenud, kuid mille eest oleks saanud mind kaitsta piisava info jagamise korral.

Läbi Telia vabatahtlikkuse algatuse programmi YOUNITE olen pühendanud oma aega ja jõudu sadade laste jaoks, et anda neile võimalikult palju edasi õppetunde ja kogemusi, mida olen elu jooksul saanud ning mis oleks võinud lõppeda palju kurvemalt. Vabatahtlik töö on mulle tõestanud, et andmise rõõm on suurem kui saamise rõõm. Mida rohkem ma oma aega heategevuseks panustan, seda rohkem sõlmin hinges rahu selle valuga, mida kiusamine mulle põhjustas.

Koolilastele sisendan peamiselt kolme asja:

Kõik me oleme pealaest jalatallani omamoodi ägedad!

Kiusaja ei ole alati kõige halvem inimene maailmas, ka tema käitumisel on oma põhjused. Jää alati iseendaks ja vajadusel jaga oma muret inimesega, keda usaldad.

Kiusamise vastu kiusamisega ei saa. Jaga headust, ole siiras ja aus!

Iga tegu loeb

Haldi Ellam

Käisin lastega rannas, tuntud sadamalinna mõne kilomeetri kaugusel, teest paarsada meetrit eemal. Kõigepealt ei suutnud ma ära imestada, millise kiiruga lapsed mere äärde jooksid. Seejärel pani mind imestama, millise innuga nad rannaklibu seast huvitavaid kive ja teokarpe otsisid.

Vastutuules rannast tagasi tulles oleks tuul tüdrukumina puhunud, kui tal poleks taskud kive täis olnud... See oli nende jaoks meelde jääv rannaskäik ja näha oli, et nad nautisid seal iga hetke ja ütlesid, et suvel peame kindlasti sinna tagasi minema!

Meri ja rand on lapsepõlvest saadik ka minule märkimisväärselt kutsuvalt ja ahvatlevalt mõjunud. Olen samasuguse õhinaga, nina maas, igasugustes randades kive ja teokarpe otsinud ning kõige erilisemaid oma kollektsiooni kogunud. Seekord aga tundsin end erinevalt.

Lasin lastel kive otsida, aga ise pöörasin tähelepanu prahile, mida siin-seal vedeles. Laps (8-aastane) tõi mulle imestunult vahtplastitüki, teades, et mereloomad ja linnud ajavad need sageli toiduga segamini ja söödud plast toob neile sageli hukku (Vaadake filmi „Plastic Ocean“!).

Et rannas oli samal ajal näha

ka veelinde, mõtlesin, et ei saa neid vahtplasti tükke sinna jätta, sest kes teab, kas ma sinna randa kunagi uuesti satun ja kui ei satu, kes need minu asemel ära korjaks. Seega korjasin seekord kivide asemel plasti, kuni taskud täis said. Lisaks plasti täis taskutele olid mul tee äärde pargitud autoni jõudes käes katkine kummilohv, klaasipesuvedeliku kanister, mitu õllepurki ja pude-lit. Viisin oma saagi lähima poe prügikasti. Mõistsin, et edaspidi loodusesse (või üldse kodust välja) minnes pean alati koti kaasa võtma ja prügi korjamisest pääsu pole, ja et puhast loodust, mida mina oma lapsepõlves nautida sain, meil ja meie lastel enam ei ole.

Olen varem prahti korjanud rabades, järvede ääres, teede äärest, olnud tunnistajaks, kuidas iga kohvi kaasa müüva bensiinijaama ümbrus kubiseb autost välja visatud kohvitopsidest, näinud metsades kütusekanistreid, õlitünni, prahikotte, autoaknaid

ja RMK telkimiskohas järves ulpimas 5-liitriseid veepudeleid.

Kelle süül ja mis põhjusel on see kraam metsa, järve ja rabasse sattunud? Millised inimesed viskavad klaasipesuvedeliku kanistri auto aknast välja? Millised inimesed käivad rannas õlut nautimas ja viskavad purgid sinnasamasse? Kes jätab metsa äärde õli täis tünni?

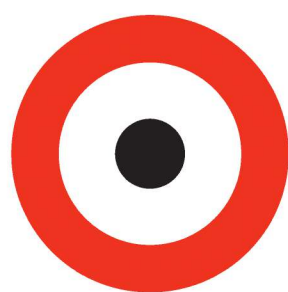
Isegi mu kaheaastane laps märkab prügi maas vedelemas ja tahab selle kohe prügikasti viia. Mina küll kahեսena selliste probleemidega tegelema ei pidanud! Millise maailma oleme oma lastele jätnud!? Millal me sellest ükskord aru saame, et nii palju asju on meie süül valesti ja niimoodi edasi minna ei saa?

Olen kohanud mõtteviisi, et üksikindiviidist ei sõltu midagi ja tõelised saastajad elavad üldse arenguriikides, selline saastamine meid ei puuduta. Samas on iga looduses vedeleva sodi hülgamisega hakkama saanud

vähemalt üks (täiskasvanud) inimene, olenemata riigist ja rahvusest. Iga inimene ja iga tegu loeb! Seekordse pooltunnise rannaskäigu tulemusena on natukenegi vähem plastiprügi, mis võiks mõne linnu või looma kohta sattuda. Võtke ka ise järgmine kord loodusesse (ja ka kodust välja) minnes prügi korjamiseks kott kaasa, saate vähemalt natukenegi oma pettumust vähendada ja mõne elu päästa!

Lisaks soovitän iga meie kätte sattuva eseme osas mõelda, mis sellest edasi saab, kui meil seda enam vaja pole. Kas see ulbib hiljem kuskil meres, ummistab mõne linnu või looma sisikonna, jääb mõne linnu või looma külge kinni, mürgitab meie vett, õhku ja pinnast... Kas meil on üldse seda vaja?

Ja kui on, siis hoolitsegem selle jäätme muutamises selle eest, et need satuvad õigesse kohta, kus need loodusele kahjulikult ei mõju!

KLICK

SINU DIGIPOOD

SAMSUNG GALAXY J5

(2017) DUAL-SIM

-110€

~~299.99~~
189.99
6.91 €/k

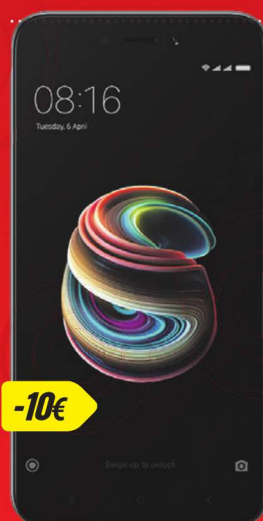
SAMSUNG GALAXY A5

(2017)

-120€

~~399.99~~
279.99
9.99 €/k

XIAOMI REDMI 5A

DUAL-SIM

-10€

~~109.99~~
99.99

iPhone 6

-140€

~~499.99~~
359.99
9.91 €/k

lenovo IdeaPad 110

15ACL

-80€

~~399.99~~
319.99
11.36 €/k

ASUS VivoBook Flip 14

-100€

~~499.99~~
399.99
14.10 €/k

MacBook Air 13

(2017)

-170€

~~1099.99~~
929.99
32.26 €/k

JBL T450 Bluetooth

Sügav bass ja juhtmevaba ühendus!

-5€

• Bluetooth juhtmevaba ühendus kuni 10 m
• aku kestvus kuni 11 h
• integreeritud mikrofoni

~~49.99~~
44.99

AMAZFIT BIP

Uus veekindel spordikell Xiaomi!

• aku kestvus kuni 45 päeva
• vee- ja tolmukindel
• GPS, pulsimõõtja, sammulugeja

Hind 89.99

KÄRCHER

AKNAPESUR

WV 2 PREMIUM 10 YEARS EDITION

• tööaeg 35 min
• ei jäta klaasile triipe
• komplektis kaks otsikut ja pihustipudel koos mikrokiudlapiga

~~79.99~~
59.99

Tähelepanu! Järelmaksu krediidi kulukuse määr on 31,96% aastas järgmistel näidistingimustel: lepingu eseme hind kohe tasudes (netohind) 500 eurot, krediidisumma 500 eurot, sissemaks 0 eurot, lepinguperiood 48 kuud, fikseeritud intressimäär aastas 15,9% arvestatuna ostusummalt, lepingutasu 19 eurot. Igakuine osamakse 17,26 eurot, krediidi kogusumma ja tagasimaksude summa 827,89 eurot. Krediidiandja on Inbank AS (tegevusloa nr 4.1-1/31, tegevuskoht Niine 11, Tallinn, tel 640 8080). Enne lepingu sõlmimist tutvu hoolikalt soovitava lepingu tingimustega ja vajadusel konsulteerige Inbank ASi töötajaga või muu asjatundjaga.

TALLINN: Viru keskus (6 668 160), Kristiine keskus (6 668 116), Rocca Al Mare keskus (6 668 155), Ülemiste keskus (6 668 159), Järve keskus (6 668 154), Lasnamäe Centrum (6 668 128), Tallinna lennujaam (58 550 484); **TARTU:** Tasku keskus (666 8163), Lõunakeskus (6 668 153), kaubanduskeskus Eeden (6 668 164); **JÕHVI:** kaubanduskeskus Tsentraal (6 668 168); **KURESSAARE:** Auriga keskus (6 668 117); **NARVA:** Fama keskus (6 668 169); **PAIDE:** Paide Maksimarket (6 668 124); **PÄRNU:** Kaubamajakas (6 668 152); **RAKVERE:** Põhjakeskus (6 668 177); **RAPLA:** Rappeli keskus (6 668 174); **VALGA:** Valga Maxima (6 668 121); **VILJANDI:** Viljandi Centrum (6 668 166); **VÕRU:** Kagukeskus (6 668 173).

Nagu juba traditsiooniks saanud, külastavad missikandidaadid osana missikoolist ka Raplamaa Sõnumite toimetust. Eelmisel neljapäeval avaneski suurepärase võimalus Miss Raplamaa 2018. aasta kandidaatidega lähemalt tutvust teha.

Kuna tänavune külastus sattus vahetult enne lihavõtteid, andsime kümnele neile kätte keedetud munad ja hulganisti erinevaid värve ning vahendeid nende kaunistamiseks. Munad tulid kirjud ja omanäolised. Kaunistamise vahele uurisime aga igalt neilt, millised on tema tulevikuplaanid. Muuhulgas palusime kirjeldada oma mõtteid haridustee, karjääri ja elukoha valikul.

Missikandidaat nr 1 Katrin Sillavere

Õpin hetkel Tallinna Ülikoolis alushariduse pedagoogika erialal. Ma ei oska veel kindlalt öelda, mis ma pärast lõpetamist edasi teen. Olen mõelnud mitmele variandile. Töötan praegu lasteaiakasvatjana ja ilmselt veidi aega teeksin oma erialast tööd edasi, sest arvan, et kohe ei ole mahti edasi õppima minna. Kaugemas tulevikus tahaksin end psühholoogia erialal täiendada. Seda on minu töös vaja. Lasteaiakasvatjana olen aru saanud, et pean olema toeks nii lastele kui ka nende vanematele. Mul on vaja sellealaseid teadmisi.

Enne kui alushariduse pedagoogikat õppima asusin, mõtlesin klasiõpetaja ametile. Samas tahtsin, et mul oleksid algteadmised ja baas olemas selles osas, mis toimub lastega enne, kui nad kooli lähevad.

Oma elukohana näen pigem maapiirkonda, mis ei jääks linnast kuigi kaugele. Olen paar aastat tagasi suviti linnas elanud, et tööl käia. See oli kurnav ja sain aru, et kaua seda ei suudaks. Tempo on linnas nii kiire ja maapiirkond on mulle hingelähedasem.

Lähitulevikus pean oluliseks end harida, kaugemas tulevikus perekond luua. Kõige selle juures tahaks ka reisida ja leian end mõtlemas, kuhu minna tasuks. Olen pigem rändaja ja kauaks ühte kohta paigale jääda ei taha. Oma püsiva elukohana näen ikkagi just Eestit.

Missikandidaat nr 2 Alondra Saar

Tahaksin õppida sisearhitektuuri. Mulle meeldib luua keskkonda enda ümber, eriti just elamisruume. Minu jaoks ilusas kodus on palju puidust mööblit ja detaile, seal on avarust ja taimi. Tahaksin huvi sisekujunduse vastu tulevikus oma tööga siduda. Tunnen, et mul on kunstiannet ja silma ning saaksin sellega hakkama. Minu töö võiks olla loominguline ja mitte kuigi rutiinne.

Praegusel hetkel tulevikku vaadates pean enda jaoks kõige olulisemaks reisimist, enese avastamist ja kogemuste omandamist. Pärast seda tuleksid juba karjäär ja perekond. Mulle on alati meeldinud kunstnik Salvador Dali tsitaat: „Intelligents ilma ambitsioonideta on nagu lind ilma tiibadeta.”

Missikandidaat nr 3 Getter Saidla

Soovin edasi õppida alal, kus saab rakendada reaalseid. Olen nendega sina peal ja mõistan neid. Konkreetset valikut ma veel teinud ei ole ja uurin erinevaid võimalusi. Minu unistuste töö teeb mind õnnelikuks ja annab mulle hea enesetunde. Ideaalis võimaldab see mul ka palju reisida. Tulevikule mõeldes tahaksingi reisida, oma silmaringi avardada ja maailma avastada.

Elada sooviksin pigem maal ja kindlasti Eestis. Reisida on tore, aga Eesti on minu kodukoht. Pärast seda tuleksid haridus ja pere loomine.

Mind saadab elus mõte, et kõikidesse inimestesse tuleb suhtuda ilma eelarvamusega. Sisemus ei pruugi olla see, mis väljast paistab, ja jutud ei vasta alati tõe.

Missikandidaat nr 4 Katrin Tänav

Olen alles kümnendas klassis ja seetõttu pole edasiõppimisele väga palju mõelda jõudnud. Arvan, et mu tulevikutöö on vaheldusrikas, sest ma lihtsalt ei suudaks kaheksa tundi kontoris olla. Olen nii energiat ja tegutsemistahet täis. Olen mõelnud ka tantsuõpetaja ameti peale, sest tantsimisega olen ise kaua tegelenud. Samal ajal on väike hirm, et hobi tööks muutmine tähendaks, et see ei tooks mulle enam nii palju rõõmu.

Elada sooviksin ikka Eestis ja maal, sest ei kujuta end hästi välismaal ette. Ma tahan oma emakeeles rääkida. Ma usun, et maal oleks tulevikus ka minu perel mõnusam elada.

Kõige enam käib minuga kaasas mõte: „Ole sina ise, kõik teised on juba võetud.” Miks sa peaksid olema keegi teine?

Missikandidaat nr 5 Sindy Tsukker

Pärast gümnaasiumi sooviksin kindlasti edasi õppida. Valdkonnaks võiks olla kultuur, religioonid või näiteks romaani keeled. Olen pigem humanitaarala inimene ja see on rohkem minu loomuses. Enne edasiõppimist jätan endale aga vaba aasta. Sel ajal lähen tööle, avastan maailma ja reisin nii palju kui võimalik.

Olen mõelnud pigem ettevõtjaks hakata. Mulle meeldib mõte enda hotellist kuskil soojal maal. Oleksin iseenda ülemus ja kõige eest vastutav. Pealegi ei meeldi mulle külm kliima. Noorena näengi end pigem välismaal elamas. Vanemana tahaksin tulla tagasi Eestisse. Olen ise pisikesest Purku külast pärit ja nii on maal elamine kuidagi südamelähedasem. Olen harjunud, et kõik teavad kõiki, anonüümsust ei ole.

Tulevikule mõeldes on minu jaoks oluline ennast harida. Kavatsen terve elu õppida, sest haridus on edasiivi jõud. Tahaksin noorena ka pere luua ja reisida, sest mulle meeldivad erinevad kultuurid ja inimesed. Mulle meeldib suhelda ja probleeme lahendada.

MISSIKANDIDAADID külastasid toimetust, värvisid mune ja rääkisid tulevikuplaanide

Missikandidaat nr 6 Maris Maasalu

Kindlasti soovin ülikoolis edasi õppida. Kaalun mitme erineva valdkonna vahel ja sooviksin enne koolidega tutvuma minna. Avatud uste päeval ei saanud ma kahjuks Tallinnasse minna ja nüüd otsin teisi võimalusi koolidega tutvuda. Praegu kaalun juura ja ärimise vahel. Neli aastat olen ma tundnud, et ärimine on minu teema. Mu onu tegi oma magistratööd ja nägin kõrvalt, mis materjale ta selleks läbi töötama pidi. See oli nii põnev. Isegi minu jaoks, kes ma rutiini eriti ei kannata.

Töö mõistes püüdlen ilmselt mõnele juhtivale kohale. Tahaksin oma töös teisi toetada ja julgustada. Kindlasti ei taha ma teha ainult ühte asja. Tahan proovida ja katsetada.

Pigem näen end linnas elamas, sest seal on koolid ja töökohad. Pärast gümnaasiumit elan kindlasti kolm aastat Eestis, kuni koolis käin. Hiljem soovin veel Austraaliat avastada. Küllastasin seda hiljuti ja tundsin, et see on vägagi minu maa.

Tulevikule mõeldes pean oluliseks karjääri ja enese harimist selle käigus. Oluline oleks ka reisida. Reisimine ei pea aga alati tähendama lennuki peale hüppamist. Mulle meeldib ka meie enda väikest Eestit avastada ja väikestes kohtades ringi vaadata.

Minu ellusuhtumist kirjeldab hästi mõte, et iga aktiivne ja positiivne inimene suudab siia maailma positiivse jälje maha jätta. See kehtib vägagi ka minu enda kohta. Ma otsin alati uusi tegevusi ja väljakutseid, kus end rakendada.

Missikandidaat nr 7 Kätlin Pärna

Olen oma haridusalase valiku juba teinud ja õpin Tartu Ülikooli Pärnu kolledžis ettevõtlust ja projektijuhtimist. Minu tulevikutöö ei tohiks olla väga rutiinne ja peaks pakkuma piisavalt mitmekesisust. Elukoha osas olen avatud nii Eesti kui ka välismaa osas. Välismaal sooviksin elada aga pigem mõned aastad, siis tõmbab Eesti oma vahelduva kliima ja erinevate aastaegade mind tagasi.

Kuna ma pole üldse reisinud, sooviksin seda tulevikus teha. Tahaksin näha erinevaid kultuure ja maailmu, mis minu arvamusi ja uskumusi muudaksid. Üldiselt lähtun oma elus mõtteviisist, et kui ma tahan, et midagi mu elus muutuks, pean selle nimel ise vaeva nägema.

Missikandidaat nr 8 Romi Buusmann

Olen juba üsna kindel, et mind köidab kõige enam teatrielu ja näitlemine. Minu jaoks on juba nauditav, kui saan teatrikoridorides ringi käia. Mäletan, kui olin 5-6aastane ja jooksin käed laiali mööda teatrikoridore ringi ja tundsin, et see on minu loss. Ehk sellest on tulnud ka armastus teatri vastu. Vahepeal on ka muid mõtteid olnud, kuid näitlemine on neist kõige püsivam olnud. Näitlejatöö on seiklusrohke ja vaheldusrikas ning just sellist tööd sooviksin ma tulevikus ka teha. Kõikidest võimalustest eelistan just teatrilava, sest see on minu jaoks kõige raskem ja suurem väljakutse. Pean endaga seal kõige rohkem tööd tegema. Kõige armsam on minu jaoks Eesti Draamateater. Sooviksin väga elada maal. Seoses kooliga tuleb ilmselt mingi periood linnas elada, aga pikemas tulevikus näen end maal tagasi. Mulle meeldib, kui naabrid ei ole kuigi lähedal ja saan hommikumantli ja kohvitassiga linnulaulu saatel õue minna. Ka lastel oleks maal parem ringi joosta. Kuigi ei tea kunagi, mis pakkumised elu toob, näen end pigem Eestis. Pereelu on mulle oluline ja karjääri peale ma nii pingsalt ei mõtle.

Missikandidaat nr 9 Anni Velks

Olen lõpetanud Tallinna Tööstushariduskeskuses sisekujunduse eriala. Samas valdkonnas plaanin sügisel ka ülikoolis oma õpinguid jätkata. Samuti pakub mulle huvi tootedisain ja mööbli restaureerimine.

Näen, et minu töö saab tulevikus vaheldusrikas olema. Kui olengi sisekujundaja, siis tahaksin selle kõrvalt veel midagi teha. Mulle meeldib ise oma kätega asju teha. Kasvõi seinu pahteldada ja tapeetida. Mul on mõte luua Raplasse sisustusbutiik, kus oleks käsitööna valmistatud asjad. Samal ajal võiks seal ka paar lauda olla, kus sõbrannaga tulla, maha istuda ja juttu rääkida.

Kindlasti soovin ma elada Raplas. Siin ei ole midagi mõelda ja olen selles 100% kindel. Olen linnas elanud. Kolisin 16-aastasena linna. Mulle väga ei meeldi seal. Elu on kiire ja inimesed närvilised. See lihtsalt ei käi minuga kokku. Ükskõik kust ma tulen, on Raplas alati kõige parem olla.

Mul on tulevikule mõeldes nii palju unistusi ja soove. Usun, et nende saavutamine on võimalik. Mind kõnetab mõtete muuta iga päev oma elu oluliseks.

Missikandidaat nr 10 Maris Adoma

Kindlasti soovin pärast gümnaasiumi edasi õppida. Mind huvitavad mitmed teemad nagu jumestus, nõustamine ja meelelahutusvaldkond. Pärast kooli lõppu tahaksin minna Tartusse ajakirjandust õppima. Ma tunnen, et see võiks olla minu teema. Mulle meeldib kirjutada, analüüsida ja lahendusi leida. Ajakirjandus pakub mulle võimalust töötada nii televisioonis kui ka raadios. Võiksin olla näiteks saatejuht. Minu jaoks on põnev uute inimestega kohtuda ja uutes kohtades käia.

Mulle meeldivad väga mitmed erinevad asjad. Ajakirjanduse kõrval tahaksin ka jumestusega tegeleda. Tahaksin Raplasse oma ilustuudio teha. Sellest ei saaks küll mu põhiamet, aga pakuks veidi vaheldust. Nõustamisvaldkonnast tahaks ka midagi juurde õppida. Näiteks psühholoogiat või karjäärinõustamist.

Tulevikus tahaksin välismaad avastada. Nii Austraalia kui ka Hispaania tunduvad oma kireva kultuuri ja sooja kliimaga ahvatlevad. Mulle tundub, et inimesed on seal vabamad ja ehk aitaksid ka minul sellest eestlaslikust kinnisusest lahti saada.

Ka karjääri ja perekonda pean oluliseks. Lapsed väga meeldivad mulle ja neid võiks 2-3 olla. Tahaksin karjääriga nii kaugele jõuda, et saaksin neile parimaid võimalikke elutingimusi ja keskkonda pakkuda.

Oma üldises ellusuhtumises olen viimastel aastatel hakanud aru saama, et inimese väärtust ei tohiks otsida tema välimusest. Seda tuleks otsida tema hingest ja selle sügevusest. Teisest erinemine ei tähenda midagi inimest tõeliselt teadmata. Välimuse pinnal arvamuse kujundamine loob vaid eelarvamusi.

Soojade kätega massöör Edithe Kase tahab inimesi aidata

Aasta tagasi Rapla teenindusmajas oma salongi avanud massöör Edithe Kase aitab oma kätega terveneda igas vanuses inimestel, kuid eriti südamehädaohvareks on talle saanud lapsed.

Stina Andok

Päris oma tööruumide ukseid avas Edithe vaid aastake tagasi, aga koduvisiite tegeva massöörina alustas ta juba 2015. aasta suvel. Nüüdseks peaaegu kolm aastat tagasi tegi ta nimelt elus olulise kannapöörde, jättes maha senise palgatöö ning alustades sootuks uuel tegevusalal ettevõtlusega.

Edithe ütleb, et on proovinud erinevaid töid, otsides ikka seda päris oma ja õiget. Samal ajal jätkub tal ainult kiitvaid sõnu oma eelmistest töökohtadest rääkides. Ta meenutab näiteks loomakasvatuse töötamist, kui poegivate lehmade ja väikeste vasikate heaolu eest hoolitsemise oli tema kohustus. „See mulle väga meeldis,“ ütleb ta. Sellest tööst pidi ta loobuma, kuna

küünarnukk ei pidanud pingele vastu ning lõpuks ei saanud ta enam kätt teatud kõrgusele tõsta.

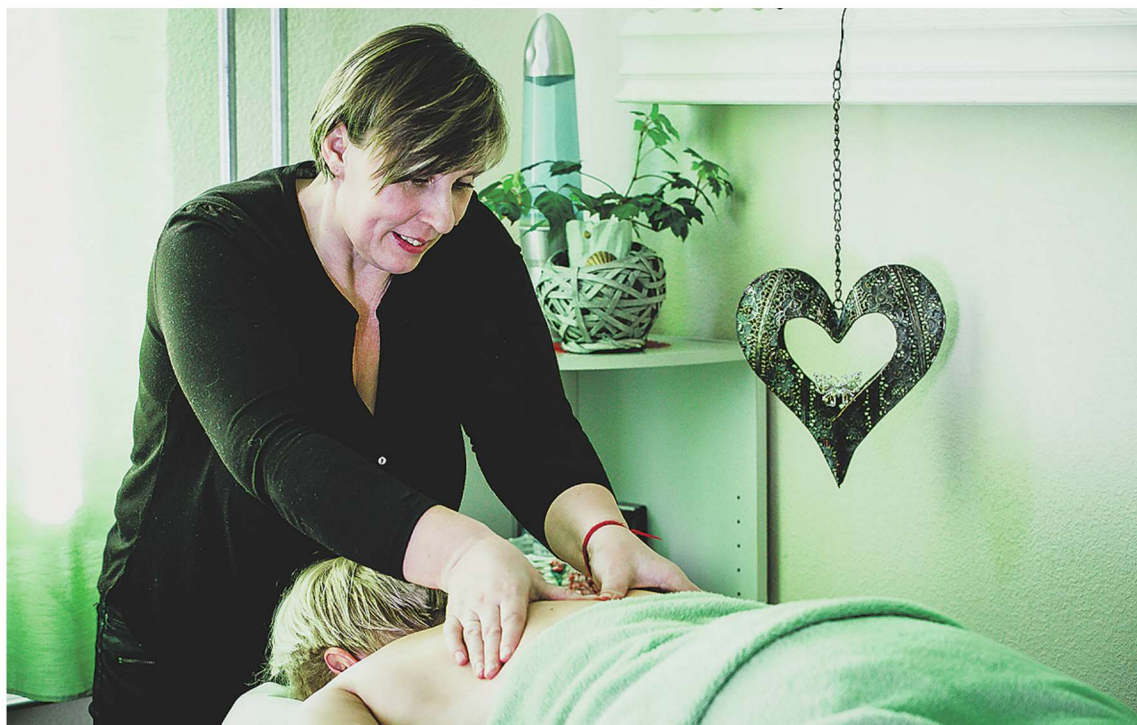
Sealt edasi proovis Edithe kätt tootlustuses ja alustas seda teekonda Kalevi kommivabriku sööklas toorsalati toimkonnas. Seal töötamise ajal omandas Edithe uusi oskusi, osales koolitustel ning tõusis karjääriredelil lõpuks kokk-juhatajaks. „Ka võib samamoodi öelda, et meeldis, aga ikkagi polnud päris see,“ tõdeb ta.

Just sel eluperioodil tekkis naisel soov omandada massööri kutse ning ta asus õhtuti ja nädalalõppudel õppima Eesti massaaži- ja teraapiakoolis. 2015. aasta suvel otsustas ta juhataja töökohast loobuda ja täiskohaga massöörina tööle asuda. „Kuulõpud, aruanded. Nii nagu mõned

inimesed, ei tajunud ka mina esialgu vist stressi ja pinget,“ meenutab naine.

Iga algus on raske, tõdeb ta. „Esimene pool aastat oli kindlasti raske.“ Ta mõtleb hetke ja lisab siis: „Aga kui meeldib, saab sellest üle. Kordagi pole sellist mõtet tulnud, et lõpetan ära.“ Alguses käis Edithe kodudes massaaži tegemas, aga kui kliente hakkas juba rohkem kogunema, ei jõudnud ta enam pidevalt teiste juures käia ja otsustas oma ruumid hankida, et kliendid saaksid hoopis tema juurde tulla. „Mul on väga hea meel. Kliente on, olen täiesti rahul,“ ütleb ta täna, umbes aasta pärast avamist.

Tänapäevaks on massöör laiendanud oma tegevust ka pealinna. Üks-kaks päeva nädalas võtab Edithe kliente vastu ühes Tallinna salongis, mille ruume jagab ta kahe teise massööriga. Kui ta veel Tallinnas inimesi vastu ei võtnud, sõitsid mõned kliendid pärast tööpäeva lõppu suisa ise Raplasse. „Arvan, et inimesed

Edithe masseerib inimesi heast tahtest ja südamest, suunates neile alati positiivseid mõtteid.

otsisid aega. Mul on õhtused ajad,“ on Edithe tagasihoidlik.

Peab tõdema, et tema tööajad on tõepoolest erilised ja kaheksast viieni töötavatele inimestele väga sobivad. Nimelt alustab Edithe enamasti tööpäevi alles pärastlõunal ja töötab vahel õhtul kaheksa-üheksani välja. Samuti töötab naine nädalavahetustel.

Loomulikult pakub Edithe kokkuleppel ka ennelõunal massaaži, näiteks teenindab ta selliselt paari ettevõtte töötajaid. „Mulle meeldib see, mis ma teen. Ega muidu ei töötaks sellistel aegadel,“ ütleb naine.

Tunnistuseks sellest, et Edithe on südamega ametis, on ka mitmed koolitused, mis ta aastate jooksul on läbinud.

Nii näiteks pakub Edithe lisaks klassikalisele massaažile kaela- ja turjamassaaži, jala- ja meemassaaži, beebi- ja lastemassaaži, on-site-massaaži, mille puhul ta läheb oma tooliga näiteks kontorisse kohale ning pakub istuval inimesele massaaži läbi riiete. Lisaks läbib ta lähiajal kupumassaažikoolituse ning kavatseb jätkata õpinguid, et omandada füsioterapeudi assistendi oskused.

Füsioterapeudi assistendina on Edithe tulevikus oskused ja teadmised, mis võimaldavad tal assisteerida taastusravi- ja rehabilitatsiooni keskkonnas, lähtudes konkreetse kliendi vajadustest. Füsioterapeudi assistendiks õppimiseks andis tőuke eelmisel aastal beebi- ja

Edithe ütleb: „Iga inimene leiab endale oma massööri. Tehnika ja käed on kõigil erinevad. Inimene mõtleb, tuleb tagasi või läheb edasi.”

Fotod: SIIM SOLMAN

lastemassaaži koolituse läbimine, kus lisaks tõelisele äratundmisele, et see on see, millega ta väga tegeleda tahaks, sai ta koolitajalt kiita ning soovituse edasi õppida.

Võib öelda, et Edithe suur huvi ja innustus on lastega töötamine. Ka näiteks erivajadustega lastega. Edithe tunnetab, et ta tahab ja saab neile oma aega pühendada ning neid aidata. Kui ma mainin, et tõenäoliselt peab olema õiget tüüpi inimene, et lastega kontakti saada, siis naine noogutab. Ta meenutab, et tema esimene beebi-klient oli alla aastane laps, kellel oli probleeme jalalihaste toonusega.

„Ema tuli lapsega salongi, aga laps nuttis täiesti lohutamatuks ja midagi teha ei saanud. Ema

küsis siis, kas koju ka tulete. Vastasin, et ikka tulen, ja hakkasin vaikselt neil kodus käima. Ja saime kontakti, küll mitte kohe järgmine päev, aga meie koostöö laabus väga hästi.”

Edithe juurde satuvad lapsevanemad oma väikeste võsukestega peamiselt tänu perearstidele, kes soovivad lapsi näidata massöörile, aga ka teiste emade kaudu, kes soovivad pöörduda. Edithe kiidab, et emad on väga tublid ja tulevad ning lasevad üle vaadata, kas on vaja midagi teha või mitte. „Vahel on, vahel aga ei olegi vaja,” ütleb massöör. Kui lapsevanem tuleb lapsega massaaži, saab ta ka justkui väikest viisi koolituse, sest kuigi massöör on kontaktis lapsega, suhtleb ta samal ajal ka lapseva-

nemaga.

Kuigi lapsed on Edithele eriliselt armsad, ei arva ta, et ta täiskasvanute aitamisest kunagi täielikult loobuks. „Kõiki tahaks aidata. Väga paljud kontoritöötajad tulevad, hea meelega aitan. Vaheldus on hea,” ütleb ta. Naise seni kõige noorem klient oli alla kolme kuu vanune ja kõige vanem 85-aastane.

Edithe sõnul tulevad täiskasvanud kliendid tema juurde peamiselt pea- ja kaelavalude, õlavöötme murede või seljaprobleemidega. Väga harva satuvad inimesed tema juurde niisama mõnulema, enamasti tullakse hädadega. Naine leiab, et inimesed, eriti kontoris töötajad, võiksid juba esimeste mureilmingutega julgelt massaaži tulla.

selle jaoks ürituste ja esinejate rohke päev. Edithe ülesandeks sai otsida perepäeva tarvis toetajaid, paigaldada tutvustavaid postreid, lisaks otsis ja leidis ta üritusele helitehniku, tutvuste kaudu laulja, päevajuhi ning fotograafi. Perepäeva läbivimisel lähtuti ka põhimõttest, et võimalikult palju kohalikke inimesi oleks tegemistes kaasatud. Edithe pooleaastase töö tulemusena sai korraldatud edukas perepäev, mille tulemusel koguti piisavalt raha, et ligi 35 lapsele füsioteraapiat pakkuda. „Mul on nii hea meel,” ütleb Edithe rahulolevalt.

Vabatahtlikuna töötamine tähendab igakuiseid kokkusaamisi, suhtluse hoidmist, kontaktide loomist. Massöörina töötamine tähendab pidevalt inimestele kättesaadav olemist, pikki tunde füüsilist tööd õhtuti ja nädalavahetustel ning ka koolitusi. Kõigele sellele lisaks leiab Edithe aega tegeleda käsitööga. Ta külastab aeg-ajalt erinevaid ringe ning on näiteks tegelenud keramikaga ja paberpunumisega. Kord nädalas käib naine Vahtra tugikeskuses oma käsitöönippe näitamas ja õpetamas.

Kuidas sa seda kõike jõuad, tahan teada. „Järelikult meeldib. Kui teed midagi, mis sulle meeldib, siis ei tunne pinget ega stressi,” ütleb Edithe õlgu kehitades. Üks asi on teha seda, mis sulle meeldib, aga teine asi on astuda palgatöötaja rollist ettevõtja rolli. Naine ütleb, et ei ole sellele erilisel mõtteaega isegi kulutanud ning tõdeb, et kuigi päevi on erinevaid, meeldib talle tema praegune töö ikka väga. Kui ta võrdleb näiteks kokk-juhatajana töötamist praeguse tööga, on tunne erinev. „Mulle on mu eelnevad ametid ka meeldinud, aga ikka otsisin justkui midagi muud,” ütleb ta. Küsin, kas ta ikka veel otsib. „Ei. Nüüd ma olen täiesti rahul,” vastab naine.

Edithe julgustab kõiki mitte ainult oma tõelist kutsumust otsima, vaid ka tegema seda ükskõik millal. Mitte kunagi ei ole liiga hilja oma elu ümber korraldada. „Ma olin üle 40, kui läksin kooli,” muigab naine ning lisab: „Ütlen noortele ka, et proovige. Ärge jääge ühe ameti peale, nii ei saagi teada, mis anded veel peidus on.”

Kui viitan, et massööre on tänapäeval palju ning konkurents võib olla üsna tihe, ütleb Edithe rahulikult: „Iga inimene leiab endale oma massööri. Tehnika ja käed on kõigil erinevad. Inimene mõtleb, tuleb tagasi või läheb edasi.” Edithe puhul on kindlasti tema trumbiks palju kiidetud soojad käed ja head sõnad. „Kui mina teen massaaži, siis ma ei mõtle, et inimene tuleb siia lauale ja ma nüüd hakkam lihtsalt tegema. Ma mõtlen alati võimalikult häid mõtteid, mis ma saan inimesele mõelda. Lähene natukene teistmoodi,” räägib ta. Soojade käte kohta aga ütleb ta: „Kui hakkam kliendiga tegelema, teen seda heast tahtest ja südamest. Kui tahan inimest aidata, peavad käed soojad olema, ei saa teisiti ollagi,” on naine veendunud.

Mitmekülgsed huvid

Lastega töötamise huvist haaratuna võttis Edithe eelmisel aastal vastu ka väljakutse hakata lastefondi „Üleannetus“ vabatahtlikuks Raplamaal. „Nägin üleskutset, mõtlesin, et lähen kuulan, hea meelega olen abiks,” meenutab ta. Kui aga asi jõudis nii kaugele, et pandi paika tiimid, selgus, et Raplamaalt rohkem inimesi end pakkuma ei olnudki tulnud. Edithe aga andis julgelt oma jah-sõna, sai abiks mõned tüdrukud Tartumaalt ja hakkas usinasti Raplas perepäeva korraldama.

Nimelt juba teist aastat korraldas lastefond ka Raplas perepäeva, mille jooksul kutsuti inimesi annetama ja korraldati

Saksa kevad jõuab Raplamaale

Saksa kevade sündmused jõuavad käesoleval aastal ka Raplamaale. Seosed Saksamaaga on siinkandis üsna selged. Kas või Kaiserslauterni piirkonna kaudu, millega on Raplamaal sõpruslised.

Siim Jõgis

Tänavukevadised sündmused leiavad aset nii Raplas, Raikkülas kui ka Vana-Vigalas. Ettevalmistused nende õnnestumiseks on kestnud juba mõnda aega.

Rapla maakonnas on Saksa kevade sündmuste initsiaator Heldin Allik. Mõned sündmustest kestavad peaaegu terve aprillikuu, teised on ühekordsed. Oma panuse Saksa kevade tähistamisse ja kajastamisse püüab anda ka Raplamaa Sõnumid.

Tänavuse Saksa kevade märksõna on Hamburg, Põhja-Saksamaa suurim linn. Eriti otsene seos on selle paigaga Vana-Vigala tehnika-

Vana-Vigala raamatukogus on Saksa kevade puhul saksa ilukirjanduse näitus.

Foto: erakogu

ja teeninduskooli kokaeriala õpilastel. Nemad käisid seal Euroopa Liidu haridusprogrammi õpirände ja koolide partnerlusprojekti raames. Kolmapäeval, 18. aprillil jagavad nad oma muljeid kõigi huvilistega kohtumisõhtul.

Üritus toimub Vana-Vigala TTK-s algusega kell 15.40.

Õpetaja Maie Üürike teeb kokkuvõtte osalemisest projektitegevustes Hamburgis. Kohtumisõhtu kirjelduse all on kirjas: „Üritusest osavõtjatel on võimalus kohtuda

projektis osalejatega, kuulda nende muljeid ja esitada küsimusi.“ Üürike rääkis, et õpilastel on plaanis valmistada ka saksapäraseid toite. Siiski ei ole veel kindel, kas see võetakse ette samal päeval kohtumisõhtuga või mõnel

muul ajal.

Vana-Vigalas on Saksa kevade tähistamine ette võetud eriti sihikindlalt, sest lisaks TTK-le lööb selles kaasa ka Vana-Vigala raamatukogu. Ja seda terve selle aja vältel, kui Saksa kevadet Eestis peetakse – 9. aprillist 29. aprillini. Raamatukogu juhataja Mare Ülemaante rääkis, et välja pannakse näitus saksa ilukirjandusest. Teiste seas saab seal tutvuda näiteks 13. sajandi algusest pärineva „Nibelungide lauluga“, mida peetakse Saksa rahvuseeposeks. Samuti on näitusel esindatud sellised autorid nagu Erich Kästner, Otfried Preussler, Friedrich Schiller ja Johann Wolfgang von Goethe. „Kes tahab tulla neid lugema, see saab,“ sõnas Ülemaante.

Ideest tähistada Saksa kevadet on kinni haaranud ka Raikküla mõis. Nende side Saksamaaga on teatavasti väga tugev. Esmalt seetõttu, et esimene Saksamaa riigikantsler Otto von Bismarck külastas 1867. aasta suvel Eestit ja peatus ka Raikküla mõisas. Toonane mõisahärra Alexander von Keyserling oli Bismarcki hea sõber. Huvitav tähelepanek on see, et üks suuremaid ja tuntumaid

Bismarcki monumente on püstitatud just Hamburgi linna, mis on tänavuse Saksa kevade partnerpiirkond.

Raikküla mõisa peremees Ivo Lambing rääkis, et neil on valmisolek Saksa kevades kaasa lüüa olemas. Omalt poolt esitletakse saksateemaliste raamatute näitust, mida mõisa on kogutud. Põhjalikumalt lüüakse selles sündmuses Lambingu sõnul kaasa järgmisel aastal.

Rapla söögikohtadest saab Saksa kevade emotsioone nautida Pargi Restos. Välja tuleb saksakeelne menüü ning lisaks erimenüü, kus pakutakse saksapäraseid toite. Vastavat õhkkonda loob Pargi Resto ruumides saksakeelne muusika ning maitsta saab ka saksapäraseid õllesid ja veine.

Kuid rääkides veel toidust, tasub kiigata Raplamaa Sõnumite hinnavõrdluse rubriiki, kus alates tänasest hakkavad ilmuma saksapärase toitude retseptid.

Lisaks on Raplamaa Sõnumid võtnud südameasjaks lüüa Saksa kevades kaasa nii palju kui võimalik. Meie igast aprillikuu numbrist võib leida miski sellele teemale vastavat.

Mis on Saksa kevad?

Aprillikuu tähistatakse Eestis Saksa kevadet, mille fookuses on sel aastal vaba- ja Hansalinn Hamburg. Esmakordselt osaleb selles, esialgu küll vaid mõne ettevõtmisega, ka Raplamaa.

Inge Põlma

Saksa kevadet on Eestis korraldatud 2010. aastast. Selle eesmärk on tuua „atraktiivse programmiga kokku inimesed üle kogu Eesti, kelle jaoks on Eesti ja Saksamaa sõprus südameasjaks ning keda ühendab huvi saksa keele ja kultuuri vastu“, öeldakse kodulehel.

Sel aastal toimub „Saksa kevade“ nime kandev festival 9.-29. aprillini. Sündmuste koordineerijad on alati olnud Saksa saatkond Tallinnas ja Goethe Instituut, kuid sündmusi korraldavad eri linnades

(põhiliselt Tallinnas, Tartus ja Pärnus) koolid, kultuuriasutused ja teised organisatsioonid, kellel on tihedamad sidemed Saksamaa, saksa keele ja saksa kultuuriga.

Nagu varem, on selgi aastal eriti mitmekesine kultuuri-programm just Tallinnas ja Tartus, kus korraldatakse erinevaid kunstiprojekte, loenguid, filme näitamisi, kontserte jne. Näiteks just täna on Tallinna Ülikoolis loeng „Sakslased Böömimaal“, mis käsitleb tšehhide ja sakslaste keerulisi suhteid alates 19. sajandist, mil oli tšehhide (nagu ka eestlaste ja paljude väikerahvaste) rahvusliku ärkamise aeg, kuni Teise maailmasõjani, sellele eelnenud ja järgnenud ajani.

Enamikust sündmustest osavõtmine eeldab ikkagi meie maakonna inimestelt kuhugi sõitmist, aga veebipõhiseid viktoriine võib lahendada igal pool. Näiteks 4.-5. klassidele mõeldud „Saksa keel on cool“ (viktoriin on eesti keeles, vaja läheb üldteadmisi sak-

sakeelsetest riikidest ja saksa kultuurist) algas juba jaanuaris ja kestab 1. maini. Alates 9. aprillist avaneb võimalus panna proovile oma teadmised Hamburgi-teemalises viktoriinis.

Alates 2013. aastast on igal aastal olnud põhifookus ühel Saksamaa liidumaal. Sel aastal ongi selleks just Põhja-Saksamaa tähtis sadamalinna Hamburg, mis sümboliseerib oma suurepärase kultuuri-programmiga Põhja-Saksamaa kultuurilist rikkust ja tutvustab end kui kultuuri-, IT-, majandus-, teadus- ja turismitemplit.

„Teemafookus asub sel korral avalikul ruumil, milles me igapäevaselt enesestmõistetavalt liigume. Unustame sealjuures aga sageli, et selle kujundusest sõltub nii üksikisiku individuaalne areng kui ka vaba ühiskond tervikuna. Selle taustal loob Saksa Kevad mõttelise silla ka Eesti Vabariigi 100 aasta juubeli aastasse,“ öeldakse festivali kodulehel.

Rapla Vallavalitsus annab rendile Rapla Kultuurikeskuses asuvad KOHVIKURUUMID

Rapla Vallavalitsus annab eelläbirääkimistega pakkumise korras kohvikuteenuse osutamiseks eeldatavalt alates 02.01.2019 kolmeks aastaks tasu eest kasutusse Raplas Tallinna mnt 17 (Rapla Kultuurikeskus) paikneva hoone esimesel korrusel asuvad **kohvikuruumid üldpinnaga kokku 105m²** ning tasuta kasutamiseks avalikud õueterassid keskväljaku poole suurusel 85,56 m² ja siseõues suurusel 27,8 m². Pakkuja peab arvestama valmisolekuga teenindada vajadusel kultuurikeskuses toimuvaid sündmusi (sh väljaspool kohviku lahtiolekuaega).

Renditavate pindadega on võimalik tutvuda 16. ja 17. aprillil 2018. Info telefonil 52 90 853 või e-posti teel kultuurikeskus@rapla.ee. Kontaktisik Age Rebel.

Pakkumisest võivad osa võtta kõik füüsilised ja juriidilised isikud, kellel on õigus sõlmida vastavaid rendilepinguid.

Pakkumised tuleb tuua hiljemalt 30. aprilliks 2018 Rapla Vallavalitsuse kantsleisse või saata tähtitud kirja teel aadressil Viljandi mnt 17, Rapla 79 511, Rapla Vallavalitsus.

Pakkumine peab sisaldama vähemalt järgmist informatsiooni:

1. pakkuja nimi, äriregistrikood, asukoht;
2. ruumide eest kuus pakutav numbrite ja sõnadega kirjutatud rendisumma eurodes (koos käibemaksuga);
3. köögi-, kohviku- ja terrassiinventari eest kuus pakutav numbrite ja sõnadega kirjutatud rendisumma eurodes (koos käibemaksuga);
4. visioon kohvikuteenuse pakkumisest;
5. näidismenüü kohvikus pakutavast;
6. eelnev kohvikuteenuse osutamise kogemuse kirjeldus;
7. tõend maksuvõlgnevuste puudumise kohta;
8. planeeritud kohviku lahtiolekuaegad;
9. soovituslik nimi kohvikule;
10. pakkumise esitaja allkiri.

Vestlusvoorud pakkujatega toimuvad 9. mail 2018 eraldi kokkuleppel.

Pakkumise võitja selgitamise aluseks on osavõtja eelnev kogemus, pakutavad tingimused teenuse osutamiseks, teenuse pakkuja visioon.

Rapla Vallavalitsus teeb otsuse ruumide rendile andmiseks **hiljemalt 11. maiks 2018** ning sellest tulemusest teavitatakse kõiki pakkujaid kolme tööpäeva jooksul.

Kooli kroonikaraamatust Raplamaa koguteoseni

„Kool ja koolmeistrid – neid kahte sõnakest võime küll iga rahwa eluküsimuses õigusega peasõnadeks nimetada.

Ants Tammar

Kool on nagu kallis rohuaed ja kaunis seemne väli, nagu armas eeden, kus rahua elupõldu haritakse, kus noori taimi ilusale õnnelise õitsemisele äratatakse ja rikkale hea wiljakandmisele kasvatatakse. Kool, meie kallim, armsam rohuaed on oleviku seemne ja taime laba, aga tuleviku wilja väli. Kuda selles kallis rohuaed tööd tehakse, kuda seal olewikus haritakse, külvatakse ja kastetakse, nõnda sealt ka tulewikus leigatakse – kuda meie koolid olewikus, nõnda meie elukord tulewikus. Koolid on iga rahvale elu edenemise hingeas ja nad näewad sedamööda paremad ehk pahemad välja, kuda üks rahvas on märganud nende eest hoolitseda.”

Nii kirjutati 17. aprillil 1884. aastal ajalehes Virulane. Ilusaim ülistuslugu, mida koolist lugenud olen. Sellele sügavmõttelisele kirjutisele on eriti paslik lisada pedagoogikateadlase professor Lembit Andreseni mõttekild: „Eesti iga piirkonna kooli- ja hariduselu ajalugu moodustab keerulise süsteemi, millesse kuulub koolide avamine, sulgemine, taasavamine, uute koolide juurdeehitamine ja omakorda nende kadumine.

Kooli võib võrrelda puuga, mis vajalikul hetkel kasvatab juurde uusi harusid. Need kasvavad niikaua, kuni jätkub pinnast. Oks võib ka kuivada, kuid puu kasvab aastasadu. Nii on ka koolidega. Vajaduse korral rajatakse uus, varasem võib vahetada asupai-ka. Kõikidel koolidel on oma juured, millest pikim peaks viima alguse juurde. Kooli vahepealne sulgemine või teise kohta ümberpaigutamine ei katkesta õpetamise järjepidevust.”

Rahvahariduse eest hoolitsemine on riikliku iseseisvuse kindlustamine

Ühe kooli lugu on ühtlasi paikkonna lugu, sest kool ei tegutse omaette, väljaspool kogukonda. Arengud, mis seal toimuvad, mõjutavad ka kooli käekäiku ja kool mõjutab omakorda teda ümbritseva kogukonna arengut.

Eesti maakondade liidu hääle- kandjas Maaomavalitsus kirjutati- rõhutati 1938. aastal: „Koolimajade ja koolide küsimus on niivõrd tähtis ja laiaulatuslik, et sellega tuleb tõsiselt arvestada kõigil: niihästi koolitegelastel, kui tegelikult kooli ja hariduselu eest hoolitsejail kui ka vallategelastel, kui koolide majan- dusliku külje eest hoolitsejail.

Rahvahariduse edendamist tuleb pidada üheks tähtsamaks ülesan- deks nii riigi kui ka omavalitsuste ülesannete hulgas. Selle eest hoo- litsemine on õieti kaudselt oma riikliku iseseisvuse kindlustamine, kuna ilma kultuurse ja vaimse iseseisvusest on raske hoida rahval ja riigil ka oma poliitilist iseseisvust. Sellepärast on päris selge, et koolid kui asutused omavad suure tähtsuse meie riiklikus elus.”

Oli kohustus koolielust ülestähendusi teha ehk kroonikaraamatut pidada

Eelpool kirjapandust võib teha järelduse, et koolid on kui riigi tugisam- bad. See aga tähendab, et koolide kui riigi oluliste asutuste igapäevast tegevust peab jäädvustama, temaga seotud materjalid ajaloo tarbeks hoolikalt talletama. Kui koolil on oma lugu kirja pandud, siis on ta olemas ehk nagu vanasõna ütleb, et mis sulega kirjas, ei raiu kirevega välja.

Juba 1874. aastal soovitati kool- meistritel koolielust ülestähendusi teha ja hiljem oli kohustus „Kooli kroonikat ehk ajaraamatut” pidada.

1915. aastal kehtestati koolikroo- nika kirjutamise nõue. Iga kooliju- hataja pidi välja uurima oma kooli arenguloo ning jooksvalt kindlate nõuannete järgi kroonikaraamatut täitma. See nõue oli selleks, et kooli tegevusest jääks tulevastele põlvedele kirjalik jälg.

Kooliajaloo talletamine oli päe- vakorral Eesti Vabariigi esimestest aastatest peale. See oli 1920. aasta, kui tollane haridusminister kutsus üles kultuurivara alal hoidma ja koo- limälestusi kirja panema. 1925. aastal alustati koolide ajaloo põhjalikumat uurimist. Koolidele saadeti ringkiri, milles mainiti, et kõik andmed ja teated on väga tähtsad ja peaks kõige- kõige lähemalt eeskätt kooli ennast huvitama.

1929. aastal kirjutati ajakirjas Maa- omavalitsus kroonikaraamatut sisse- seadmise ja hoolsa pidamise vajalikku-

sest. „Kodumaa edenemise ja arenemise loos on neil ajaloolistel andmetel määratu tähtsus,” rõhutati ajakirjas, kus soovitati, et kroonikaraamat oleks suuremakaustaline, heast paberist ja nägusas kõvas köites. Kroonikaraamatut soovituslikus üles- ehituses oli kuus peatükki, neist viies kajastataks koolide ja kuues peatükk „seltskondliste” asutuste tegevust.

Kroonikakirjutajatel soovitati olla andmete sissekandmisel väga erapooletud ning jäädvustada ja kajastada sündmusi nii nagu nad tõeliselt olid. Manitseti, et vastasel korral kaotab kroonikaraamat palju oma väärtusest.

Nõukogude aja algusaastatel te- kitasid koolide kroonikaraamatud riikliku julgeoleku töötajate seas suurt huvi, sest nendest saadi teada nõukogudevaenulikud „elemendid”. On teateid, et koolide kroonikaraa- matuid võeti ära, sest need tuletasid igal leheküljel meelde kapitalistlikku Eesti Vabariiki. Nõukogude Eesti algusaastatel ei olnud koolikroo- nika kirjutamine ette nähtud, sest sotsialistlikus ühiskonnas oli palju sellist, mis ei kuulunud jääd- vustamisele.

1961. aasta jaanuaris pandi ha- ridusministri käskkirjaga jällegi koolidele kroonika kirjutamise ko- hustus ning sama aasta märtsis ilmus sellekohane üksikasjalik juhend. Selles märgitakse, et kooli krooni- karaamatut eesmärk on koguda ja säilitada alatiseks andmed kooli arenemisteest, koolielust toimuvatest muudatustest, tähtsamatest sünd- mustest, õppe-kasvatustöö korraldu- sest, traditsioonidest jne.

Kroonikaraamat pidi algama üle- vaatega kooli varasemast ajaloost. Kirjapandut paluti ilmetada fotodega ning kokku koguda kõik muud kooli

arengut, eluolu kajastavad materjalid. Krooni- karaamatu pidamise kohustus andis sügavama tõuke kodu-uurimistööle ning mitmes koolis avati koduloo- nurk või -tuba, isegi koolimuuseum, kus tutvustati ka kohalikkude haridus- lugu. Endistes koolide asukohtades avati mälestuskive ja -tahvleid. Aja- raamatut pidamine ning oma kooli ajaloo uurimine ja jäädvustamine oli paljudes koolides kooli elujõu ja tegevuse näitaja.

Raplamaa haridus- ja kultuurilugu väärab Raplamaa koguteoses eraldi kogumikku

Juba enne Eesti Vabariigi taasise- seisvumist hakkas kooli tegevuse süsteemne jäädvustamine unarusse jääma. Kroonikaraamatut pidamine tasapisi vaibus. Tulid ka pöördelised ajad, kus koolielus oli palju olulise- mat, kui end kooliajalukku talletada. Täna, Eesti Vabariigi juubeliaastal peame tõdema, et haridusloos jääd- vustamisel on juba suured lüngad sees ja järjepidevus katkenud. Suurte muutuste, remontide ja ka kolimis- te tulemusena on varem kogutust paljud säilunud kaduma läinud. On ainult viited kunagi olemas olnud materjalidest. Osa neist muutus riigikordade vahetudes „kõlbmatuks” ja hävitati.

Väga vähestes koolides on oma õppeasutuse arengulugu kajastav si- sukas väljapanek ning gümnaasiumi õpilastest vähesed valivad uurimis- tööks hariduslooteema. Tulevikus on kooli juubeliks sügava koduloolise väärtusega mahuka raamatu koosta- mine veelgi raskem, sest järjepideva ja süsteemse koolipärimuse kogu- mist, jäädvustamist ja kooli ajaloo uurimist ei ole juba pikka aega vajali-

kuks pee- tud. Selle vajalikkus tuleb enamasti meelde siis, kui läheneb kooli juu- bel.

Kui üle-eelmisel ja eelmisel sa- jandil oli kooli ajaloo talletamine riiklikult tähtsustatud ülesanne, siis nüüd on see südametunnistuse asi, vaba tahe. Ajakeerises on muutunud ka väärtushinnangud. Sellele viitab kavandatava Raplamaa koguteose kolmas köide, kuhu plaanitakse hari- dusvaldkond panna põllumajanduse, tööstuse, kaubanduse, teeninduse jt valdkondade sekka.

Praeguse Raplamaa territooriumi kirev, huvitav ja mahukas hariduslu- gu ei ole vist enam sellise väärtusega, et vääriks omaette kogumikku. Rää- gime haridusest kui riigi alustalast, aga ei anna küllaldaselt ruumi selle väärtuse ja sära välja paistmiseks, kuigi teame, et Eestimaa haridusloos on ka siitkandil oluline tähtsus.

Raplamaa loodus sai koguteoses omaette raamatu. Raplamaa spordilu- gu on juba kajastatud kahes mahukas väärtuslikus raamatus. Põhjalikku ja terviklikku kogumikku Rapla- maa haridusloost ei ole. Maakonna hariduslugu vajab samuti heldemat ja hoolivamat suhtumist, mitte teis- te valdkondade vahele pressimist. Tundub, et sama saatus võib tabada maakonna kultuurilugu, kuigi ka see on samuti tähelepanukõitev ja suuremat väärtustamist vajav. Kui ei ole võimalust maakonna hariduslugu ja kultuurilugu eraldi raamatuna avaldada, siis on olemas kompro- missvariant: haridust ja kultuuri kajastav ühine kogumik. Vanasti oli kooli- ja seltsielu väga tugevalt läbi põimunud ning koolmeister kultuuri- elus võtmeisik, nii et ühine kogumik oleks ka kõigiti sobilik variant.

Metsavendade nimekirjadest „RAPLAMAA 2“

Oma päritolukandi mineviku vastu huvi tundmine on toonud mu ette ka osaliselt metsavendluse teema. Täisväärtusliku nimekirja koostamine saab edukas olla kollektiivse tööna, millesse annan siin oma panuse mõnede ebatäpsuste ja vigade parandamisega ning ka täiendustega.

Silvi Tõnts

Kas ei ole üle pingutatud metsavendade suurtesse üksustesse jagamisega - tegelik elu oli keerulisem?

Oma lapsepõlvest, kui täiskasvanutel oli mõistlik ikka rohkem keelt hammaste taga hoida, eriti veel laste kuuldes, on ähmaselt meelde jäänud mõned poolihääli räägitud jutukatked, mida hilisemas elus kuuldu-loetu abil olen püüdnud tervikuks siduda.

Arvan, et grupeeringute piirid olid ähmasemad. Kindlasti oli väiksematel salkadel omavahehisi kokkupuuteid ja olukordade muutudes muutusid ka isikkoosseisud. (Kindlat struktuuri püüti luua RLV-is.) Ehk on mõistlik grupeerida metsavendi nende perekondliku kuuluvuse või viimaste koosseisude järgi, st kui nad õnnetult sisse kukkusid või hukkusid?

Kas olemasolevas versioonis esitatud nimekiri on õiglane nende inimeste suhtes, keda üldjuhul nimekirja pole arvatud, kuid kes olude sunnil olid sattunud metsavendi abistavasse võrgustikku ja keda pärast metsavendade sissekukkumist samuti rängalt karistati?

Külarahvale tõi metsavendade kohati rabe tegutsemine kaasa muret, hirmu ja häda. Punkris ei elatud 24/7. Tuli ette perioode, kui liiguti üsnagi legaalselt ja elati ning söödi-joodi soojas toas altruistlike inimeste juures, kelle poolt ka leivakott punkrisse kaasa anti. Metsavendade ja neid toetava võrgustiku vahel on piir hägune. Perekonnaliikmed, sugulased ja sõbrad, kes sattusid sellesse rolli olude sunnil, mitte oma isiklikust soovist, said hiljem samuti karistatud: tapetud, aastateks vangistatud või küüditatud.

Esmapilgul vaevumärgatav piir jookseb ka metsavendade ja inimeste vahel, kes justnagu elasid legaalselt, kuid töötasid illegaalselt koostöös metsavendadega välisilmaga sidet luues?

Paistab, et „RAPLAMAA 2“ nimekiri on koostatud kiirustades: osa nimesid topelt, andmeid on vormistatud juhuslikult - nt on ja ei ole isanime, eludaatumid on puudu... Toeks võttes kasvõi Geni portaali ja Memento raamatuid, oleks väikese vaeva saanud sellele nimekirjale ühtlasemat lihvi anda. Samas tean, et olude sunnil jääbki osa andmeid leidmata, aga täiendada

saab nimekirja kindlasti. Samas olen seisukohal, et metsavendade seotu on kohati delikaatne ja raske, mistõttu hinnangute andmisest ja hukkamõistvatest oletustest tuleks hoiduda.

Tegin esitatud nimekirjast mõned nopped, millele pakun välja alljärgnevad parandused ja täiendused.

Punasega kirjutatu on vigade parandus, rohelistega on minu täiendus ja selgitus „Raplamaa 2“ ilmunule.

* lk 264 **Evald Tamm** Gustavi p (23.10.1920 - 07.08.1954), sündis Laiuse khk Raadveres, hukkus Vändra Tootsi RTJ lähedal.

* **Rinaldi Tamm** Gustavi p (03.11.1926 – surnud), sündis Laiuse khk Raadveres, 1949. aasta kevadel saadeti Komi ANSVsse Vorkuta Retšlagi, kust vabanes 1956. aasta kevadel. Töötas Velise/Järvakandi metskonna Ellu vahtkonna metsavahina.

* **Arvo Tamm** Gustavi p, (1928 - 10.03.1953), sündis Narvas, hukkus Halinga vallas.

Pärast Narva pommitamist 1944. aastal tekkisid Paisumaa külla Sibile uued asukad: Ida Tamm (s 1888-?) oma täiskasvanud poegade Evaldi (1920-1954), Rinaldi (1926-?) ja Arvoga (1928-1953). Evaldil oli naine Eevi (s Tops, 1923) ja poeg Endel (1941-2010). Sibil sündis Evaldi ja Evi perre tütar Tiiu (1947). 1948. aastal läks Eevi lastega tagasi vanematekoju, kus turvalisem. Evaldi ja Arvo kaaslasteks met-sas said naabertalu Pärdimäe päritolu lapseohu Vaike (1933) ja Ellen Nei (1934). Evaldile ja Vaikele sündis poeg Arvo, kes pärast vanemate hukkamist haarangul sattus kasuperesse ja sai ka kasuvanemate perekonnanime.

* Metsavendadest poegade ema Ida Tamm Tõnno t (s Ilmjärv, 27.11.1888-?) sündis Viljandimaal Kaaveres, arreteeriti 03.10.49. Vangistuse koht: Irkutski oblasti Bratsklag ja Ozjorlag. Vabastatud 23.07.56.

* lk 265 **Ellen Nei Mihaili/Mihkli** t (11.04.1934 – 10.03.1953), sündis Lelles, hukkus Halinga vallas.

* **Vaike Nei Mihaili/Mihkli** t (15.01.1933 – 07.08.1954), sündis Lelles, hukkus Vändra Tootsi RTJ lähedal.

Käru kandist pärit Mihail Nei, Elleni ja Vaike isa, oli väimees

Paisumaa küla Pärdimäe Ton-nade perele.

* lk 265 Eelpool loetletud inimestega ei seostu metsavennana ega ka Elleni ja Vaike isana Endel Nei Augusti p (02.06.1904 -20.08.1943), kes on sündinud Peterburis. (Endli Ambla kandist pärit vanemad läksid Venemaa-le, kus nende lapsed sündisid.) Endel abiellus 1938. aastal möldri tütrega Raplas. Peres ei olnud lapsi. Endel arreteeriti juba 07.10.1940 ja suri Komi ANSV Vorkutlagis. Ainuuksi loetletud daatumitest saab järeldada, et Paisumaa metsavendade seltskonda ta ei sobitu.

* Paisumaa kandi metsavendade toimetamistega seotud Tammaru-Söödi Elmar Parek/Parvest Jüri p (24.07.1920-1980) arreteeriti ja Nõukogude Liidu karistusseaduste § 17-58-1a ja § 58-11 alusel määrati 10-aastane vangistus, mille ta kandis Komi ANSV-s Vorkuta Retšlagis. Vanglast vabanes ta 28. juunil 1956.

* Kaitseliitlane Kundermaa Alfred Masing Jaani p (16.08.1904 - 05.12.1883), kelle pool metsavennad talutöödel abiks olid ja selle eest süüa-juua ja moonakotigi kaasa said, arreteeriti 03.10.1949. Talle määrati § 58-1a ja § 58-11 alusel 10-aastane vangistus, mida kandis Karaganda oblastis Dzezkazkanis Steplagis.

* „Raplamaa 2“ nimekirjast on puudu Artur Robert Alfred Hein (s Heyden) Eugen Juliuse p (16.03.1905 – 14.12.1948). Ta sündis Lelles, oli metsavend, kes tapeti haarangul 14.12.1948 ja teadaolevalt maeti Velisele Ukuaru talu lähedale.

Artur ja Eduard Heina vana-vanemad olid sakslased. Vanaisa Julius oli klaasimeister Vändra ja Lelle-Eidapere vabrikus. Ema oli poola ja läti päritolu.

Arturi naisevanemad, Peet ja Liisu Tamm Järvakandist, ostsid Valgu-Vanamõisa külas Raadiku väiketalu, mis mõõdeti Väsula talust. (Jälle Tammed, kuid eelpool nimetatutega ei ole neil seost.)

* Juuli Hein (s Tamm, 18.09.1899 - 13.08.1992) ja lapsed, Elsa Hein (07.01.1928 - 22.09.1998, ab Linke), Herbert Hein (04.05.1929 - 07.12.1973) ja Hillar Hein (14.05.1935 - 2008), küüditati 1949. aasta märtsis Novosibirski oblastisse Masljanino rajooni, kust vabaneti 07.05.1957.

* lk 262 ja 264 **Eduard Edmund Hein/Heinam (s Heyden)** Eugen Juliuse p (22.03.1909 - 03.25.1950) sündis Lelles. Eduard on Arturi vend. Hukkus koos Adolf Jüri p Valleriga Nõlva punkrilahingus.

Nimekirjas on Eduard eri

versioonides topelt.

* lk 264 **Adolf Valler** Jüri p (12.08.1923 - 25.03.1950) sündis Nääri külas Tõo talus, oli Saksa sõjaväes, punaste tulekul läks ema ja vennaga metsa, hukkus Nõlva punkrilahingus koos Eduard Heinaga.

* lk 264 **Triinu Valler** (s Parnabas) Jaani t (29.09.1900 – 01.01.1971) Tõo talust arreteeriti 1949. või 1950. aasta suvel ja saadeti 10 aastaks vangistusse Mordva ANSV-sse.

* lk 264 **Herbert Valler** Jüri p (18.07.1928 - 21.07.1949), kes on sündinud Nääri külas Tõo talus, lasti maha varitsusest Nääri küla Sanga talu õuel.

Metsavendadeks hakkamise põhjuseks oli ka Vallerite pere vanem poeg, Artur Valler (03.02.1921 - 04.03.1944), kes läks 1941. aasta oktoobris esimese Saksa mobilisatsiooniga rindele; hukkus lahingus Vepskülas (7./SS-Frw.Gren.Rgt.46) ja on maetud Ridaküla kangelaskalmistule. Tõo pereisa Jüri Valler hukkus juba varem - teel veskisse 01.09.1941 sõitis miini otsa.

* Tõo Vallerite naabrimees, Männiste metsavaht Karl Valdek Jaani p (08.08.1898 - 23.11.1950) arreteeriti 03.10.1949 seaduste § 17-58-1a, § 58-11 ja 10 a alusel, kandis oma karistust Irkutski oblastis Bratsklagis ja Ozjorlagis, kus ta suri.

* Liisu Mirma Jaani t (s Arnover, 02.06.1895 - 14.01.1954), lesknaine Nääri küla Tõnise talust, arreteeriti 03.10.1949 või 14.06.1950, määrati § 17-58-1a ja 58-11 alusel 10-aastane vangistus, mida kandis Irkutski oblastis Bratsklagis ja Ozjorlagis. Liisu suri vanglas.

* lk 264 **Arkadi Blond** Jaani p (02.02.1924 - 21.07.1949), sündis Ohekatkul, lasti maha varitsusest Nääri küla Sanga talu õuel.

* lk 264 **Asta Angela Blond** Jaani t (02.11.1921-?), sündis Ohekatkul, arreteeriti 21.07.1949 ja saadeti 10 aastaks vangistusse Mordva ANSV Javassi Dubrovlagi, kust vabanes 24.05.1956.

Genist kopeeritud Mando Masingu tekst: Herbert Valler ja Arkadi Blond lasti maha varitsusest, mis asus Sanga elumaja põõningul, kus katusesse oli tehtud laskeava. Mehed meelitas sinna NKVD tütarlapsest kaastöötaja. Meeste pihta anti kaks kuulipiduja valangut. Langu nute laibad sunniti vankrile tõstma minu venda Reinhold Masingut, kes oli umbes tundpoolteist varem arreteeritud koos Asta Blondiga.

* Reinhold Masing Mihkli p (15.06.1926 - 17.07.2009) Mär-

jamaa khk Nääri külast Aadu-Uuetoalt, metsavendlusega seotud, arreteeriti 21.07.1949, saadeti 25 aastaks vangistusse Karaganda oblastisse Steplagi, kust vabanes 07.05.1956.

* lk 264 **Konrad Tiits** Jüri p (12.05.1906 - 29.07.1949), sündis Paisumaa k Mätiku talus,

* **Heino Tiits** Konradi p (09.10.1931 - 29.07.1949), sündis Paisumaa k Mätiku talus.

* **Erich Hermann** Jaani p (28.06.1928 - 29.07.1949, sündis Raikküla Kadaka k Pernal,

Erik ja Erich Hermann on üks ja sama isik (lk 264 II veerg).

* **Arthur Lip/Lipp** Mihkli p (04.03.1924 - 29.09.1949), sündis Kehtnas,

* **Rudolf Laasi** (Sanga Ruudi) Jaani p (03.08.1910 - 29.07.1949), sündis Nääri k Sangal, hukkusid julgeolekusõdurite haarangus 29.07.1949 varahommikul Paisumaa küla Saarde talu sooheinamaa küünis.

Meeste redutamise põhjused olid minevikus: teenistus Saksa sõjaväes, kuulumine Kaitseliitu või Omakaitsesse ja Heino puhul noorukile omane põnevuse otsimine. Kooslus ei ole juhuslik: Konrad ja Erich olid nõod, Heino oli Konradi poeg. Rudolf ja Konrad olid naabrimehed. Kehtnast pärit Arthur oli Erichi sõber. Heina-küünikese omanik oli Erichi onu Saarde Madis, kelle pere hilisematest repressioonidest pääses. Julgeolekumehed, kelle lesimisasemeid Saarde pererahvas hommikuti leidis, olid seal elumajal mitu päeva pilku peal hoidnud, ootasid kahtlast liikumist, ilmselt ei teadnud nad, et umbes kilomeetri pikkune rada Saardelt Rattamäe soosaarele ei olnud redutajaile külla pääsemiseks esimene eelistus.

Karistada said Konradi vend Voldemar Tiits ja Sanga pere (vt edasi). Eriku vanemaid, kes elasid kaugemal, julgeolek ei kimbutanud. Kuid hirm sundis neidki mitu päeva pagenduses olema. Vähemaid vintsutusi elasid üle ka teised lähisugulased.

Isiklik mälestus: Aastaid hiljem, 1960-ndail, astus majja julgeolekutöötaja, näpus Saksa sõjaväemundris Erich Hermann-i portreefoto. “Kas tunnete seda meest,” oli kagebeesniku küsimus. Loomulikult oli eitav vastus üsna kiire tulema. Igaks juhuks oli samasugune foto meie perealbumist sügavamale sahtlipõhja juba varem peitu pandud.

* Ülekohtuselt on kirja pandud **Oskar Moose** (01.07.1932 - 2002), kes [kirjapanija sõnul] kadus teadmata ja metsavennad kahtlustasid reetmises. Seoses Paisumaa 5 metsavenna hukku-

lk 261-267

misega olen seda versiooni ka varem lugenud. See kahtlustus ei saa olla usutav, sest mil moel said hukkunud metsavennad veel kedagi kahtlustada. 16-17-aastase sama küla poisikese Oskari jaoks oli see ilmselt samasugune põnevuse otsimine nagu Heino Tiitsulegi. Õnneks aga taipas noormees sellest seltskonnast lahkuda. Nii rasket süüdistust ilma kindlate andmeteta ei saa esitada!

Kodu-uurijad on varem kirja pannud, et mehed tabati agent „Juku“ abil. Selle nime taga oli mujalt tulnud mees, karmi käega Voldemar Jürimäe (1920-1992).

* Konradi vend Voldemar Tiits Jüri p (18.12.1915 - 01.04.1990) arreteeriti 14.06.1950, määrati 10-aastane vangistus Karaganda oblastis, kust vabanes 11.06.1956.

* Sanga Rudolfi ja Elmari ema Ann Laasi (s Arnover, 07.06.1880 - 23.12.1959), Rudolfi naine Velli Laasi Jaagu t (s Tire, 07.07.1913 - 13.06.1990) ja Rudolfi poeg Helmut Laasi (16.08.1945) küüditati natsionalistidena Novosibirski oblastisse Kotški rajooni, kust vabaneti 1958. aastal.

(Karm oli ka Ann Laasi (s Arnover) vendade laste keeruline ja traagiline saatus.)

* „Raplamaa 2“ nimekirjast on puudu Rudolf Laasi vend Elmar Laasi Jaani p (06.12.1928 – 22.05.1945), sündinud Nääri külas Sangal, kes oli juba varem NKVD soldatite poolt maha lastud.

* lk 261 **Helmut Arnover** Jaani p, (10.07.1918 – 17.03.1945), sündis Sipas, langes Sipas. Oli eelpool nimetatud Arnoveride-Laaside kaugem sugulane.)

* lk 264 **Arseni Krimm** Anne p (18.11.1914 – 14.04.1952) sai 25 aastat vangistust Karaganda oblatis Dolinka Lugovolagis. Suri vangistuses tiisikusse.

Vald suunas külakorda käima inimesed, kes oma elu korraldamisega iseseisvalt hakkama ei saanud. Valgu-Vanamõisa Raadiku talu oli üks neist paikadest, kus said ulualust Nurtu Potase päritolu Ann Krimm (1888) koos poja Arseeniga. Memento raamatu järgi Arseeni amet talunik on ebatäpne.

* lk 264 **August Novek** Madi-se p (23.09.1917 - 02.03.1972) Nääri külast Toodult arreteeriti 1949. või 1950. aasta suvel (erinevad andmed) ja okupatsioonivõimud määrasid talle § 58-1a, 58-11 ja 10 a alusel 10-aastase vangistuse, mida saadeti kandma Vorkutasse Retšlagi. Põhisüüks oli kuulumine Omakaitseesse. August vabanes 20.08.1956.

* August Noveki õde Aliide Luha Madise t (s Novek/Norm, 23.05.1923 - 14.05.2003) arreteeriti

1949. aasta lõpus. Talle määrati 10-aastane vangistus, millest vabanes 1956. aastal. Aliide abikaasa August Luha Mihkli p (25.03.1925 - 26.06.1992), sündis Valgus Itsil, saadeti asumisele Kolovani rajooni, kust vabanes 1956. aastal.

* lk 263 **Laine Räni**, Jakobi t (s Kolumbus, 27.03.1922), sündis Valgus, arreteeriti 23.08.47 või 28.08.48. Süüdistati metsavendade Saalistete abistamises. Saadeti 5 aastaks Mordva ANSV Dubravlagi, 23.08.52 edasi asumisele Novosibirski oblastisse ja vabastati asumiselt 23.10.54.

* lk 266 **Voldemar Heinrich Lurich** Hansu p (s Valdek, 17.03.1912) Nääri küla Tõnise saunast.

Ta oli jõumees Georg Robert Lurichi (1876-1920) ristipoeg (isa Hans ja GL on nõod). Luuri Volli, nii meest kutsuti, oli hea suhtleja, pilli- ja spordimees ning Valgu Omakaitse ülem. Tema hukkamise kohta on mitu versiooni. Üks neist on, et tapeti pärast bussiröövi Mõisamaal Jaagu talus 29.12.1949. Teine on, et hukkus 07.08.1949 lahingus hävituspataljoniastega Lauknaal Kullamaa khk. Voldemar Lurichiga koos hukkusid Artemi/Jüri Ervin Mihkli p (27.06.1925) ja Karl Leius Kaarli p (s Zolk, 26.08.1924).

Eesti metsavendade koduleheküljel on augustis 1949 tehtud foto, kus lisaks nendele kolmele mehele on veel Erich Jerlet ja Osvald Raadik.

* lk 162 **Osvald Raadik** Jüri p (13.11.1919 - 01.05.1953) Raikkülalt laskis end ise maha haarangu ajal Alaküla k/n (Haimre) Metskülas Nõmme talus.

* 1949 saadeti asumisele Osvaldi vanemad: Maria Raadik Hansu t (s Trumm, 04.08.1875 - 18.01.1954) ja Jüri Raadik Juhani p (27.01.1874 - 18.07.1949) Raikküla vallast Nõmmkülast. Mõlemad surid Novosibirski oblastis Zuzuni rajoonis.

* lk 266 **Erich Jerlet** Jüri p (09.05.1917 - 03.01.1953) oli üks enamteada metsavendi, kes arreteeriti 25.06.1952 agent “Novembri” (Heino Lattik) kaasabil ja hukati Moskvas Butõrka vanglas.

Erich Jerlet „Loone“ oli 1937. aastal TRÜ-sse õigusteadust õppima asunud ja kuulus korporatsiooni „Rotalia”.

Täiendan EJ-ga seotud lähisugulaste ringi, kes vangistati.

* Isa Jüri Jerlet Hansu p (s Gerlet, 11.10.1888 - 10.09.1971) sündinud Laitse vallas, arreteeriti 08.06.1952 ja määrati karistus 25+5, mida saadeti kandma Komi ANSV Vorkutasse. Vabastati 1955. a.

* Ema Liisa Jerlet Jaani t (s Öepik, 01.04.1890 - 04.11.1968) Kastist arreteeriti 26.06.1952 Tallinn-Nõmmel ja määrati 25+5. Vabastati 1954. a.

* Tädi **Emilie Ööpik** Jaani t (10.02.1899-?) arreteeriti 26.06.1952, määrati 25+5, mis vähendati 5 aastale. Saadeti Mordva ANSV Dubrovlagi.

* Õde **Irene-Helene Jerlet** Jüri t (08.02.1921) arreteeriti Tallinn-Nõmmel 01.07.1952, määrati 25+5, mis vähendati 5 aastale. Saadeti Karaganda oblastisse Dzezkaškani Steplagi, kust vabastati 10.10.1954.

* Onu **Jüri Ööpik** Jaani p (07.05.1903) arreteeriti 26.06.1952 Märjamaa vallas Lokuta külas, määrati 25+5, mis vähendati 10 aastale.

* Onunaine **Aliide Ööpik** (s Tiits, 21.08.1910-1995) arreteeriti 26.06.1952, määrati 25+5. Saadeti Komi ANSV Petšorlagi.

* **Helju Oidram** Hindreku t (12.05.1929 - 26.06.1952) Veliselt, Erich Jerleti pruut, lasti maha EJ arreteerimisel Märjamaa vallas Lille külas.

* lk 266 Enamiku metsavendade grupeeringute piirjooned olid üsna ähmased, aga üks kolmeliikmeline grupp, **Edgar-Theodor Saaliste** Madise p (15.08.1909 - 13.01.1955), tema naine **Aliide Saaliste** (s Seiler/Ensaar (25.01.1915-?) ja Aliide poolvend **Hendrik Ensaaar** Hendriku p (20.11.1925 - 07.01.1955) Pööraverest, tegutsesid omaette. Mehed võeti kinni 27.04.1954 ja tribunali otsusega mõisteti surma. Memento raamatute andmetel on nad hukatud eri kuupäevadel.

Saksa valitsuse ajal oli Edgar Saaliste määratud konvoisalka, kes pidi neli külameest Päär-dusse toimetama. Selle asemel suunati vahialused omaalgatuslikult Riista metsa vahele, kus nad maha lasti. Üks tapetu kandis Edgariga sama priinimegi. Hukkamõist ja sidemete läbilõikamine teiste Saalistete poolt oli asjade loomulik käik. Hiljem kambakesi, kuus naisevenna Hendrikuga, juhtus veel mõnda.

Internetis leidub infot, millest visandlik pilt omal käel kokku seada, sest ka minu eskiis, mille jätan siia täies mõõdus üle kandmata, on peamiselt kokku pandud samal moel. Arvatavalt lasti Aliide maha omakohtu korras. Edgari ja Aliide lapse kasvatasid üles kasuvanemad. Minevikus on asju, mis võivad lähedastele ja järeltulijatele seni veel valusad ja delikaatsed olla, sellepärast jään siin napisõnaliseks.

Kus on eelneva sünge loo päris algus, mis sundis ilma näilise põhjusega oma lähikondlaste vastu relva tõstma? Oli ehk juba ammusest ajast mingi säde tuha all, mis kõvema tuuleiili käes õn-

netuse kaasa tõi? Mäletatakse ka külaühiskonda imbinud võõraid tegelasi, kes esinesid nt riigimetsa ametnikena, kuid kellest paistis, et pigem on asjamehed huvitatud pealekaebajate leidmisest, segaduste tekitamisest ja inimeste omavahel sõjajalale ajamisest. On hirmutav, et sedalaadi tegelased, kes rahvast mitmesse lehte tahavad lüüa, ka praegu meie seas täiesti avalikult ja jõuliselt oma asja ajamas.

* „Raplamaa 2“ nimekirjast on puudu Velise päritolu, Tallinnas sündinud Adolf Valler Ado p (08.12.1925 - 28.03.2012). Eespool kirjas Adolf Valler Jüri p (1923) ja see Adolf Valler Ado p (1925) on Velise Kiilaspere Jüri ja Anne (s Seiler) järeltulijad.)

Genist kopeeritud tekstilõigud (---) 1943. aasta oktoobris, mil kuulutati välja mobilisatsioon, õppis Adolf gümnaasiumi viimases klassis. Kuuldes aga, et väljaõpe ei toimu Eestis, vaid tuleb minna Poola, läks Adolf metsa ja hakkas metsavennaks. (---) Õpetajaametit pidas Adolf erinevates koolides, kuni kooli direktori ametikohani välja. Taasiseseisvumise aastatel aitas Adolf kaasa rahvustunde ja eestluse võidulepääsule. Aitas luua Rahvarinnet ja Eesti Komiteed Lelles. 1998. aastal astus Adolf KL Rapla maleva koosseisu ning märtsis 1999 võeti ta vastu maleva auliikmeks. Adolf Vallerit on autasustatud 2003. aastal Kodanikupäeva aumärgiga ja 2009. aastal Rapla maleva teenetemärgi II klassiga.

* “Raplamaa” nimekirjast on puudu August Kitsapea Jüri p (22.07.1907 - 10.02.1966), kes sündinud Raikkülas ja surnud Austraalias Sydneys.

Genist kopeeritud tekstilõik Elulugu: Aastast 1925 teenis lennuväes; 1929-1930 - Lennukooli instruktor; 1933 - 2. üksiku lennuväedivisjoni 1. salga ülem; 1939 - samas tehnikajaoskonna ülem; 1940 – major; 1940-1941 - Rapla MTJ-i vanemmehaanik; 1941 - pärast H. Hirvelaane lange-mist tema pataljoni ülem; Jõgeva Omakaitse ülem 1944. aastani; 1944 põgenes Saksamaale; 1948 - Austraaliasse; “Dunlop” vabriku tööline; ametnik R. Sarve plastmassitööstuses “Marine Plastic Co Pty Ltd.”. 8

* “Raplamaa 2” nimekirjast on puudu Bernhard-Johannes Russman/ RUUSMAA ehk Peeter Monikainen Johannese p (11.03.1911 - 08.04.57), sündinud Virumaal Jõhvi vallas. (Isa Johannes on tulnud Jõhvi Viiburist.) Pärast sõda võttis uue nime ja asus elama Pärnu-Jaagupi rajooni Nääri külasse, kus abiellus. Abistas metsavendi (R. Saaliste jt) sideaparatuuri alal. Arreteeriti

riti Valgus 07.11.52, pärast E. Jerleti sissekukkumist, tribunali otsusega 28.02.53 § 58-1a, 58-11, 58-10, 25 aastat (väh. 12 a 6 k); kandis karistust Komi ANSV Vorkutlagis, kus ka suri. Kaua tuvastati, kes ta täpselt on.

Koos Peeter Monikaineniga ilmus Nääri külla mees, kes ennast Jaan Kuusikuks lasi kutsuda. Külarahvale paistis, et mõlemad on haritud mehed. Hiljem on selgunud, et Jaani õige nimi, või üks nimedest, oli Elmar Alamäe (1911-1992). Oli “deflonmees”, kes elas legaalselt, kuid kelle jälge üles ei suudetud võtta. Lahkus Valgust, kuid saan kinnitada, et metsades mingite sideaparaatidega toimetas ta ka veel aastaid hiljem.

* lk 263 **Mart Lieders-Liitmaa** Mardi p (06.01.1880-surn) Järvakandi vallast Rahkema talust arreteeriti 06.07.1949 ja saadeti asumisele Novosibirski oblastisse Masljanino rajooni.

* **Martin Liitmaa** Mardi poja Mardi p (02.12.1916-1983) Rahkema talust arreteeriti 20.08.1947 ja saadeti 25 aastaks asumisele Komi ANSV Uhtalagi.

* Koos abikaasa Mardiga saadeti asumisele ka Miina Liitmaa (s Parek, 09.07.1895), Väsula Kustase tütar Valgust. Mart ja Miina vabastati 09.10.1956.

Üks kõrvalepõige metsavennateemast:

Rahkema Miina Liitmaa vend, EW kaadriohvitser Karl Parek arreteeriti NKVD poolt 24.06.1941 ja tribunali otsusega 02.07.1941 § 58-2, 58-6 lg 1, 58-11 alusel mõisteti surma. Otsus viidi täide 03.07.1941.

Karli tütre, Eva Marju Parek (ab Ahonen) ja Lagle Parek, abikaasa Elsbet Parek (s Markus) ja ämm, näitleja Anna Markus, küüditati 1949. aastal Siberisse. kus oldi asumisel 4 aastat. Elsbeth toodi peagi Siberist Eestisse tagasi ja pandi vangi. Hiljem oli ta Pärnu muuseumi direktor. Eva Marju poeg Heiki Ahonen on Okupatsioonide Muuseumi rajaja ja selle esimene direktor.

HA on öelnud: “Meie perekonnas polnud ainsatki inimest, kes poleks olnud represseeritud.”

Parafraaseerides Heiki Aho-neni: **Maal polnud ainsatki perekonda, kes mingilgi moel poleks olnud metsavendadega seotud.**

Kaius 18.03.2018

Allikad: Internetiarhiivist „Saaga“: kirikuraamatud ja vallanimikirjad; suuline pärimus, mälestused; „Memento“ raamatud; „Metsavendade koduleht“, foorumid jms;

Viljatöötlemise ajaloost Raplamaal

Algus Koduloolases nr 3 (259),
7. märtsil 2018

Liivi Aarma

Õlu ja kõrtsid

Juba kaugetest aegadest alates ei ole teravili olnud ainult leivana laual, vaid ka leivakõrvaste jookide valmistamise tooraine, millest tähtsamad olid õlu ja kali. Viimati nimetatud oli linnaste, jahu või leiva leotisest kääritatud jook. Õlut ja kalja on inimkond valmistanud juba aastatuhandeid erinevatest teravilja liikidest. Eestis kasutati põhiliselt otra, Saksamaal nisu, Ida-Aasias riisi, Mehhikos ja Ladina-Ameerikas maisi, Aafrikas hirssi jm.

Muinas-eestlased valmistasid arvatavasti samuti kesvamärjukest, sest arheoloogilised leiud tõestavad, et Eestis kasvatati otra umbes 1000 aastat eKr. Ja on tõenäoline, et koos viljakasvatamisega oli õpitud Eesti aladel ka teradest kääritatud alkohoolse joogi valmistamist. Ent varaseimad kirjalikud andmed Eestis pruulitud õllest pärinevad 1284. aastast, mil Saaremaa piiskop nõudis rahvalt õlleandamist.

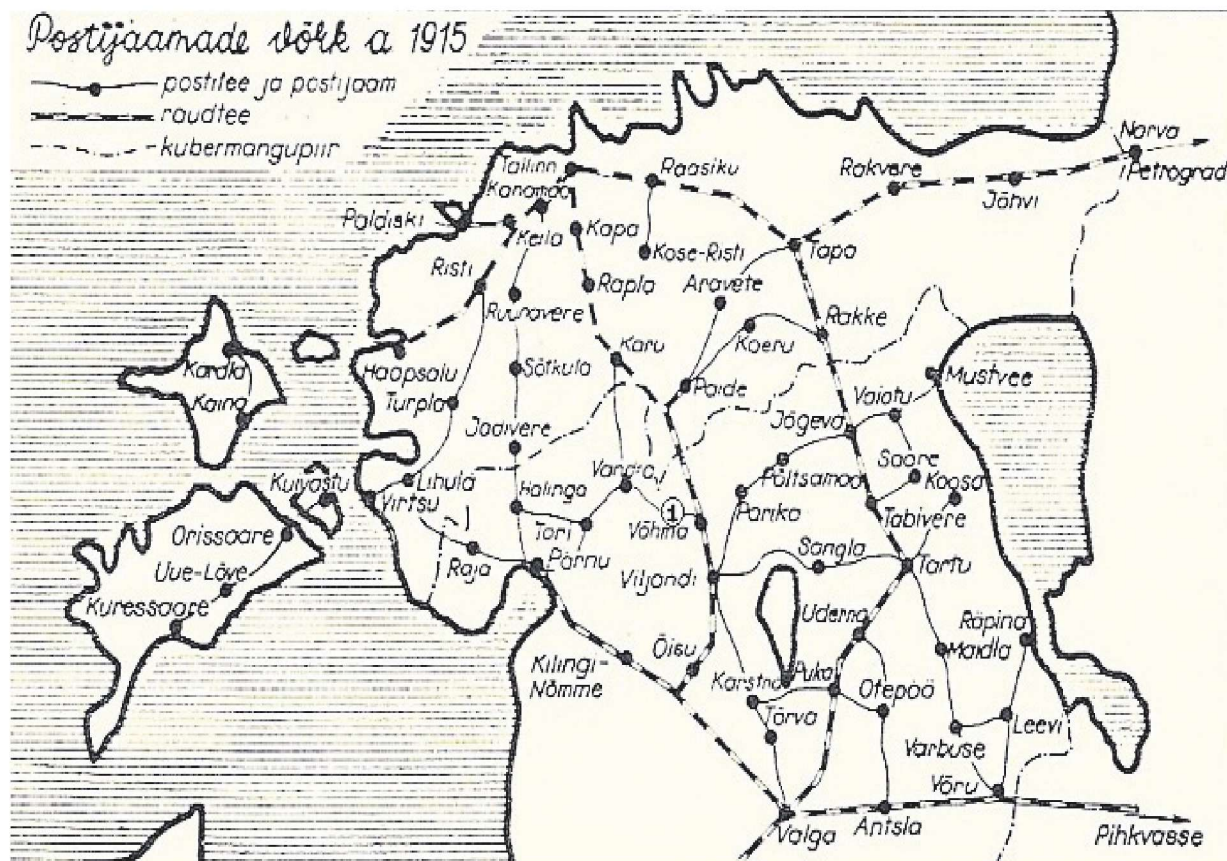
Õlu oli niisiis juba kaugetest aegadest alates tähtsaim alkohoolne jook tarbimiseks nii kodus kui ka kõrtsis. Keskaegses Euroopas pruuliti õlut kloostrites, lossides, linnades ja jõukamates majapidamistes.

Ajaloo kulgedes hakati suurema hulga õlle pruulimiseks ehitama Eestimaa algelisele õllekõrkele ja pruulikodasid, mis tänaseks päevaks on Eestimaa ehitiste galeriist ammu kadunud (mõne vähese hilisema erandiga). Suuremad õllehulgad olid müügiks ette nähtud põhiliselt kõrtsides.

Nii näiteks jagas 1619. aastal Saaremaa majandusvalitsus Lääne-Eesti saarte kõrtsidesse linnaseid kokku 17 säilitist (üks säilitis - 24 tündrit e umbes 3050 liitrit), seitse punda (üks pund ehk laevanael - 254-275 liitrit) ja kolm vakka (vakk - u 69 liitrit). Sellest sai Muhu kõrts seitse säilitist, Sõrve kõrts viis säilitist, Lümända kõrts kaks, Paadla kõrts ühe säilitise ja seitse punda, Tagamõisa kõrts neli punda ja kolm vakka, Pajumõisa kõrts kolm punda ja kolm vakka ja Elme kõrts kolm punda. Kõrtsides oli kulunud iga säilitise linnaste juurde kuus leisikat (üks leisikas 20 naela, üks nael - 410 g) humalaid.

Õllevalmistamisest

Õllel oli külaühiskonnas tähtis koht, õlletraditsioone hoiti au sees. Tavaliselt toimus taludes õlletegu mitu korda aastas talgute, suuremate pühade ja pidude ajaks. Õlut viidi näiteks naabertalu peremehele suhete parandamise eesmärgil, ka kuulus õlu esivanemate hingedele toodavate ohvriandide hulka. Hea õlle valmistamisele ehk pruulimisele oli vaja vallata hulga tehnoloogilisi teadmisi ja võtteid, ainult siis võis loota maitsva ja aromaatsa joogi valmimisele. Õllepruulimine sai uue hoo 19. sajandil seoses tööstusliku tootmise algusega.

Erik Selli. Postijaamad riigi ja rahva teenistuses. Tallinn, 1976

Õlletegemiseks vajalike linnaste saamiseks pandi odraterad kottides jõe või tünni 2-3 päevaks likku. Leotamise järel muutusid terad pehmeks, pärast nõrgumist laotati need rehetoa pörandale 6-8 päevaks idanema. Seejärel kuivatati linnased porsil ja veskis peenestati jämedaks jahuks.

Veel 19. sajandil oli üldine õlletegemise viis hautada meskit (meskimine - linnasejahule vee lisamine). Katlas lasti vesi keema, mis kallati käimatõrde, kuhu segati linnasejahu. Tõrs kaeti riidega ja lasti paar tundi haududa. Ühtlase temperatuuri hoidmiseks asetati tõrde kuumad kivid. Kurnatõrre põhja tehti filter, mille kaudu õlu kurnati. Seejärel pandi käimatõrde tagasi filtreeritud õlu ehk õllevirre.

Eemaldatud linnasejääkidest saadi õlleraba, mida kasutati loomastõdaks. Seejärel lisati õllevirdele humalad, mida oli enne 1,5-3 tundi keedetud. Järgnevalt õlu kääritati, see muutis õlles tekkinud linnasesuhkru alkoholi ja süsihappegaasiks. Protsess kestis 18 kuni 48 tundi. Õllevirdele lisati ka kadakaleovett, soos kasvanud kase vihtu, leiba, toorest rukkijahu, tubakat ja isegi soolakilude keeduvett.

Õlle pruulimise algaeegadest Eesti kõrtsides

Õlu oli tulus kaubaartikkel ka kaudselt mõõdanikus, kuid juba algusest alates ei antud talupoegadele võimalust märjukest oma tulu saamiseks müüa. Talupoegadel oli keelatud õlle ja viina müümine nagu ka nende müügiks valmistamine. Õlle pruulimise õigus müügiks oli linnas igal korralikul saksa soost kodanikul, näiteks ka kõrtsi omanikul. Õlle pruulimise õigus maal oli kõikidel eramõisate omanikel koos

viinapõletamise õigusega. Kõrtside pidamise õigus oli vaid maavalduse omanikel, kes paigutasid kõrtsid teede ristumiskohtadesse ja maanteetrasside äärde.

Veel 17. sajandil müüdi õlut Eesti kõrtsides tunduvalt rohkem kui viina, rääkimata sellest, et mõnel pool maakõrtsides viina üldse ei pakutudki. 17. sajandi lõpul oli peaaegu igal mõisal oma kõrts, mõnel ka mitu. Kõrts ei olnud aga lihtsalt joogikoht, vaid oli peaaegu ainus kokkusaamise koht kiriku kõrval. Kirikus oli aga sõnaõigus ainult kirikuõpetajal, kõrtsis kuulus see kogudusele. Kõrts oli sissesõiduhoov ja oomaja teekäijale, ta täitis seltsi- ja rahvamaja ülesandeid, oli klubi ja kohtamispaik, aga ka kohakuulamise ja kaubategemise paik.

Kõrts kui kõige polüfunktsionaalsem institutsioon omaaegses Eesti külaühiskonnas on pärit juba vähealt XV sajandist, linnakõrtsid olid veelgi vanemad. Keskaegsetes Liivimaa kõrtsides müüdi õlut oma aja tähtsaima ja enimpruugitud joogina. Kõrtse hakati ehitama keskajal, teateid on ka vara-uusajast. Nii näiteks maksis Keila mõis 1480-ndatel aastatel Keila kirikule rendiraha kiriku maa-alal paiknenud kõrtsihoonete eest. 1498. aastal võis Valtu mõisa omanik Lungu kõrtsi juures metsas ehituspuitu raiuda.

16.-17. sajandi kõrtsihooneid ei ole säilinud, teadmata on ka nende arhitektuurne ilme. Teatud ettekujutuse tollaegsest kõrtsihoonest saab 17. sajandil kirjapandud kirjeldustest, aga ka mitmest reisikirjeldusest. Laias laastus jagunesid kõrtsid linna-, küla-, kiriku- ja maanteekõrtsideks. Vahel oli külakõrtsidena kasutatud ka talu rehtesid. Enamasti olid selleks ehitatud eraldi hooned, mis plaanilahendusest olid tavapärase taluehitise sarnased. Igatahes

erinesid nad tunduvalt tänapäeval veel säilinud hilisemate sajandite kõrtsihoonetest.

17. sajandi kõrtsid olid õlgkatuse, palkseinte, savi- või kivipörandaga rehielamutüüpi ehitised, puudusid veel nii sakstekambrid kui ka muud lisaruumid. Suur kõrtsituba oli klaasakendeta, selles paiknes pikk laud ning kaks-kolm pinki, nurgas seisis maa- või paekivist ahi. Ahjusuu lahtisel koldel valmistati toitu. Kõrtsmik kasutas sama kõrtsituba ka vilja kuivatamiseks, seetõttu olid seal ka parred. Rehetoa taga paiknes paar kambrit - kõrtsmiku eluruumi. Rehealust kasutati hobuste varjualusena.

Varastes kõrtsides puudusid oomaja võimalused ja nad olid puhtalt joogikohad. Kuigi Rootsi kuningas Karl IX andis juba 1601. aastal välja seaduse, mis taotles kõrtside kasutamist ka söögi- ja oomajadena. Selle nõude peale mõisnikud küll asutasid kõrtse, kuid majanduslikku tulu silmas pidades muutusid need ikkagi 17. sajandil ainult õlle ja alkoholi müügikohtadeks. 17. sajandi lõpul reduktsioonikomisjoni protokollides oli loetletud külakõrtside arv üsna suur.

Teistlaadi olid kõikide nn sõja- ja postiteede äärde rajatud maanteekõrtsid, mis oma asukoha tõttu seoti postiasjanduse ja reisijateveoga ja täitsid ka postijaamade ülesandeid. Nii olid 17. sajandi lõpul maanteekõrtsid postijaamadeks, seda tõendab postmaanteede ääres olnud suur postijaamade arv ja nende väikesed vahekaugused. Nii oli olnud Kalvi Aluve andmetel 1688. aastal Tallinna-Pärnu vahelisel teel 18 jaama. Alates 18. sajandi algusest hakati ehitama ka omaette postijaamahooned. Vähemtähtsatel postitraktidel asendasid postijaamasid kõrtsid kuni 19. sajandi lõpuni välja.

Maanteekõrtsid sarnanesid üldjoontes külakõrtsidega. Siingi lähtuti rehielamule omasest ruumijaotusest ja ehitusmaterjalist. Maanteeäärsetes kõrtsihoonetes oli tavaliselt suurem kõrtsituba ning üks kuni kolm väikest toakest klaasakendega ning laud- või savipörandakatttega.

Erinevalt külakõrtsist arvestati siin isikute-reisijate seisuslike huvidega. Maanteekõrtside üldtuba olid varustatud 4-5 väikese klaasaknaga, tema ühes nurgas paiknes suur maa- või paekivist ahi. Kõrtsituba kõrval oli veel klaasitud akende, vahel isegi laudpörand ja kahhelahjudega 2-3 sakstekambrist härrasrahva jaoks. Eluruumide suitsuvabaks muutmise eesmärgil viidi kohati suur võlvitud tulekolle - köögiahi (neljast küljest kivimüüri ja ülalt võrega kaitstud) ehk roovialusega ruum rehe alla või siis kotta, et seal valmistada teekäijatele sööki. Ühe katuse all kõrtsituba ja sakstekambriga oli rehealune varjualusena, kus said varju hobused ja reisivankrid.

Rootsi ajal olid kõrtsid ja veskid tähtsamateks põllumajandusliku tootmise kõrvalharudeks. Kõrtsid paiknesid maanteetrasside ääres ka enne rootsi aega, aga pikkade sõdade ajal hävisid paljud kõrtsid 16. sajandil ja 17. sajandi algul. Suurem oitseaeg algas neil 17. sajandi teisest poolest alates.

1671. aastal andis rootsi valitsus välja Maa-politsei määruse *Land-Polizei - Ordnung*, milles valitsus nõudis omanikelt maanteeäärsete kõrtside korraspidamist, sinna uute hoonete ehitamist, et teenindada reisijaid ja hobuseid ning andma kõigile oomaja. Kõrtsides pidid olema müügiks käepärast leib, õlu, viin, heinad ja õled. Suuremates kõrtsides oli veel ka nn paremat õlut ja hobustele mõeldud kaera tagavarad. Viina pakuti ja müüdi kõrtsides siis suhteliselt vähe.

1680. aastate reduktsioonikomisjoni materjalides on kirjas hulgaliselt maaomanike sisse seatud kõrtse nii Eesti- kui ka Liivimaal. Vähe oli neid valdusi, kus ei olnud ühtegi kõrtsi. Tavaks oli kujunemas ühele valdajale kahe-kolme kõrtsi kuulumine.

Sõja- ja postmaanteede äärsete kõrtside tihe külastamine tõi suurt tulu valdajatele, võrreldes kiriku- või külatee äärde rajatud külakõrtside tuludega. Mõisnikud ei pidanud maksma ei aktsiisi ega käibemaksu, seetõttu jäid kõrtside tulud neile puhtalt kätte. Siiski olid mõisnikel kohustused (väljaminekud) teede korrashoiu ja postiveoga seoses. Nii kandsid suurte teetrasside korrashoiu ja kohalike postijaamade ülalpidamise kulud rüütelkonda kuulunud mõisnikud, postimoonaga (kaerad ja hein) varustamine oli aga postikoormisena talupoegade õlul. Huvitav on teada, et teetrasside korrashoid oli jaotatud kohalike mõisnike vahel teelõikude kaupa. Alati ei läbinud hoolitsetavate teede lõigud mõisa piirkonda, ometi oli paljudel juhtudel teekorrashoiu eest vastutaval mõisal just sellel teelõigul olnud õigus oma kõrts sisse seada.

(Järgneb)

Igalühel Vigalas on oma Mihkli lugu

Kolmapäeval, 28. märtsil esitles Viio Aitsam koos kirjastusega Hea Lugu Vana-Vigala raamatukogus teost "Vigala Mihklid. Raamat 10 mehest, kelle nimi oli Mihkel Aitsam".

Helerin Väronen

Raamatukogu juhataja Mare Ülemaante sõnas algatuseks, et tore on näha, kuidas seda raamatut on tulnud tagasi kodukandi raamatukokku tutvustama. Nii Viio Aitsam kui ka kirjastuse tegevjuht Tiina Kaalep on Vigala juurtega. Kaalep sõnaski, et talle tulid raamatukogus meelde need ajad, mil ta koolilapsena hakkas raamatukogus Mare juures lugemas käima.

Ilmselt oligi Mare Ülemaantel suur roll mängida selles, et Tiinast sai suur lugeja ja raamatusõber ning ühel hetkel viis elu teda kirjastamise juurde. Kui OÜ Hea Lugu kirjastus, mis koondab endas Eesti Ekspressi, Eesti Päevalehe ja Maalehe kaubamärgi all väljaantavaid raamatuid, alguse sai, tahtis Tiina Kaalep

Viio Aitsam näitab mõttepilti Vigalast läbi enda nägemuse.

Foto: SIIM SOLMAN

kindlasti vaadata neid tekste kodukandist, mis vääriks raamatuks saamist.

Nii anti välja Viio isa, ajakirjaniku ja kirjaniku Mihkel Aitsami raamatud "Jõulud Vigalas" ja "Hiislari tütar". Kuigi kultuurkapital ei toetanud nende teoste väljaandmist, julgustas nende raamatute väljaandmine proovima ka

kolmanda väikest kohta puudutava raamatu kirjastamist. Nii käis Tiina Viiole välja mõtte kirjutada Mihkel Aitsami nimeliste meeste elulugudest. Käsikiri sai aga loodetust palju tihedam ja kokkuvõttes ei ole see vaid ühe suguvõsa lugu, vaid kodukandi ajalugu, mis on lahti kirjutatud nii ühe suguvõsa kui ka üldse sealsete

inimeste läbi.

Viio Aitsam rääkis natuke raamatu ülesehitusest. Raamatu esimene pool on üldisem, andes ajaloolise tausta edasistele lugudele. Teine osa on Mihklitest personaalselt ja kolmas osa keskendub märkidele, mis on olulised Vigala loos.

Mihklite rittaseadmine oli

Viio sõnul võrdlemisi hõlbus, kuna palju tööd suguvõsa ajalooa oli juba varem ära tehtud. Uurimist alustas Viio vanaisa ja isa täiendas leitud andmeid. Välja anti ka väike trükis nooremate põlvkondade tarbeks, et nad teaks, kes nende suguvõsas on olnud. Üks Mihklitest aga, keda hüütakse Inva-Mihkliks, avastas, et Mihklite algusaeg ei olnud päris selline, nagu seda arvati olevat. Kui muidu arvati, et esimene Mihkel elas Vati talus, siis tegelikult sai Mihklite liin alguse Tiduvere külas, kus ühel kõrtsmikul, kelle isa nimi oli ka Mihkel (tegemist oli ilmselt suguvõsa esimese Mihkliga), sündis poeg Mihkel, kelle ta hiljem Vati tallu sulaseks minnes kaasa võttis.

Viio Aitsam käis raamatust rääkimas ka Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskoolis, kus üks poiss oli temalt küsinud, mis on see, mis kodukanti tagasi tõmbab. Viio vastas, et kuna inimese olemus on tema geenides, siis see soov kodukandi järele istub tal geenides ja mida kaugemale kodust minna, seda tugevamalt geenid endast märku annavad. Ta küll ei tea, kas see on kõigil inimestel oma sünnipaigaga nii või on Vigala kandi inimes-

te geenides midagi erilist, mis sinna tagasi tõmbab.

Viio elukaaslane Margus Mikomägi lisas, et kõige ägedam põhjendus tema jaoks, miks Viio seda raamatut kirjutas, oli see, et kui Viio oleks sündinud mehe, siis oleks ta ise ka Mihkel.

Eks seda segadust Mihklite nime ümber on väljaspool suguvõsa olnud üksjagu. Näiteks aeti omavahel sassi revolutsionäärist ja mõisapõletajast Mihklit ja Viio vanaisa, kes oli samal ajal ajakirjanik. Viio ajabki naerma see, kuidas ühel konverentsil Velisel oli üks ajaloolane sõnanud, et küll see Mihkel oli ikka imelik mees, ise põletas ja ise kirjutas sellest oma nime all.

Peaaegu igal raamatututvustusele tulnud oli mõni oma Mihkli-lugu rääkida. Kahest loost rääkis ka Tiina Kaalep, millest üks puudutas revolutsionäärist Mihkli mälestuskuju avamist. See hetk on tal meeles sellepärast, et just siis toimus maavärin. Kui Viio Aitsamilt küsiti, milline Mihkel oleks ta tahtnud ise olla, vastas ta, et tegelikult on temas midagi igast Mihklit. Ta usub, et nii tema ajakirjaniku, pildistaja kui ka õigluse tagaajaja pool on pärit geenidest.

Konnadest Norras ja meil ehk Filmi vaatamine ja arutelu

Rapla kultuuriklubis Baas näidati 27. märtsi loodusfilmiõhtul filmi „Kärnkonna lugu“. Film on pälvinud Matsalu loodusfilmide festivalil Grand Prix' ja parima režii auhinna.

Helerin Väronen

Filmi režissöör on Are Pilskog ja tegevuskoht on Norra Austerfjordi piirkond, kus asub üks suurimaid kärnkonnade levikualasid. Film räägib sellest, mis juhtub siis, kui konnade rännutee kudeveekogusse lõigatakse sisse suure sõiduteega.

Pilskogi plaan oli alguses teha kärnkonnadest lühike film, kuid lõpuks veetis ta kraavides koos konnadega kõhutades neli aastat. Filmi läbib kaks tegevusliini. Üheks peategelaseks on kärnkonn, kes pärast talveunest ärkamist peab jõudma kudeveekoguni, leidma emase, eemale tõrjuma teised isased ja viljastama emase marjaterad. Selleks aga, et konnad veekoguni ja tagasi oma pesitsusalale jõuaks, on neil vaja ületada sõidutee, mis aga on neile hukatuslik, kuna kärnkonnad on erakordselt aeglased, püüdes sageli ühe koha peal pool tundi.

Konnad ise oma päästmisega hakkama ei saa ja nii on

tulnud neile appi kohalikud loodusaktivistid ja külaelanikud. Üks variant on konnade füüsiliselt üle tee aitamise. Filmis näidataksegi, kuidas kaks selleks palgatud meest ööpimeduses käivad konni ämbritesse korjamas. See aga ei ole jätkusuutlik lahendus. Pärast lõputuid sõdimisi sealse maanteeametiga saadi asi nii kaugele, et oldi nõus ehitama seitse tunnelit ja seinad, mis ei laseks konni tee peale.

Kuid selgus, et seegi ei lahenda kõiki muresid. Konnad pääsesid ikkagi teele kaljupaljandilt. Ja pärast kudemisperioodi ilmnnes järgmine murekoht: väikesed konnad lihtsalt hukkusid läbi tunnelite minnes. Arvati, et konnad ei saa paljal betoonil liikuda või on selle sees mingi mürgine aine. Lahendusena laotati torude põhja kruusa.

Selleks, et nii kohalikud kui ka kaugemad teadvustaksid konnade olulisust ja nende aitamise tähtsust, rajati koha-

liku panga toel sõidutee äärde suur konnakuju. Sellest on saanud omamoodi looduskaitse sümbol. Filmi lõpus tõdeb režissöör Pilskog, et kuigi väikesed ja ilmetud, suudavad kärnkonnad tekitada inimestes emotsioone.

Pärast filmivaatamist oli väike aruteluring, kus arhitekt Argo Peever rääkis ideest luua roheala Rapla Vesiroosi gümnaasiumi juures saviaukude kõrval olevate elektriliinide alla. Peever rääkis, kuidas temast on saanud tuline discgolfi armastaja. Vesiroosi lähedal küll juba on discgolfi rada olemas, kuid Peever soovib seda veel paremaks muuta ehk „püüaks heinamaad kergelt urbaniseerida“.

Peever meenutas, et omal ajal koolimaja aknast välja vaadates nägi ta, kuidas kommunikatsioonid olid läbi looduse sõitnud. Tema sooviks, et nende liinide alune oleks ilus muruväljak, mida hooldatakse. Kui ta oli oma ideest rääkinud Maili Metssalule, liisandus looduse ja selle elanike pool. Et kuidas saaks idee ellu viia nii, et loodus kannatada ei saaks. Aruteluring oligi selleks kokku kutsutud, et erinevad osapooled saaksid oma mõtteid jagada.

Ilona Leppik keskkonnaametist sõnas, et ta pole Peeveri ideele vastu ja ilmselt ei ole seda ka konnad. Need alad on varem inimese poolt kasutuses olnud ja näiteks selles piirkonnas elavatele pruunkonnadele meeldib mõdukas inimtegevus.

Matkajuht Romet Vaino, kes on selle piirkonnaga väiksest peale tuttav, lisas, et konnade arvutuses tundub olevat küll viimasel ajal seal langenud, kuna saviaukude kaldajooned on liiga korda tehtud, konnadele aga meeldivad just risusemad alad. Samuti on viga tehtud sellega, et vooluveekogusid peetakse paremaks, kuid mõistlik oleks jätta osa veesilmasid täiesti omaette, ilma mingi läbivooluta.

Valter Uusberg pakkus välja mõtte, et loodusraja kõrval võiksid olla informatiivsed stendid, kus kirjas, mis loomilinde saviaukude läheduses kohata võib. Lennart Lennuk oli valmis nende infotahvlite jaoks kirjutama, pildistama ja joonistama.

Kokkuvõtteks jõuti tõdemusele, et kui omavahel koostööd teha, saab küll looduskeskkonda inimese jaoks korrastada nii, et ka looduskeskkond saab sellest pigem kasu.

MAIMU MÜNT

*Me soovime sul jõudu, jaksu,
et tervis püsiks ikka hea
ja elu keerulistel teedel
ka süda kindlalt vastu peaks.
Me soovime sul kogu hingest,
kuid ometi teame
omastki käest,
õnn nõuab põlemist
ja pinget,
sest muidu kergelt
läheb ta käest!*

Tiiu, Mare, Urve, Vilma

Kallis Valve!

**Tööd tublisti, virkust vahvasti,
kartmatust kõvasti,
sõbralikke sõnu sagedasti,
rõõmsaid naeratusi alati!
Õnnitleme juubilari!**

Ellen ja Ulvi perega

„Märjamaa legend“ tõi Märjamaa aukodanikule Arvo Valtonile kirjandusauhinna

Kaheksandat korda üle antud Jaan Krossi kirjandusauhinna laureaati on seekord seotud ka Raplamaaga – Arvo Valton on Märjamaa valla aukodanik. Tunnustuse pälvis ta 2017. aastal ilmunud teose „Märjamaa legend“ eest.

Reet Saar

„Märjamaa legend“ on lugu autori kodukihelkonnast Liivi sõja aastail 1560–1574. Selle raamesse jääb ka Lääne-Eesti talupoegade 1560. aasta vastuhakk, mis suruti maha Koluvere linnuse piiramisel. Sündmus oli keskse tähendusega Jaan Krossi suurromaan „Kolme katku vahel“ teises osas (1972).

Kirjandusauhinda annab välja Jaan Krossi Sihtasutus viimase kolme aasta jooksul ilmunud väljapaistva teose eest proosa, luule, draama, esseistika, kultuuriloo või tõlke vallas. Auhinnaga tunnustatakse silmapaistvaid kirjanduslikke saavutusi valdkondades, mis seostuvad Jaan Krossi mitmekülgse loometegevusega ning milles ilmneb sellele iseloomulik eetiline ja

„Märjamaa legendi“ esi- ja tagakaant kujutanud tordi lõikasid esitlusel lahti Arvo Valton ja tema abikaasa, raamatu toimetaja Tiina Vallikivi.

Foto: REET SAAR

esteetiline nõudlikkus.

Auhinna omistamisel Arvo Valtonile pidas žürii silmas ka kirjaniku varasemat ja Jaan Krossi loominguga viljakalt polemiseerivat panust Eesti ajalookirjandusse.

„Ehkki ta oma filmistsenaariume ja näidendeis pole hoidunud mineviku Eesti teemast, on Valton tuntud eeskätt

kui ajalooliste mõistujuttude meister, kes ammutanud ainet nii Eestist läänes kui ka kaugel idas paiknenud kultuuridest ja võtnud mõõtu pigem Karl Ristikivi kui Jaan Krossi loomingust,“ iseloomustas tänavust preemiasaajat žürii esimees Jaan Undusk. Seda paeluvam oli žürii hinnangul Valtoni krooniku rollis maa-

bumine kodukihelkonda ajalooliselt pingestatud aastail.

Raamatu kirjutamiseks tegi Valtonile ettepaneku kodulooviline Märjamaa elanik Tõnu Mesila. Koostades raamatut „Märjamaa 650“, tundis Mesila puudust, et asula kohta pole pikemat lugu või legendi. Ta tegi Valtonile ettepaneku kirjutada selline lugu.

Tulemus sai huvitav ja ladusalt loetav. Peategelaseks on talupoiss Priidu, kes harib end Baseli ülikoolis ja kellest saab Märjamaa esimene arst. Teine keskne tegelane on Lümandu mõisapreili Elisabeth, kelle Priidu mässajate käest päästab. Nende saatused põimuvad mitmel korral. Raamat on küll ilukirjanduslik, kuid tegelikkusele vastavad tolle aja õppejõudude ja pastorete nimed.

Undusk tõi välja, et kui Kross lähtub oma loomingus eeskätt Eestiga seotud aineest ja lahkab oma tegelaste kaudu eestlaseks olemist, siis Valtonile pole Eesti-kesksus nii oluline ja rohkem on sarnasust Ristikivi käsituslaadiga. Kross polemiseeris omal ajal Ristikiviga. Undusk arvas, et kunagi hakkavad uurijad vaagima Valtoni ja Ristikivi loomingu seoseid. Valton nõustus, et tal on „Ristikivi veregrupp“, mis pole ajaloo kujutamisel nii barokselt lopsakas nagu Krossi laad. Seda enam on ta meeldivalt üllatunud, et teda tunnustati Krossi auhinnaga.

Kirjandusauhind anti üle pühapäeval, 25. märtsil Kasari rahvamajas. Teist korda tehti seda Hiiumaal, et tuua kultuurisündmus pealinnast välja. Saarel oli ka Jaan Krossi ja Ellen Niidu suvekodu, kus on kirjutatud mitmedki

teosed.

Sündmusel peab laureaati alati kõne. Kuna esialgu pidi kõik toimuva nädal varem, pani Valton, kes muidu tavatseb esineda peast, seekord oma sõnavõtu kirja. See tekst „Ajaloosaines kirjanduses“ ilmus 23. märtsi Sirbis. Et end mitte korrata, kõneles Valton 25. märtsil, mis on ka küüditamise aastapäev, oma pere küüditamise loost ja sidemetest Hiiumaaga.

Valton on populaarse filmi „Viimne reliikvia“ stsenaariumi autor. Talle ei anna hingerahu, et tema käsikirja muudeti (Valton andis negatiivsele kangelasele teise nime, filmi toimetaja asendas selle reaalse isiku Ivo Schenkenbergi omaga, ja seal on teisisi valesid ajaloo suhtes). Juba „Märjamaa legend“ oli kirjaniku sõnul üks väljund teha filmistsenaariumile n-ö vigade parandus, kuid lähiajal on trükist tulemas eraldi raamat „Üks päev Ivo Schenkenbergi elust“. Selle annab välja Petrone Print.

Arvo Valton on jätkuvalt heas loomingulises hoos. Viimasel ajal kirjutab ta luuletusi. Koos on ka „Kogutud teoste“ 25. ja 26. köite materjalid. Viimases on seni avaldamata looming. Ta ütles, et kahjuks pole seni õnnestunud kultuurkapitalist nende väljaandmiseks toetust saada.

Hageris said kokku parimad rahvamuusikud

Laupäeval, 24. märtsil peeti Hageri rahvamajas järjekordset Raplamaa rahvamuusikute päeva.

Helerin Värönen

Muusikute jaoks algas päev juba varakult, kui kella kümnest kogunes 18 Raplamaa paremat muusikut, et hakata õppima lugusid, mida õhtusel kontserdil publikule ette kanda. Selle kontserdiga tähistati ühtlasi Juuru rahvamuusika orkestri 45. sünnipäeva.

Kontserdi esimese kolme loo, „Tuustep“, „Mardi valss“ ja „Ambroosias“ kohta sõnas kandlemängija Aivar Arak, et ega need väga selged pole, kuid need näitavad, kui lihtne on uut lugu õppida - kolm tundi harjutamist ja olemas.

Kuna tegemist oli rahvapeoga, ei puudunud ka rahvajutud, mida lugus ette päevajuht

Kontserdil esinesid ka laulja Veiko Siniroht (vasakul) ja viiulimängija Merike Ulma.

Foto: HELERIN VÄRONEN

Margit Ring. Nii kuulis publik lugusid Hageri kiriku kunagisest praostist Konstantin Thomsonist, kes juba väiksena tahtis kirikuõpetajaks saada. Ja kindlasti selliseks, kes

jala käimise asemel ratsutab hobusega. Rahvasuu rääkivat, et tegemist oli väga otsekohe ja huumorisooniga inimesega. Näiteks kui kord oli üks mees temalt küsima tulnud, mis

selle inimese põlvnemisega on, koolis räägitavat, et inimene olevat ahvist arenenud, vastanud Thomson: „Võib-olla küll, ma tundsin su isa, ta oli küll ahvi näoga.“

Edasi tulid esitamisele lood „Tuuline Kihnu rand“, „Ilus naabriniuke“, „Lillepolka“ ning „Rikas ja vaene“. Lisaks pillimängijatele oli kontserdil kohal ka laulja Veiko Siniroht ja mõnes loos sai kuulda ka viiulimängija Merike Ulmat.

Järgmine lugu Thomsonist oli selle kohta, kuidas ta omal ajal pruutpaarid segi ajas. Kui lõpuks üks pruut nurisema oli läinud, et ta vale mehe sai, öelnud Thomson, et mis Jumal kokku on liitnud, seda tema enam lahutada ei saa. Aastaid hiljem tunnistanud see pruut, et ta saanud endale väga hea mehe, algupärasest vaat et paremagi.

Lugudest tulid esitamisele „Oh sa pois“, „Süüta noorus“, „Valge kajakas“, „Meri mees“ ja „Kellamees“. Seejärel sai kuulda, kuidas Kohilasse kool tekkis, ja pärast seda lauldi koos publikuga „Ma tahaksin kodus olla“ ja tänati neid, kes on nende aastate jooksul rahvapillimängijaid kokku kutsunud. Üks neist on

Kait Kaeval, kes ka ise nüüdseks pillimängijate ridades musitseerib.

Veel kõlasid kontserdil lood „Mustlase elu“, „Aeg läheb, aga õnn ei kao“, „Väike aed“, „Olen rännanud mööda ilma“ ja „Nii kui üks pääsuke“. Pärast kontserti söödi ühiselt kringlit.

Hommikustes töötubades olid õpetajatena kohal Enrik Visla Rahvakultuuri Keskusest, Eve Burmeister, Margit Kuhi ja Ave Sinikas.

Hageri rahvamaja juhataja Maria Saarna sõnas, et ta ise ei olnud varem rahvamuusikute üritusel käinud, nii et seda korraldades ei teadnud ta, mida sellest oodata. Teda aitasid Kait Kaeval, Aivar Arak ja Terje Kaur. See oli ka esimene kord, kui Kohilas sedasorti üritus aset leidis. Kohilas pole ka eriti rahvamuusikuid, kuid Saarna arvates läks üritus juba selle poolest korda, et üks Kohila rahvamuusik, viiulimängija Heli Kendra oli ka orkestri koosseisus.

Me oleme see, mida me oleme lugenud

Külaülikooli selle hooaja viimase loengu pidas kirjandusteadlane Rein Veidemann teemal „Lugemise kunst“.

Stina Andok

Veidemann alustas loengut, öeldes, et lugemine on selline kunst, mis on kõigile kättesaadav, kel on silmad ja kõrvad. „Isegi kui silmad alt veavad, on meil kõrvad, nii saame ikka lugeda,“ ütles ta. Ta selgitas oma sõnu, öeldes, et lugemine on kuulamine ning üksteist kuulates oleme ühtlasi ka lugejad. Lugemisest kui kunstist rääkides ütles ta kohe loengu alguses välja selle loo moraali. Nimelt tõdes teadlane, et mis tahes jutustusel on alati moraal: „Lugemise kui kunsti sõnum on selles, et see on kunst, mis on kõigile kättesaadav. See kunst ei sõltu ande olemasolust nagu paljud teised kunstid.“

Veidemann rääkis seejärel, et lugemise kunsti eripära on, et see on suunatud lugejale endale. Iga lugeja viljeleb seda

Külaülikooli selle hooaja viimase loengu pidas kirjandusteadlane Rein Veidemann.

Foto: STINA ANDOK

kunsti, rikastub võimaluste maailma poolest. Iga lugemine on kohtumine teise maailmaga, mis on alati võimalik. Ta ütles: „Küllap olete kuulnud ütlust „kunst kunsti pärast“, prantsuse keeles *art pour l'art*. Lugemiskunst on niisugune.“ Kirjandusteadlase sõnul võib ka lugemiskunstiga nakatada järeלטulijaid, nii nagu on kirjaniike ja muusikute dünastiad.

„Lugemise kunsti kohtuvad tarkus ja tõde,“ ütles Veidemann. Ta meenutas, kuidas tema sõber, ajakirja Looming legendaarne toimetaja Asta Põldmäe ütles kord, et kui lähed püüdma ilu, saad tõe peale kauba. „Lugemisega on samamoodi,“ veenis loengupidaja. Kuid nagu iga kunst, vajab ka lugemise kunst õppimist. Õpitakse aga eeskujude najal.

Veidemann meenutas meile tuttavat ütlust „inimesed on seda, mida nad söövad“ ning arendas seda mõtet edasi, öeldes, et inimesed on seda, kuidas nad end väljendavad ja veelgi enam: „Me oleme paljuki seda, mida me oleme lugenud ja mida me loeme. Loetu sadestub meie identiteetides. See on meie olemise üks ehituskividest.“ Me raken-

dame loetut ümbritseva ja ka enese teadvustamisel.

Ühine lugemiskogemus

Kirjandusteadlane arutles eestlaste ühiste lugemisüksuste olemasolu üle. Ta mõtestas, et eestlaste kui lugeva kogukonna igavik sõltub paljuki keele olemasolust, aga ka ühisest lugemiskogemusest. Veidemann rääkis, et ühtesid ja samu teoseid peab eestlastest olema lugenud selline kriitiline mass, mille põhjal sünnib elav tagasiside.

„Meil peab olema teatud hulk teoseid, mida me kõik oleme lugenud. Koolis või omal käel,“ ütles ta.

Ta tõi välja, et kooli kohustusliku kirjanduse tavad on muutumas ja üha enam lastakse õpilastel endil valida, mida nad loevad. Veidemann väljendas aga tugevat veendumust kohustusliku kirjanduse vajalikkuses ning väljendas seejuures ka usku, et on võimalik ka kõige n-õ igavamad teosed erakordselt põnevaks õpetada.

Veidemann puudutas ka tänapäeva ühiskonna murekohta. Nimelt seda, et kuigi loetakse palju, ei loeta mitte

raamatuid, vaid ekraane, piktogramme, fragmente. Probleem on ka see, et ei osata eristada olulist vähem olulisest. Ta tõi välja veel ka lugejaskonna niisistumise, mil igaüks loeb, aga omaette ja oma asja, sealjuures on valikud, mida lugeda, juhuslikud ja pealispidised.

„Paradoksaalsuse teine pool on see, et Eestis ei ole mitte kunagi olnud sellist olukorda, mil avaldatakse nii palju kirjandust,“ tõdes ta. Veidemann tõi välja, et normiks on kujunenud näiteks see, et igal aastal avaldatakse 800 eri nimetusega lasteraamatut. „Oleme olukorras, kus inimesed võivad oma blogipostitused raamatuks vormistada,“ ütles ta. Kirjandusteadlase hinnangul oleks aga vaja tõeliselt ilusaid raamatuid, et tunda end lugemiskunstnikuna.

Optimistlikul toonil lõpetades ütles Veidemann, et lugemiskultuur meie eestikeelsetes koolides saab siiski kindla aluse, et säilitada oma positsiooni sel määral, et kui me mõnda aega tagasi võisime öelda, et oleme raamaturahvas, võime praegu öelda, et vähemasti osatakse meil kirjandust hinnata.

Karikatuurivõistluse võidutöid näeb keskraamatukogus

Rapla keskraamatukogus avati esmaspäeval, 2. aprillil näitus karikatuurivõistluse parematest töödest.

Stina Andok

Karikatuurivõistlus ja -näitus on kingitus Eesti Vabariigi 100. sünnipäevaks, mida viib ellu EV100 korraldustoimkonnaga Kodanikuühiskonna Sihtkapitali SA. Rahvusvahelise karikatuurivõistluse teemal „Juubel – Eesti Vabariik 100“ korraldas Eesti Huumoriliit. Konkursile laekus kokku 370 karikatuuri 106 autorilt 30 riigist. Teemale vastavaks kuulutati ja hindamisele pääses nendest 170 tööd. Karikatuure hindas žürii, kuhu kuulusid Eesti Huumoriliidu esimees Andrus Tamm ning endised ja praegused karikaturistid Heinz Valk, Hardi Volmer, Eduard Tüür, Roman

Matkiewicz, Gatis Sluka ja Arunas Vaitkus. Žürii valis 170 hulgast välja 32 silmapaistvamat tööd.

Parima tulemuse saavutas 8,71 punktiga Mojmir Mihatov Horvaatiast, teisele kohale jäi 7,57 punktiga eestlane Urmas Nemvalts. Sergei Semendyaev Ukrainast, Priit Koppel ja Tarmo Vaarmets Eestist pälvisid kõik võrdselt keskmiselt 7,29 punkti ja olid seega kõik kolmanda koha väärilised. Parimad karikatuurid on nähtaval ka Eesti Huumoriliidu kodulehel.

Eesti Huumoriliidu esimehe Andrus Tamme sõnul oli karikatuuride hindamiseks loodud unikaalne hindamise süsteem, mille kohaselt jagasid kõik žüriiliikmed individuaalselt karikatuuridele punkte. Sellest tingitult sai tekkida ka olukord, kus kolmandat kohta jäid jagama kolm täpselt sama tulemusega tööd. Tamm kommenteerib, et

kuna karikatuuride hindamine oli subjektiivne, oli mõne karikatuuri puhul hinne väga erinev. Võidutöö puhul tõi Tamm välja, et tegemist on tugevalt patriootliku karikatuuriga ning nii nagu paljude teiste tööde puhul, võib sealt lugeda ka alltekste, mitmetasandilisi sõnumeid. „Karikatuur ei pea alati olema selline, mis naerma ajab,“ sõnab Tamm.

Karikatuurivõistluse ja -näituse eesmärk on huumoriliidu esimehe sõnul näidata võimalikult paljudele karikatuurikunsti. Tegemist on rändnäitusega, mis pärast aprillikuu lõppemist liigub edasi järgmisesse sihtpunkti.

Kellele karikatuurid väga meeldivad, võib külastada ka Märjamaa valla raamatukogu, kus on üleval Raimo Aasa ja Mati Michelise karikatuuride rändnäitus „Häirekell karikatuurides“.

KLAASID
-50%
või

TOHOH!
või
RAAMID
-50%

OPTOMETRISTI VASTUVÕTT:
06., 14., 19. ja 27. aprill

Eelregistreeri telefonil: **485 5540**
T-R 9-18, L 9-13
Tallinna mnt 16
Rapla

Prillitellijale nägemiskontroll TASUTA!

Soodustus kehtib raamide ja klaaside koostul.
Täpsemad kampaniireeglid kauplusest või kodulehelt: www.optika.ee

EQ
Eesti Optik

	Mugulsibul, 1 kg	Värske peakapsas, 1 kg	Porgand, 1 kg	Lastevorst, Rakvere, 600 g
Konsum	0,29	0,99	0,44	2,25
Selver	0,30	1,29	0,45	2,29
Maxima	0,33	1,89	0,46	1,90
Mini-Rimi	0,32	1,09	0,49	1,90
Meie Toidukaubad	0,39	-	0,59	2,89

Hinnad on seisuga 3.04.18

Sooduspakkumised 02. aprill - 01. mai 2018

või kuni kaupa jätkub Tule! Tutvu! Üllatu!

meie 25 aastat Teiega

Kevade Valga mnt 3 Tõrva
Lõuna-Jakobsoni 11 Viljandi
Kaare Suur-Kaare 66 Viljandi
Suure-Jaani Lembitu 48 S-Jaani
Võhma pood Tallinna 28a Võhma
Imavere pood
Rüütli Lõssi 11 Põltsamaa
Nooruse Rapiina mnt 1 Võru
Pille Kooli tee 2 Värmla
Oula pood Võru valla Oula
Ostumarket Loo 14 Põlva
Eeden Weizenbergi 21 Kanepi
A-Market Valga mnt 7 Elva
Harald Oja 12 Nõo
Karlava pood Võru 47a Tartu
Tabivere Tuuliku 8 Tabivere
Luna pood Jõgeva valla Luna
Keskuse Alia 1 Jõgeva
Püri Püri 7 Jõgeva
Torma Tartu mnt 7 Torma
Pere pood Mustvee valla Ulvi
Avinurme pood Rakvere tn 1 Avinurme
Jonase pood Kure 3a Paide

Koeru Jaani tee 2 Koeru
Meilane Fehlmanni 15 Rakke
Tamsalu KM Raadets 5 Tamsalu
Vajangu Tapa valla Vajangu
Triigi pood V-Maaria valla Triigi
Aravete Pihle mnt 16 Aravete
Ambia Pihle 16 Ambia
Lehtse Pihle 14 Lehtse
Karl Pihle mnt 8 Aegviidu
Tapa KM 1. Mai pst 3 Tapa
Kaseke Ülesõidu 8 Tapa
Võhja pood Kadriina valla Võhja
Kadriina pood Nooruse 1 Kadriina
Nord Tallinna 68 Rakvere
Mõisa pood Roodevälja küla Näpi
Roobuka pood Saku valla
Loo pood Kaare tee 1 Loo
Kostivere pood Mõisa tee 3 Kostivere
Nurga pood Kuusiku tee 39 Kuusiku
Loksa pood Posti 2a Loksa
Keskuse Mere 67 Võsu

Ulvi Vinni valla Ulvi
Õ pood Kunda tee 4 Viru-Nigula
Toila Pihle 18a Toila
Mäetaguse Kooli 7 Mäetaguse
Isaku pood Tartu mnt 46 Isaku
Mustvee pood Tartu 7 Mustvee
Rae Rila mnt 271 a Pärnu
Olvi pood Olvi 27 Pärnu
Jõõpre pood Alia tee 1-6 Pärnumaa
Järvekandi pood Pargi 1 Järvekandi
Tammepood Tammepood küla
Lelle pood Lelle alevik
Karepere pood Karepere alevik
Karmari pood Kooli tn. 6a Rapla
Alu Rapla 3 Alu
Hagudi Viljandi mnt 24 Hagudi
Märjamaa pood Pärnu mnt 31A Märjamaa
Rita Märjamaa valla Varbola
Riisipere pood Meisa 2 Riisipere
Lihula pood Jaama 4 Lihula

partneri Georgi Pihle 16 V-Maaria

Tänu tähistatud tootjate ole kõikides üksustes saadaval!

meie toidukaubad

12 maakonnas, üle 60 kaupluse

RRLeht AS, Kauba 3, Tapa 45106

tel. 32 50 960 meie@meietoidukaubad.ee

0.95 0.99 0.79 0.75 0.62 0.67 0.52 0.49 -35% -32% -34% -35% TOSTA! Röstital 500g (1,24 kg) Täisteraie 500g (1,54 kg) Pealinna peeneli 400g (1,06 kg) Mittetäisteraie 240g (2,04 kg) Eesti Pagar	1.39 2.49 3.29 2.29 2.29 0.99 1.69 1.09 1.39 1.69 -38% -43% -38% -37% -26% Valla lastevorst 600g (1,65 kg) Valla juustuvorst 1kg Grillvinnar juustuvorst 500g (3,98 kg) Suitsusardeli 500g (2,78 kg) Hernesupikogu 1kg RLK	1.99 3.29 2.69 1.59 1.79 1.99 -20% -46% -26% Põzarski kotlet 350g (4,54 kg) Kanapihvid 1kg Rakvere pihvid 430g (4,63 kg)	3.79 1.79 3.39 6.29 2.59 1.29 2.39 4.49 -32% -28% -29% -29% Suitsutatud broileri poollitrit 600g (4,32 kg) Tallgus kanaliitrit 190g (0,79 kg) Suitsusardeli 350g (4,53 kg) Vinnar 1kg	7.99 3.59 3.29 5.39 2.19 2.29 -33% -39% -28% Eestimaine broilerifilee 1kg Maitsestatud broilerikoib 1kg Seahakkiliha 600g (3,82 kg)	6.39 6.79 7.99 4.49 5.19 5.79 -30% -24% -28% Guljakuubik 1kg Soolapeekon 1kg, Küla suitsusink 1kg	3.69 1.99 4.29 2.59 1.49 2.99 -30% -25% -29% Juubeli grillvorstid 365g (7,10 kg) P/s Krakov 270g (5,52 kg) T/S Lõssi 285g (10,49 kg)
0.99 0.85 1.29 0.75 0.60 0.85 -24% -29% -29% Kodujuust 200g (3,75 kg) Gefilus keefir 300g (2,00 kg) 2 sorti Keefir täispiimast 3,8-4,2% 1kg	1.79 0.79 0.99 1.39 0.65 0.79 -22% -18% -20% Jogurt 1kg 2 sorti Jogurt Kreeka 150g (4,33 kg) 2 sorti Activia 300g 2 sorti (2,63 kg)	8.59 1.49 3.79 5.49 0.99 2.59 -36% -34% -32% Maasikad 1kg Kolme juustu smalkvorstide 110g (9,00 kg) 77,7% Lepasuitsu grillvorst 600g (4,32 kg)	2.79 4.39 4.59 1.89 2.99 3.49 -32% -32% -24% T/S Pühajärve 240g (7,88 kg) Tõmmu poolsuitsuvorst 1kg KV Kolme Juustuvorst 1kg	1.45 1.69 8.99 0.99 1.29 6.99 -32% -24% -22% Öllepärlid 210g (4,71 kg) Seljakarbonaad 120g (10,75 kg) K/S Peekon 1kg	8.99 2.49 2.69 2.39 6.29 1.79 1.99 6.99 -30% -28% -26% -26% Grillvinnar Tõrva koltsiputatud 900g (4,99 kg) Vinnar 330g (5,45 kg) Öllepärlid juustuga 500g (3,98 kg) S/K Kodune maasikad 1kg	1.29 1.29 1.69 1.99 0.89 0.89 1.10 0.99 1.59 -31% -19% -39% -41% -20% Spaldin tomatikastetud 240g (3,75 kg) Libava Heeringas 240g (3,75 kg) Lõssi 250g (7,33 kg) Viil Heeringas 250g (7,33 kg) Viil Kilofilee 130g (12,23 kg) Kaluri
1.49 1.29 2.39 1.49 2.49 1.19 0.79 1.79 1.29 2.49 -40% -34% -25% -19% -45% Eesti Taluval 150g (7,93 kg) Margarina Delma Extra 400g (1,98 kg) Suitsujuust Kaval Ants 250g (7,16 kg) Härte juustu pikakõrvald 120g (10,75 kg) Juust Vene 500g vill (4,98 kg) Valio	1.29 1.99 2.69 0.85 1.10 1.69 -34% -45% -37% Härte Sulatatud Juust 200g (4,35 kg) 2 sorti Eesti Juust Täispiimast vill 120g (4,33 kg) Hollandi juust 350g (4,85 kg) Epilim	4.29 1.79 1.49 2.99 1.29 0.99 -29% -28% -34% Kommiseg Messikapp Neli 500g (5,98 kg) Vahvikoopse Lugu 150g (8,40 kg) Kalev Mango smutikommil 120g (8,35 kg)	1.79 0.79 0.79 3.29 1.39 0.59 0.49 2.19 -22% -25% -38% -31% Sokolad Snickers 400g (8,95 kg) Vahvikoopse Lugu 150g (8,40 kg) Kalev Pilsnolad Daim Double 150g (8,40 kg) Kalev Pilsnolad Daim Double 150g (8,40 kg) Kalev	2.59 1.49 1.79 2.49 0.69 1.59 1.49 1.29 1.59 0.49 -24% -25% -28% -27% -29% Kipsi Miska Crispy Break 130g (12,23 kg) 2 sorti Kipsi Vital 300g (4,97 kg) Kipsi Domino 175g (7,37 kg) Faser Marsala Daim Double 150g (8,40 kg) Kalev Vahvikoopse Lugu 150g (8,40 kg) Kalev	2.79 2.39 2.49 2.69 2.39 1.99 1.99 1.89 1.99 1.79 -29% -31% -24% -26% -25% Metsmaasikarull 300g (6,63 kg) Skryi kook 350g (5,69 kg) Öllepärlid 210g (4,71 kg) Lihapirukas 400g (4,98 kg) Võlga pihvi-lehtlaig 400g (4,48 kg)	1.39 1.39 0.89 0.89 0.89 0.59 -36% -36% -34% Maasikad 1kg Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti
2.59 4.79 4.79 1.69 3.19 3.49 7.99 -35% -33% -27% Kohv Jacobs Krönung 250g (6,76 kg) Kohv Luxus 500g (6,38 kg) 2 sorti Kohv President 500g (6,98 kg) Jacobs Krönung kolviuba 1kg	1.29 1.29 3.29 2.69 1.99 0.79 0.89 2.59 1.69 1.29 -39% -19% -21% -42% -35% Maasikad 1kg Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti	1.39 1.29 0.99 0.99 1.05 0.89 1.09 0.29 0.79 0.65 -36% -29% -51% -20% -38% Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg) Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg) Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg) Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg)	1.69 2.59 0.99 0.29 1.29 1.99 0.75 0.17 -24% -17% -24% -41% Alko-vaba Baltika 0,5% 0,45l (1,76 l) Gaseritud Kirsikali 0,5l (1,76 l) Energiajoog Starter 0,5l (1,76 l) Silur Jõhvik-Vaarikali Mari 0,5l (1,76 l)	0.89 0.79 1.49 1.29 0.55 0.79 1.49 1.29 -38% -34% -25% -35% Frutice küllivili salat 400g (4,32 kg) Frutice küllivili salat 400g (4,32 kg) Frutice küllivili salat 400g (4,32 kg) Frutice küllivili salat 400g (4,32 kg)	2.59 2.59 3.59 1.69 1.99 1.49 1.49 2.49 1.19 1.29 -42% -42% -31% -30% -35% Schauma kampaan color shine 200ml (5,96 l) Schauma kampaan color shine 200ml (5,96 l) Schauma kampaan color shine 200ml (5,96 l) Schauma kampaan color shine 200ml (5,96 l)	1.29 6.40 3.99 0.39 1.69 0.89 3.99 0.39 1.69 -31% -38% -34% -29% Wahli Gurmee koorvõit 400g (2,33 kg) 2 sorti Darling koorvõit 350g (2,33 kg) 2 sorti Darling koorvõit 350g (2,33 kg) 2 sorti Darling koorvõit 350g (2,33 kg) 2 sorti
0.85 0.85 0.89 0.99 1.39 0.85 0.85 0.89 0.99 1.39 -35% -33% -27% Kohv Jacobs Krönung 250g (6,76 kg) Kohv Luxus 500g (6,38 kg) 2 sorti Kohv President 500g (6,98 kg) Jacobs Krönung kolviuba 1kg	0.89 0.99 3.99 6.59 0.89 0.99 3.99 6.59 -39% -19% -21% -42% -35% Maasikad 1kg Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti	0.99 1.10 1.10 0.99 0.99 1.10 1.10 0.99 -36% -29% -51% -20% -38% Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg) Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg) Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg) Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg)	0.79 1.29 0.79 0.75 0.89 0.79 1.29 0.79 0.75 0.89 -20% -28% -24% -31% Alko-vaba Baltika 0,5% 0,45l (1,76 l) Gaseritud Kirsikali 0,5l (1,76 l) Energiajoog Starter 0,5l (1,76 l) Silur Jõhvik-Vaarikali Mari 0,5l (1,76 l)	1.99 1.99 1.39 1.29 1.39 0.99 -35% -30% -29% Kartulikrovi Koorvõit 200g (4,32 kg) Kartulikrovi Koorvõit 200g (4,32 kg) Kartulikrovi Koorvõit 200g (4,32 kg) Kartulikrovi Koorvõit 200g (4,32 kg)	1.99 1.89 2.49 1.59 1.39 1.29 1.29 0.99 -30% -32% -41% -38% Regina Camomille karbis salvrätik 4-kihiline (0,81 tk) Lambi majapõhjalise trüüli 3-kihiline (0,65 l) Always ultra normal-due 20tk (0,12 tk) Aurea salvrätik 4-kihiline (0,81 tk)	0.79 6.40 3.99 0.39 1.69 0.89 3.99 0.39 1.69 -31% -38% -34% -29% Wahli Gurmee koorvõit 400g (2,33 kg) 2 sorti Darling koorvõit 350g (2,33 kg) 2 sorti Darling koorvõit 350g (2,33 kg) 2 sorti Darling koorvõit 350g (2,33 kg) 2 sorti
0.55 1.10 0.79 0.89 2.99 0.55 1.10 0.79 0.89 2.99 -35% -33% -27% Kohv Jacobs Krönung 250g (6,76 kg) Kohv Luxus 500g (6,38 kg) 2 sorti Kohv President 500g (6,98 kg) Jacobs Krönung kolviuba 1kg	3.49 3.79 3.79 3.99 3.49 3.79 3.79 3.99 -39% -19% -21% -42% -35% Maasikad 1kg Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti	3.99 4.59 4.29 3.99 4.59 4.29 -36% -29% -51% -20% -38% Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg) Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg) Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg) Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg)	0.75 0.99 1.29 1.49 0.75 0.99 1.29 1.49 -20% -28% -24% -31% Alko-vaba Baltika 0,5% 0,45l (1,76 l) Gaseritud Kirsikali 0,5l (1,76 l) Energiajoog Starter 0,5l (1,76 l) Silur Jõhvik-Vaarikali Mari 0,5l (1,76 l)	0.69 0.85 1.79 0.75 0.69 0.85 1.79 0.75 -30% -28% -37% Vichy Fresh Lemon Lime 1,5l (0,46 l) Aurea Fruit Tea Punase tee-Granatõuna Jõhvik 1,5l (0,57 l) Aurea Fruit Tea Punase tee-Granatõuna Jõhvik 1,5l (0,57 l)	0.20 0.30 1.10 1.10 0.99 0.20 0.30 1.10 1.10 0.99 -49% Triip maitsejoog 0,5l (1,00 l) 2 sorti Cide Nijy sidrunimaitsega karastusjoog 0,5l (0,91 l) Majapõhjaline trüüli 3-kihiline (0,65 l) Aurea salvrätik 4-kihiline (0,81 tk)	0.59 0.69 0.69 0.79 0.85 0.59 0.69 0.69 0.79 0.85 -54% -47% -30% -39% -34% Vital Põhjalise maitse maitsejoog 1l Mari Natu Apelsin-porgand-ingveri mahl 1l Cido Tomatimahl 1l Põhjalise maitse maitsejoog 1l
2.69 3.99 4.99 5.99 6.49 2.69 3.99 4.99 5.99 6.49 -35% -33% -27% Kohv Jacobs Krönung 250g (6,76 kg) Kohv Luxus 500g (6,38 kg) 2 sorti Kohv President 500g (6,98 kg) Jacobs Krönung kolviuba 1kg	3.49 16.99 10.99 14.99 3.49 16.99 10.99 14.99 -39% -19% -21% -42% -35% Maasikad 1kg Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti Maitsestatud juust 200g (4,35 kg) 2 sorti	7.59 10.99 0.99 13.50 7.59 10.99 0.99 13.50 -36% -29% -51% -20% -38% Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg) Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg) Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg) Salvest 3MIN Värsketud juust 400g (4,98 kg)	6.49 9.49 8.99 11.99 12.99 6.49 9.49 8.99 11.99 12.99 -20% -28% -24% -31% Alko-vaba Baltika 0,5% 0,45l (1,76 l) Gaseritud Kirsikali 0,5l (1,76 l) Energiajoog Starter 0,5l (1,76 l) Silur Jõhvik-Vaarikali Mari 0,5l (1,76 l)	7.99 8.49 8.99 10.99 16.99 7.99 8.49 8.99 10.99 16.99 -30% -28% -37% Vichy Fresh Lemon Lime 1,5l (0,46 l) Aurea Fruit Tea Punase tee-Granatõuna Jõhvik 1,5l (0,57 l) Aurea Fruit Tea Punase tee-Granatõuna Jõhvik 1,5l (0,57 l)	12.99 10.99 8.59 11.99 12.99 10.99 8.59 11.99 -49% Triip maitsejoog 0,5l (1,00 l) 2 sorti Cide Nijy sidrunimaitsega karastusjoog 0,5l (0,91 l) Majapõhjaline trüüli 3-kihiline (0,65 l) Aurea salvrätik 4-kihiline (0,81 tk)	3.29 6.49 11.50 16.50 7.59 3.29 6.49 11.50 16.50 7.59 -54% -47% -30% -39% -34% Vital Põhjalise maitse maitsejoog 1l Mari Natu Apelsin-porgand-ingveri mahl 1l Cido Tomatimahl 1l Põhjalise maitse maitsejoog 1l

Piltidel on illustreeriv tähendus

www.meietoidukaubad.ee

Võit kindlustas Avis Utilitas Raplale põhiturniiri kolmanda koha

Rapla korvpallikool

Laupäeval, 31. märtsil läksid Sadolini spordihoones vastamisi Avis Utilitas Rapla ja BC Valga-Valka/Maks&Moorits. Oodata oli äärmiselt põnevat mängu, sest kodumeeskonna võidu korral oleks Rapla turniiritabelis kindlalt kolmas ning Valgal seda kohta enam püüda poleks võimalik.

Pinget ja põnevust oligi esimesel kolmel veerandil küllaga, kuid lõpus pani siiski Rapla oma paremuse maksma ning võitis kindlalt 91:75. See tähendab, et kuigi Raplal on põhiturniiril veel mängida kolm mängu, oleme juba praegu kindlalt turniiritabelis kolmandal kohal.

Avis Utilitas Rapla algviisikus jooksid väljakule Gert Dorbek, Domagoj Bubalo, Indrek Kajupank, Nolan Cressler ja Dominique Hawkins. Mäng algas tasavägiselt ning viie minuti möödudes juhtis Rapla kahe punktiga 9:7. Pärast *time-outi* teenisid Dorbek, Upson ja Põldoja järjest vabaviskeid, mis kõik ka tabasid ning mille järel oli kodumeeskond läinud

juhtima 15:7. Esimese veerandi lõppedes juhtis Rapla 20:14.

Teist veerandit alustasid vastased kohe kahe valusa kolmesega, mille järel oli seis viigis 20:20. Järgnes taas väga tasaväine mäng ning alles vähem kui kaks minutit enne teise veerandi lõppu õnnestus Raplal edu veidi kasvatama hakata, kui kahe tabava kahese järel juhti 38:32. Sellele järgnes aga vastaste kahene ja viimastel sekunditel tabanud kolmene. Esimese poolaja lõppedes oli edu vaid üks punkt 38:37.

Kolmas veerand algas Kaldre ja Kajupanga oluliste kolmestega, mille järel mindi juhtima 44:37. Valga vastas sellele taas valusalt - 11:0 spurdiga kasvatasid nad oma edu neljale punktile 48:44. Järgnes rohkelt vabaviskeid ning kolmanda veerandi järel oli juhtimas Valga 59:57. Otsustavat viimast veerandit

alustas omakorda Rapla 7:0 spurdiga, mis andis viiepunktise edu 64:59. Neli minutit enne mängu lõppu oli seis veel küllaltki pingeline, kui Rapla juhtis 74:70. Järjekordne 7:0 spurt suurendas aga edu nüüd juba 11 punktile 81:70.

Valgal meid enam kinni püüda ei õnnestunudki ning viimasel pooleteistkümnel minutil tabas Hawkins veel kahese ning Dorbek ja Kaldre kolmesed ning olime mängu võitnud kindlalt 91:75. Sel korral väärib kiitust kogu tiim, sest just tänu kõvale meeskonnavaimule

Gert Dorbek (keskel) panustas tulisesse lahingusse 10 p.

Foto: SIIM SOLMAN

pingutasime viimaste sekunditeni.

Resultatiivsemad olid Nolan Cressler (20 p, 6 lp), Devonte Upson (18 p, 1 lp), Sven Kaldre (15 p, 5 lp),

Indrek Kajupank (13 p, 5 lp) ja Gert Dorbek (10 p, 4 rs). Järgmine mäng juba kolmapäeval, 4. aprillil, kui võõrsil läheme vastamisi BC Kalev/Cramoga.

Edukas avastart Tallinnas

Mihkel Laurits

Selle aasta esimesed tiitlivõistlused lamades surumises peeti möödunud nädalavahetusel Reval spordiklubis Tallinnas, kus osalesid Eesti tugevaimad selle ala meistrid.

Märjamaa SK võistlejaid registreerus üheksa, kuid gripi tõttu jäi meid võistlema seitse – kolm noort, üks mees ja kolm veterani. Pärast naisteklasi võistlust alustasidki meie noored. Kuni 66 kg kehakaalus surus Markus Jago-Jaagu isiklikuks tippmargiks 55 kg (3.) ja Jarmo Valmik 60 kg (2.). Kuni 74 kg kehakaalus teenis isikliku rekordiga 70 kg hõbemedali Germa Pikani-Vanatua.

Meesteklassis võistles kuni 93 kg kehakaalus Maarjo Põldmaa, kes surus üles 145 kg (7.). Veteranidest võistlesid kuni 83 kg kehakaalus Kalev Teder, kes surus 100 kg, mis andis pronksmedali M4 vanuseklassis, ja Heino Maiste, kes teenis hõbemedali M3 vanuseklassis.

M4 vanuseklassis (70+) oli seekord medalikohade tugev konkurents. Esimest korda selles vanuseklassis võistelnud Reval SK sportlane Raul Randmäe püstitas kolm Eesti rekordit +120 kg kehakaalus. Tema lõpptulemus 185 kg. Teise koha teenis kuni 105 kg kehakaalus isikliku rekordiga 145,5 kg Mihkel Laurits. Tulemus tuli esimesel katsel ja see kvalifitseerub Eesti rekordiks nii M4 kui ka M3 vanuseklassis. Planeeritud 150 kg seekord kahel järgneval katsel veel ebaõnnestus.

Igati hea tulemuse tegime nii noorte meeskondlikus arvestuses, saavutades kolmanda koha, kui ka võistkondlikus absoluutarvestuses, kus pälvime kõrge viienda koha. Ettepoole mahtusid vaid SK Reval-Sport, TÜ ASK, TKHK ja SK Sparta. Meie seljataha jäid Türi, Haabersti Sport SK, Viljandi, SK Saarde, Sillamäe, Pärnu, Kiviõli ja Tallinn.

Kolme nädala pärast võisteldakse Sparta spordiklubis Eesti MV-l jõutõstmises. Siinkirjutanu osaleb samal ajal MM-võistlusel lamades surumises Lõuna-Aafrika Vabariigis.

Raplamaa JK ei saa talveunest üles

Taavi Tüvist, Raplamaa JK

Eesti jalgpallimaastikul Raplamaad kõrgemal tasemel esindav Raplamaa JK meeskond pidi taas kord tunnistama vastase nappi paremust, kui II liiga lõuna/lääne tsooni II vooru kohtumises oldi vastamisi FC Otepäega. Mäng toimus Tartu Tamme kunstmuruväljakul naljapäeva õhtul, väljak oli rahuldavas seisukorras ja ilm kevadiselt karge.

Meeskonnad nalja tegema polnud tulnud ja kohe esimesest minutist hakkas andmine pihta. Kodumeeskonnal tekkisid mõningad momendid, kui ründaja pääses külaliste väravavahiga silmitsi, aga need löögid maandusid puurivalvuri süles või said tõrjutud kõrvale. Mängu 11. minutil Raplamaa rünnaku ajal oli kaitseliin tõusnud kõrgele ja pallikaotuse järel ei jõutud enam oma positsioonidele ning jooksu pääsenud Otepää ründajad said ülekaalus vabalt löögile ja asusid mängu 1:0 juhtima.

Edasi liikus initsiatiiv Raplamaa võistkonna kätte ja 25. minutil viigistas seisu 1:1 Sten-Kenert Maalinn, kes avas sedasi võistkonna hooaja väravatearve. Värava eeltöö tegi Hendrik Väli, söötes palli vasa-kult äärelt vastase trahvikasti otse vastaste taha, kuhu oli liikunud Maalinn, kes sealt palli ühe puutega väravasse saatis. Poolaja

39. minutil oli väravalööja jälle aktsioonis, kui andis väga täpse söödu keskjoone lähedalt ründajale Karl Tammele, kes nagu aabitsast võetud võtetega palli kontrollis ja väravavahist möödus ning seejärel juba palli tühja väravasse läkitas ning Raplamaa 2:1 juhtima viis. Sellise skooriga poolaeg ka lõppes.

Teise poolaja algus oli nagu halb unenägu, kui teisel minutil süütust olukorrast meeskonna kahjuks penalti välja võlusime. Kaitsja poolt peaga tagasi mängitud pallini jõudsid vastase ründaja ja meie väravavaht üheaegselt, mille tulemusel pall vabalt seiklema sai. Jätkuolukorras tahtis väravavaht palli käega minema lüüa, aga sai ka kergelt vastase peale pihta, millele järgnes kohtuniku vile, kollane kaart väravavahile ja penaltilöö, mille vastane ka hetk hiljem realiseeris. 2:2.

Poolaega alustas taas särtsakamalt koduvõistkond ja seejärel liikus initsiatiiv külalistele. 58. minutil oli otepäälased kasutada vasakult äärelt karistuslöö, mis oli täpne ja leidis üles tagumise posti lähedal olnud ründaja, kes selle ka peaga väravasse suunas. Aega veel oli, et mäng päästa ja neid päästvaid väravaid hakkasid Raplamaa mehed otsima. Ründesse sai jõudu juurde viidud ja kaitses jätkatud kolme mängijaga, mis oli kerge risk. Momente tekkis järjest noorukesel 16-aastaselt Erich-Raimond Stepanjugal, kes oma debüütmängu tegi, aga tal polnud piisavat kannatlikkust ja täpsust. Korra tabas löök ka väravaraame. Kahjuks ei õnnestunudki väravat lüüa ja tuli leppida 3:2 vastase paremusega.

Mängupilt hakkab juba ilmet võtma ja

esimesed väravad löödud, nüüd tuleb veel punktid paisu tagant valla päästa. Debüüdi meeste seas tegid Erlend Pettai (16), Ahto Liivamäe (15) ja Erich-Raimond Stepanjuga (16). Järgmine mäng toimub 8. aprillil kell 17 Viimsis JK vastu võõrsil.

Raplamaa JK mängis koosseisus: Rando Pajus (VV), Priit Põldmaa, Olavi Andres, Oliver Andres, Ravel Toome (K), Sten Kenert Maalinn, Hendrik Väli, Tarvi Tüvist, Jürgen Andessalu, Mert Olesk, Karl Tamme. Vahetusest sekkusid: Erlend Pettai, Erich-Raimond Stepanjuga, Ahto Liivamäe.

Hendrik Väli.

Foto: SIIM SOLMAN

Hea METSAOMANIK!

OSTAME: kasvavat metsa, metsamaad, palki ja paberipuitu, küttepuitu ja võsa-raiejäätmeid.

Metsä

Tel: 5148238, 5038777

Metsä Forest Eesti AS

e-mail: eesti@mitsagroup.com

Tule meie toimekasse Rapla jaotuskeskuse meeskonda

AUTOJUHT-KIRJAKANDJAKS

Sinu ülesanne on posti sorteerimine ning postisaadetiste kohaletoimetamine kliendile oma kandepiirkonnas.

Töö täiskohumusega graafiku alusel
E-L algusajaga kl 6.30. Tööks on
vajalik B-kategooria juhtimisõigus.

Lisainfo telefonil 5886 8094.
Kandideerimiseks saada oma CV aadressile
dagmar.sillar@omniva.ee
või võta meiega ühendust telefoni teel.

Kohaliku omaalgatuse programmi (KOP) eesmärk on tugevate ja omaalgatusele põhinevate kogukondade tekkimine ja püsimine.

Toetuse taotlejaks saavad olla programmi nõuetele vastavad ja avalikes huvides tegutsevad mittetulundusühingud ja sihtasutused, mille asutajaks ega liikmeks ei ole kohaliku omavalitsuse üksus ega riik.

Programmi viiakse ellu kahe meetme kaudu:

- **kogukonna areng** - toetatakse tegevusi, millega panustatakse kogukonnaliikmete teadmiste ja oskuste kasvu, kogukonna identiteedi tugevnemisse ja tõhusama koostöö tekkesse,
- **elukeskkonna ja kogukonnateenuste arendamine** - toetatakse tegevusi, millega panustatakse kogukonna liikmete ühistegevust soodustavate avalikus kasutuses olevate objektide rajamisse ja arendamisse ning kogukonnaliikmetele vajalike teenuste pakkumisse.

Taotluste esitamise voor on avatud
2. aprillist 2. maini kell 16.30.

Täpsem info: MTÜ konsultant Karin Ratas,
karin@raek.ee, tel 489 4755, www.raek.ee

Kohaliku omaalgatuse programmi

INFOPÄEV

4. aprillil kl 15-17.

Rapla Riigimaja (Tallinna mnt 14)
II korruse ruumis 209.
Infopäev on TASUTA.

HEA METSAOMANIK!

KÜSI HÜVITIST LOODUSKAITSELISTE PIIRANGUTE EEST!

Natura toetuse taotluse saab esitada 4.-23. aprillini vaid e-PRIA portaalis. Taotluse esitamiseks on vaja toimivat ID-kaarti koos paroolidega või mobiil-ID-d!

Taotluse esitamisel saab abi kohalikust metsaühistust. Raplamaal abistavad metsaomanikke:

- **Vardi Erametsaselts:**
4.-23.04 E, K ja R kell 9.00-17.00
Rapla kontoris (Tallinna maantee 22 (IV korrus), Rapla).
10. ja 17. aprillil kell 9.00-19.00 Nissi kontoris (Nissi tee 63 (II korrus), Riisipere alevik)
Kontakt: Märt Linnamägi tel 5556 0125, mart.linnamagi@erametsaliit.ee
- **SA Erametsakeskus E-N 9.00-17.00, R 9.00-15.30**
Tallinna maantee 22 (IV korrus), Rapla. Tel 683 6058, natura@eramets.ee
- **Konsulent Taivo Raudsaar 4.-23. aprillini.**
Männi tn 8, Eidapere alevik. Aeg ja teenustasu kokkuleppel. Tel 510 9166 (kell 9-18.00).

Taotluse esitamiseks tuleb kaasa võtta toimiv ID-kaart koos paroolidega või mobiil-ID!

Vaata lisainfot Natura hüvitise kohta erametsaportaalist www.eramets.ee/natura

TOETA OMA METSA!

Osta alati soodsalt

Säästukaardiga
01.-30.04

Pakkumised kehtivad kõigis Coop'i kauplustes

HÜVA KÜLMUTATUD TOOTED
pehmeid 400 g, frikadellid 350 g
Замороженные продукты

0.99
al 1.48/kg

EESTI PAGAR RÖSTSAI TOSTA 500 g
Булка для тостов

0.69
1.38/kg

BORGES EKSTRA-NEITSIOLIVIÖLI 0,5 l
Оливковое масло первого холодного отжима

4.39
8.78/l

SANTA MARIA MAITSEAINED
kartuli 100 g, hakklina 80 g
Приправы

0.99
al 9.90/kg

LEIBUR TALLINNA PEENLEIB 475 g
Хлеб пеклеванный

0.59
1.24/kg

HEINZ KETSUP 460 g
original
Кетчуп

1.49
3.24/kg

AURA MULTINEKTAR 50% 1 l
Мультинектар

0.85

DELMA POOLRASVANE MARGARIIN 39%
originaal 400 g, soolaga 450 g
Маргарин

0.89
al 1.98/kg

COOP JUURVILJASUPP 450 g
кулматуд
Овощной суп замороженный

1.05
2.33/kg

KELLOGGS FROSTIES MAISIHELBED 250 g
suhkruga kaetud
Кукурузные хлопья

1.55
6.20/kg

KITEKAT KIISUEINE 4 x 100 g
kodumenuu
Корм для кошек

0.89
2.23/kg

ALE COQ KARASTUSJOOK LIMONAAD 1,5 l
Mustika
Лимонад

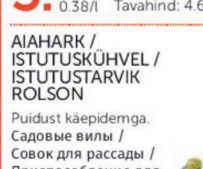
+ pant 0.10
0.69
0.46/l

Ehituskeskus

TUTVU TEISTE APRILLIKUU KAMPAANIAPAKKUMISTEGA LEHEL WWW.COOP.EE

KOMPOST KANAKAKA
Куриный помет

3.75
0.38/l

AIAHARK / ISTUTUSKÜHVEL / ISTUTUSTARVIK ROLSON
Puidust käepidemga.
Садовые вилы / Совок для рассады / Приспособление для посадки растений

5.55

OKSALOIKUR POWERGEARX TELESKOOPVARREGA 2,3-4,1m
Сучкорез, телескопическая штанга

105.-

TOMATITURVAS BIOLAN
Väetatud ja lubjatud kasvuturvas tomatitele.
Торф для помидоров

1.99
0.04/l

KASTMISPÜSTOLI JA LIITMIKE KOMPLEKT FORESTER 3/4"
Поливочный набор: пистолет и фитинги FORESTER 3/4"

1.99

"KOPRAKINDAD" AIATÖÖDEKS
Tugvate plastikust sõrmeotstega kindad aiatöödeks. Mugav taimede istutöödeks.
Садовые перчатки

2.99

KURGITURVAS BIOLAN
Väetatud ja lubjatud kasvuturvas kurkidele.
Торф для огурцов

1.99
0.04/l

AIAVOOLIK PREMIUM 3/4" x 20m
Садовый шланг

15.55

KUMMIKUD DEMAR YOUNG
Nr 36-42 elastne, UV-resistentne, talub väga madalaid temperatuure.
Резиновые сапоги

8.55

ISTUTUSKORV
Корзина для посадки

0.79
0.75

OKSAKÄÄRID FISKARS SMARTFIT
Сучкорез с загнутыми лезвиями

16.25

AIKÄRU GILS GLS-120 65L 1 RATAS
Litraaz: 65L. Kandevoime: 120 kg. Vanni materjal: metall.
Садовая тележка

20.90

AIATÖÖL DUBLIN
Hõbehall, kuldpruun.
Садовый стол

25.90

AIALAUD DUBLIN 90x71cm
Садовый стол

59.90

SÕEGRILL KAASÄSKANTAV PALLIKUJULINE
Vastupidava läikiva emailkattega korpus, grillimisrežiimi diim.
29cm, grillisoe kauss, ventileerimisklapid grilli all ja peal, puidust käepide, klambritega lukustatav kaas.
Угольный гриль, переносной, шарообразной формы

22.90

AIATÖÖL DUBLIN 90x71cm
Садовый стол

59.90

Osta alati soodsalt

Piltidel on ilustreeritud tähendus. Hinnad kehtivad 01.-30.04.2018 või kuni kaupja jätkub. Mõnedes kauplustes kaubad ettevalmistatud. Tooteid vahetatakse Rapla Ehituskeskuse põhjal 8.03.2018 seisuga.

Tähelepanu, tegemist on finantsteenusega. Tutvu teenuse tingimustega Coop Finants AS klienditeenindaja juures, vajadusel konsulteerige asjatundjaga.

Piltidel on ilustreeritud tähendus. Hinnad kehtivad 01.-30.04.2018 või kuni kaupja jätkub.

Mõnedes kauplustes kaubad ettevalmistatud. Tooteid vahetatakse Rapla Ehituskeskuse põhjal 8.03.2018 seisuga.

Abja-Paluoja, Raudtee 4, Ehitusmaterjalid: Antsla, Jaani 4, Ehitaja, Eha, Kede 3, Ehituskeskus; Jõgeva, Ala 33, Põie Ehituskeskus; Järva-Jaani, Jaani 1, Kõnsum/Ehituskeskus; Kadaka, Vintse tee 4, Kõnsum/Ehituskeskus; Kärdla-Mõnne, Põlva mnt 37, Kärdla-Mõnne, Ehituskeskus; Koeru, Põlva mnt 2, Kõnsum; Kunda, Mäe 33, Kõnsum/Ehituskeskus; Lihula, Tallinna mnt. 29, Ehituskeskus; Mustvee, Tartu mnt 7, Ehitusmaterjalid; Otepää, Uruvaiaja 28, Ehituskeskus; Paide, Toobuse 26, Paide Ehitustarbed; Põltsamaa, Kingi 1, Ehitusmaterjalid; Põlva, Jaani 72, Ehitaja; Põlva, Kooli 14, Põlva 1 ja 2, Ehituskeskus; Rapla, Viigandi mnt 126, Kõnsum/Ehituskeskus; Rõpna, Põlva 3, Ehituskeskus; Saku, Tallinna mnt 6, Ehituskeskus; Tapa, Kalmistu tn 3, Tapa Kõnsum/Ehituskeskus; Tartu, Viigandi 14, Ehituskeskus; Torva, Tartu mnt 6, Meisler; Väike-Maarja, Põlva 32, Kõnsum/Ehituskeskus.

Rapla Vallavolikogu 29.03.2018 otsusega nr 37 algatati Mahlamäe külas Niinemäe maaüksusel DETAILPLANEERINGU koostamine. Detailplaneering on üldplaneeringuga sätestatud maakasutuse sihtotstarvet muutev, muus osas üldplaneeringut järgiv. Planeeringuala suurusega ca 6 ha hõlmab Rapla vallas Mahlamäe külas Niinemäe maaüksust (katastritunnus 66904:003:0820, pindala 5,9 ha, 100% maatulundusmaa). Läänest piirneb planeeringuala 6690018 Hallikivi-Rapla teega, põhjast Mardi elamumaa kinnistuga, idast ja lõunast – Metsa maatulundusmaa kinnistuga. Detailplaneeringu koostamise vajadus tuleneb üldplaneeringust. Vajalik on geodeetiline uuring, võimalike muude uuringute vajadus pole seni ilmnenu. **Planeeringu kohta lähemalt:** <http://rapla.kovtp.ee/algatamine>.

TÖÖPAKKUMISED

Seoses töömahu suurenemisega otsib Mivo Ehitus OÜ oma meeskonda töökaid **ÜLDEHITAJAJAID ja SISEVIIMISTLEJAJAID.**

Töö valdavalt Rapla- ja Harjumaal.

Huvilistel võtta ühendust tel 514 0952, 5345 3732 või saata kiri info@mivoehtus.ee

Eraisik pakub tööd Rapla lähedal ühele-kahele **ÜLDEHITUSTÖÖLISELE** või väikesele ehitusfirmale eramaja remondil-renoveerimisel. Tel 525 1178

MTÜ Elupuu Kehtna Hooldekodu pakub tööd **HOOLDAJALE.** Koormus 1,0 või osaline. Töö graafiku alusel. Täpsem info tel 5301 5141, 489 2141

Teedeehitusega tegelev ettevõtte pakub tööd **BULDOOSERIJUHILE, RATASEKSKAVAATORI JUHILE, TREILERVEOKI JUHILE ja TEEDEEHITUSMASINA OPERAATORILE.**

Pakume konkurentsivõimelist palka ja vajadusel elamispinda. Ühendust võtta viamer@viamer.ee või helistada telefonil 5615 1546

Ostame:

- kasvavat võsa
- vähemväärtusliku lehtpuu raieõigusi
- leht- ja okaspuu küttepuid
- lepa enamusega metsakinnistuid

TEIE LEPIKULE PARIM HIND!

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb poolkuiva leppa ja sangleppa 30, 33, 38, 50, 60, 70 cm. Vedu al 5 rm. Tel 5373 7294

Rapla Kütteäris puidubriketti, pelleteid, kaminapuid kotis. Vedu tasuta. Tel 5563 6856

Toorest lehtpuud, hind al 32 €, metsakuiv okaspuu al 35 €. Laotud puude tarne 10 ja 15 rm autoga, transport hinnas. Tel 502 4895

Lõhutud ja saetud lepa küttepuid nii lahtiselt kui ka võrkkotis. Müüme ka puitbriketti. Vedu. Tel 516 6305

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid, pelleteid ning puidubriketti alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503

kuivi küttepuid (40 ja 50 cm) alates ühest ruumist Rapla lähedal, 45 €/rm. Tel 515 2779 Rein

ehituslikku saematerjali, servamata lauda, lepalauda, terrassi-, voodri- ja põrandalauda. Pikkused 3 - 6 m. Laudade värvimine. Vedu tasuta. Tel 528 2268

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

soodsa hinnaga talusealiha. Vajadusel tükeldame. Info tel 505 9151, 5354 3002

suitsuvorsti ja maasinki väikehulgi, kohaletoomisega. Info tel 5196 2628 või 5351 7414

Tapamaja müüb emise lihakehasid kohaletoomisega. Info tel 5351 7414

toidukartulit. Tel 5645 3717

Plaatimis- ja remonttööd

Helista ja viime Sinu visiooni ellu!

Tel 551 6514

TEENUS

OÜ KÜLMALINE
Soojuspumpade remont, müük ja paigaldus, kodumasinat ja sõiduki kliimaseadmete remont. Tel 5330 1720 www.kulmaline.ee

Bussiteenus 8 kuni 82 kohta. Helista tel 5330 7447, sivauto2007@gmail.com

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968 või 5340 2068

Rehvivahetus Rapla linnas Jürna tn 2. Hinnad väga soodsad. Rehvivahetuse aja saab broneerida tel 5818 8986

Hoonete soojustamine puistevillaga. Konsultatsioon objektile tasuta. Tel 501 6689, ken@puistemee.ee, www.puistemee.ee

Eesti Elektrimootorid OÜ Raplas remondib ja mähib elektrimootoreid. Tel 5333 5313 www.eestielektrimootorid.ee

Salvkaevude kaevamine, puhastamine, süvendamine ja remont.

Rõngaste vahetamine. Tel 5840 0240

Puurkaevude rajamine ja puhastamine. Vee- ja kanalisatsiooniorustike, septikute ja süvaveepumpade paigaldus. Maaküttesüsteemide rajamine. Tel 502 1279, 526 9604, puurkaevumeistrid.ee

KAANI- ja KUPUTERAAPIA. Tel 5689 1193, fb:kaani-ja kuputeraapia Raplas

Vannitubade, saunade renoveerimine, plaatimine. Terrasside ehitus. Tel 5341 9932

Pakume vihmaveesüsteemidega seotud teenuseid. Valtsimismasinaga valmistame rennid otse Teie objektile, puuduvad liitekohad. Tel 527 1059, info@vihmaveerennid.ee, www.vihmaveerennid.ee

Teretulnud on igas vanuses põngerjad perepäevahoidu (olemas kutsetunnistus, alates 1,5-aastastele valla toetus). Lapse haigestumise korral on võimalik last hoida ka lapse kodus. Vajadusel võimalik lapsehoiuteenus ka nädalavahtusel. Rohkem infot <http://www.raplalastehoid.ee>, tel 514 1427

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Raplas Jürna 2. E-R 9-17, L 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspets.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 505 8637, www.feralmet.ee

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

OÜ ETEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

Timberstock OÜ ostab lehtpuu-enamusega metsakinnistuid ja raieõiguseid. Küsi pakkumist tel 507 1150 timber@timberstock.ee

vanu jalg- ja mootorrattaid, võrre ning nende varuosid. Võivad olla ka mittekomplektsed. Samuti pakuvad huvi erinevad vanaaegsed esemed. Tel 508 6947

talukoht või talu koos metsa või põlluga. Telefon 507 1989

auto hinnaga kuni 1800 €. Tel 5809 6086

Sinu tehtud FOTOTABAMUS ootab lehes avaldamist! Saada foto@sonumid.ee

Kustub elu, vaikib valu, mälestus ei iial kao...

Avaldame sügavat kaastunnet Taimile kalli abikaasa

KALJU RAHU

surma puhul.

Mälestab Sinu viimane klass Valtu koolis

Kodu-uurijat ja muuseumi sõpra

SERGEI SEELANDIT

mälestab Sillaotsa Talumuuseum.

Ärasaamine 7. aprillil kell 13 Pärnu-Jaagupi kirikust

Südamlik kaastunne Raulile ja tema lähedastele kalli

ILME MELITA PIIRIOJA

kaotuse puhul.

Leelo ja Tiit

Kallis Kersti perega! südamlik kaastunne

PEREISA

kaotuse puhul. Leon ja Helju

Mälestame endist Kumma küla elanikku **KALJU RAHU.** Avaldame kaastunnet lähedastele.

Kumma külarahvas

Südamlik kaastunne Raul Piiriojale **EMA** surma puhul. Eesti Töuloomakasvatajate Ühistu

Mälestame kauaaegset Järvakandi kooli õpetajat

ENDLA - MAI LILLIOJA.

Südamlik kaastunne abikaasale ja lastele peredega.

Järvakandi koolipere

Südamlik tänu kõigile teile - lähedased, sõbrad, tuttavad, õpetaja Mihkel Kukk, hr Raivo Erm, Kehtna vallavalitsus, Kehtna Mõisa OÜ, et jagasite meie leina ja olite toeks meie kõige kallima

JANEK MÄEVÄLJA

viimsel teekonnal.

Omaksed

Südamlik tänu kõigile, kes jagasid meie leina armsa

KALJU RAHU

ärasaamisest ja avaldasid oma kohalolekuga viimast austust.

Lesk poegadeaga

Teatame kurbusega

LINDA SÖRMUSE 23. XI 1926 - 1. IV 2018

surmast.

Ärasaamine 8. aprillil kell 12 Pärnu Matusmajast Pärnu Metsakalmistule

Südamlik kaastunne Iida Pennonenile õdedega ja Viktorile lastega armsa õe ja abikaasa

VEERA KLAASI

surma puhul.

Salme lastega

Mälestame ja langetame pea

KALJU RAHU

mälestuseks. Sügav kaastunne lähedastele.

Ene, Laine, Valdo, Jüri

KINO
MÄRJAMAA HELK „Võõrad: öine jaht“ (USA, alla 12aastastele keelatud) 4. aprill kl 17, 19 5. aprill kl 19, 21 „Millest mehed räägivad: jätkulugu“ (Venemaa, alla 14aastastele keelatud) 4. aprill kl 21 5. aprill kl 17 „Lino“ (USA joonisfilm, eesti keeles) 6. aprill kl 15, 17 8. aprill kl 15, 17 10. aprill kl 15, 17 „Kena vaikne kohake“ (USA, alla 12aastastele keelatud) 6. aprill kl 19, 21 „Vändapidurid“ (USA, alla 14aastastele keelatud) 8. aprill kl 19, 21 11. aprill kl 19, 21 „Maa: üks imeline päev“ (USA dokfilm, eesti keeles) 9. aprill kl 15, 17 11. aprill kl 15, 17 „Keskööpäike“ (USA) 9. aprill kl 19, 21 „Valmistub esimene mängija“ (USA 3D) 10. aprill kl 19, 21.30
RAPLA KULTUURIKESKUS „Seltsimees laps“ (Eesti) 5. aprill kl 19
HAGERI RAHVAMAJA
„Appi, ma kahandasin oma vanemad“ (Saksamaa) 8. aprill kl 15 „Seltsimees laps“ (Eesti) 8. aprill kl 17
VALTU SELTSIMAJA Ooperikino esitleb: „Carmen“ 8. aprill kl 14
KULTUURIKLUBI BAAS Mine metsa, kui äge loodusfilmiõhtu: „Kõnnumaa võlu“ (Soome). Raamatuesitlus „Elu ase“ 10. aprill kl 18
TEATER
“Küllus”. Rakvere teater Märjamaa rahvamaja, 4. aprill kl 19
“Rõud trip”. Improteater Impeerium Kultuuriklubi Baas, 5. aprill kl 19
“Nukitsamees”. Viljandi laste- ja noorteteater Reky Märjamaa rahvamaja, 10. aprill kl 11
Estraadikava “Kohe näha, et vanad sõbrad”. Komöödiateater Järvakandi kultuurihall, 11. aprill kl 19

MUUSEUM
JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM Näitus “Tarbeklaasi kunstniku Pilvi Ojamaa klaastooteid aastaist 1965-1992” Püsiväljapanek “136 aastat Järvakandi klaasitööstust” “Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest” Muuseum avatud etteteatamisel (kuni 1. mai), tel 518 2610 ja 5390 4677
MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM Näitus „Juuru kihelkond sõnas ja pildis“ Püsinäitus “Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda” Muuseum avatud T-L kl 11-16
SILLAOTS TALUMUUSEUM Näitus “Sammudes Eesti Vabariiki” (näitusesaalis) Näitus „Sangarlik Saalistete suguvõsa” „Kolme kihelkonna vennad ja õed. Vennastekoguduse usuliikumine Hageri, Juuru ja Rapla kihelkonnas” (näituseküünis) “Velise vallavalitsuse tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusarhiivi materjalide põhjal” Püsinäitus “Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu” Avatud E-R kl 10-17, L-P tellimisel
HAGERI MUUSEUM „Meie rahva rõivas” Püsinäitused “Maa-apteek”, “Kihelkonnakeskus Hageri” (fotonäitus) Avatud T, K, N kl 11-16, tel 5648 3828 või 555 0117

KONTSERT
Kohila valla Laulukarusselli eelvoor Kohila, Tohisoo mõis, 4. aprill kl 16
Rapla valla Laulukarussell Rapla kultuurikeskus, 5. aprill kl 12
Silver Jusilo debüüt-EP “Olekud” plaadiesitluskontsert Märjamaa rahvamaja Ly galerii, 6. aprill kl 19
Noorte muusikalise omaloomingu konkursi lõppvoor Märjamaa rahvamaja, 7. aprill kl 13
Kevadkontsert “Sada kevadet”. Tartu Akadeemiline Meeskoor ja naiskoor Emajõe Laulikud Märjamaa rahvamaja, 7. aprill kl 18
Rahvamajade tuur Eestis: Duo Malva ja Priks Märjamaa rahvamaja, 10. aprill kl 19
KOOLITUS /LOENG
Käsitöökaartide valmistamise õpituba Lelle rahvamaja, 4. aprill kl 18

Pakatav elurööm eeterlikest õlidest ja kristallidest Järvakandi kultuurihall, 4. aprill kl 18
Tiina Tiituse loeng „Elu mõte ja rännak Akaši kroonikatesse” Elujõu keskus (Rapla, Viljandi mnt 72G), 4. aprill kl 18
MITMESUGUST
Filmiõhtu „Saladus” Esoteerika keskus (Rapla, Telliskivi 1), 4. aprill kl 18
Konstellatsioonide päev Juuru rahvamaja, 6. aprill kl 15
Moeshow ja disko Kohila gümnaasium, 6. aprill kl 17
Kevadehõnguline salongiõhtu. Vestlust arendab Rapla Vabakoguduse pastor Matthew Edminster, muusikalisi vahepalu ansambliilt Nostalgia Kehtna klubi, 6. aprill kl 19
Raplamaa harrastusteatri festival Kuimetsa rahvamaja, 7. aprill kl 10
Noorte kunstikonkursi „Üllatav leid” lõpetamine Märjamaa valla rahvamaja, 7. aprill kl 11

Loe ja meisterda! Rapla keskraamatukogu, 7. aprill kl 12
Miss Raplamaa 2018 Rapla, Sadolini spordihoone, 7. aprill kl 19
Pidu „Patune pool” Eidapere rahvamaja, 7. aprill kl 21

NÄITUS
Rahvusraamatukogu stendinäitus “Kasuline kokaraamat” Kiri kui kunst. Ülevaade Renate Põllu loometöödest Kehtna raamatukogu
Kohila valla lasteaedade näitus „Eesti Vabariik 100” (kuni 6. aprill) Vivian Schotowsky hõbeehete näitus (vitriinides, kuni 6. aprill) Kohila raamatukogu
Sakraaltikandi näitus Kohila Tornigalerii (Kohila, Viljandi mnt 1). Näitus on avatud kiriku lahtioleku aegadel, muul ajal helistada 5623 0741.

Eesti rahvusraamatukogu rändnäitus „Eesti riiklikud teenetemärgid” „Meie kasvamine kunstikoolis. Maarja Paalamaa, Anni Paisu ja Martin Toometi näitus (lastekogus) Fotonäitus „Haapsalu Vabadussõja
--

mälestussammas vanadel fotodel” Karikatuuride rändnäitus „Häirekell karikatuurides” Fotonäitus „Malta sõnas ja pildis” Märjamaa valla raamatukogu
Jaak Kadariku fotogrammide näitus „Must&valge vol 2” Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Anu Altmetsa maalinäitus Kaunite mustritega kujundatud esemed. Autor Tiina Ox (Muhumaa) Raikküla kultuurikeskus, näituse külastamiseks helistada tel 516 0783
Juubel – Eesti Vabariik 100 – Eesti Huumoriliidu karikatuurinäitus Epp Maria Kokamägi maalinäitus “Inglid maastikul” Raamatunäitus “Sada aastat, 100+ Eesti raamatut” Rapla lasteaedade tööde näitus „Kodu ja pere” Rapla keskraamatukogu

Reet Sau fotonäitus „Siin on mu süda” Rapla kultuurikeskuse Rütmani galerii

Pehmed kontrastid Raplamaa Kaasaegse Kunsti Keskus (Rapla, Tallinna mnt 3b), 7.-29. aprill, T-P kl 15-18
--

SPORT
Koolinoorte „Osavaim korvpallur” Rapla, Sadolini spordihoone, 4. aprill kl 11

Saku I liiga korvpallis: Kohila SK/ Webware vs Betoonimeister/ Tskk/ SK Nord Kohila spordihoone, 6. aprill kl 20
--

Lauatennise seeriavõistluse 7. etapp Valtu auhindadele Valtu spordimaja, 7. aprill kl 10
--

Kabeturniir „Meenutades Ülo Pailki” Lipa koolimaja, 7. aprill kl 10

Eesti MV lauamängude mitmevõistluses Valtu spordimaja, 8. aprill kl 10
--

Alexela korvpalli meistriliiga: Avis Utilitas Rapla vs Pärnu Sadam Rapla, Sadolini spordihoone, 10. aprill kl 19
--

RMK EOP Raplamaa orienteerumispäevak Raikküla, 11. aprill, start kl 17-19

KIRIKUTEATED
EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KOGUDUS Piiblitund Pastoraadi inglisaal, 5. aprill kl 17 Armulauaga jumalateenistus Rapla kirik, 8. aprill kl 12 Purku, Samaaria koda, 8. aprill kl 15

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 11. aprilli lehes.

Pehmed kontrastid / Soft contrasts

Kairi Orgusaar,
Raplamaa kaasaegse kunsti keskus

2018. aasta välisnäitus tuleb seekord Prantsusmaalt ja esitleb kahe Pariisis elava ja töötava kunstniku personaalprojekte, mis vormuvad RKKK 216-ruutmeetrilises galeriis ühiseks näituseks.

“Pehmetes kontrastides” kohtuvad kahe erineva kunstniku teosed - Christian Prunello nüansitundlikud, tihedalt läbi maalitud, pigem

klassikalises tehnikas õlimaalid, sealhulgas seni kunstikeskuses eksponeeritud maalidest suurim – 10 m pikkune teos “Liseron”, ja Kaia Kiige eksperimentaalsetes tehnikates maalid, kus on kujundatud materjale ja vorme nii, nagu seda teeb „elu ise“, kasutades maalivahenditeks erinevaid nähtusi ja koostisosi ümbritsevast ruumist: lumesool, vihmavesi, päikesevalgus, värvimullad, savid, tuhk jm.

Elades ja olles kunstnikena nime teinud samas linnas, pärinevad kunstnikud tegelikult

väga erinevatest keskkondadest. Kaia Kiik on eestlanna, kes on sündinud Saaremaal. Christian Prunello pärineb aga hoopis kaugemalt - Lõuna-Ameerikast Argentiinast. Olles omandanud magistrikraadi filosoofia alal, huvitub Kaia Kiik sügavuti teadusest ja selle seostest kaasaegse kunstiga. Tema teosed käsitlevad ning küsitlevad looduse, kultuuri ja inimese omavahelisi suhteid. Autor kasutab orgaanilisi ja mineraalse päritoluga materjale, mida transformeerib ilmastikunähtuste ja

teiste loodusjõudude kaasabil.

Christian Prunello avab oma loomingu taga-põhja nii: „Oma maalides otsin ma kohtumise hetke, midagi kujuteldamatut ja võib-olla võimatut - nii ma siis ekslen. Vormi seisukohast huvitab mind kompositsioon, mis kokku pandud inimese ja maastiku elementidest; tehisloodus, mis püüab tabada tunnet, värvivärelust, ideaali. Läbi tehnika - õli lõuendil, kaseiin, süsi - otsin ma materjalide / pigmentide algset tähendust, need saavad osaks mu töö sõnumist.“

NELJAPÄEV 5.04	REEDE 6.04	LAUPÄEV 7.04	PÜHAPÄEV 8.04	ESMASPÄEV 9.04	TEISIPÄEV 10.04	KOLMAPÄEV 11.04
ETV 06.55 Terevisioon 09.10 Draamasari Isa Brown. Nähtamatu 10.00 Terevisioon* 12.10 Pealtnägija* 13.05 Eesti jälg. Liibanon* 13.35 Töörööbikud* 14.00 Suud puhtaks* 15.30 Hommik Anuga muusikavalik! (ETV 2015) 15.45 Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst 16.10 Draamasari Doktor Martin. Asendaja 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Draamasari Önne 13 (Eesti 1994) 17.35 Laulu lugu. Tantsulugu (2013) 17.45 Draamasari Isa Brown. Murtud mõga märk 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Saladuslik Aafrika. Botswana (Eesti 2013) 20.30 Kuulsuste koda esitleb. Üks laul 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Ajujaht 2018 22.10 Simon Reeve'iga lirimaal 23.00 Teel jalgpalli MM 2018 finaalturniirile 23.30 Ringvaade* 00.32 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.10 Draamasari Isa Brown. Murtud mõõga märk 10.00 Terevisioon* 12.15 Mängufilm Süütuse mägi (Islandi 2015) 13.45 Teel jalgpalli MM 2018 finaalturniirile 14.15 Foorum (S) 15.10 Üks koorilaul. Luulet sinu süles* 15.15 OP* 15.45 Reisisari Reisile minuga. Taipei* 16.10 Draamasari Doktor Martin. Veri on paksem kui... 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Draamasari Önne 13 (ETV 1994) 17.40 Laulu lugu. Kaugel, kaugel (ETV 2013) 17.45 Draamasari Isa Brown. Viimane mees (Inglise) 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 19.30 Klassikatahed 2018. Finalistide galakontsert 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Kriminaalsari Hercule Poirot. Üks, kaks, kingapannal kinni naks 23.25 Pealtnägija* 00.15 Ringvaade* 00.47 ERR.ee uudised	07.30 Eesti lood. Vanad kadlad 08.00 Ringvaade* 08.30 Tareq Taylori Põhjamaade kokakunst 08.55 Üks koorilaul. Zwei Beter 09.05 Oma kodu 09.35 Meie inimesed. Laur ja Raul 10.00 Maahommik 10.45 Draamasari Önne 13 11.15 Pealtnägija 12.05 Ajujaht 2018 12.35 Saladuslik Aafrika. Botswana (Eesti 2013)* 13.05 Dokfilm Englas (Eesti 2015) 14.05 Taeva pärast! Armusosinad 14.55 Hommik Anuga* 16.10 Tuulepealne maa. Ei ole sõda noortele meestele 17.40 Durrellid 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Sinine planeet II. Rohelised mered 19.35 Rakett 69. Rattad 20.00 Euroopa laulud 2018 20.30 Önne 13 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Poldark 22.35 Mf Kuidas kirjutada kassafilmi 00.25 Kriminaalsari Broadchurch 01.16 ERR.ee uudised	07.30 Head saated iga päev 07.35 Osoon 08.00 Draamasari Poldark 09.00 Tähendamisi 09.05 Prillitoos 10.00 Hommik Anuga 11.15 Töörööbikud 11.45 Simon Reeve'iga lirimaal 12.35 Sinine planeet II. Rohelised mered 13.25 Kriminaalsari Hercule Poirot. Üks, kaks, kingapannal kinni naks 15.10 Kuulsuste koda esitleb. Üks laul 15.45 Dokfilm Kuidas ehitada kosmoselaeva? 17.00 Rakett 69. Rattad* 17.30 Euroopa laulud 2018 18.00 Önne 13 18.30 Aktuaalne kaamera 18.40 Doksari Koduseinte saladused 19.40 Asja lood. Südamega medaljon 20.00 EV100. Hetk ajaloos. Manifest 20.55 EV100. Leiutades Eestit. Tõnise lipuheiskaja 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm. Nädal 21.40 Sport. Sport 22.00 Broadchurch 22.45 Klassikatahed 2018 00.15 Ööülikooli rännaku 01.18 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.10 Draamasari Isa Brown. Viimane mees (Father Brown, Inglise 2015)* 10.00 Terevisioon* 12.15 Maahommik* 12.55 Oma kodu (ETV 2017)* 13.25 Hakkab jälle pihta (2013) 13.55 Minu ENSV (Eesti 2012) 14.25 Kuidas elad. Elonna Spriit 14.40 Klassikatahed 2018. Finalistide galakontsert* 16.10 Draamasari Doktor Martin. Aroomiteraapia (Inglise 2005 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Draamasari Önne 13 (Eesti 1995) 17.35 Laulu lugu. Kuldne Trio 17.45 Draamasari Isa Brown. Upcotti vennaskond (Inglise) 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Osoon (S) 20.30 Eesti jälg. Gruusia 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Välisilm 22.15 Välisilma dokk Erdogan, tee absoluutse võimuni 23.10 Kriminaalsari Dicte 23.55 Ringvaade* 00.55 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.10 Draamasari Isa Brown. Upcotti vennaskond (Inglise 2015)* 10.00 Terevisioon* 12.15 Hommik Anuga* 13.25 EV100. Leiutades Eestit. Tõnise lipuheiskaja* 13.35 Rakett 69. Rattad* 14.05 Eesti parim koolikokk (Eesti 2016) 15.00 Animafilm Tik-Tak (Eesti 2015) 15.10 Osoon (S)* 15.40 Reisisari Saladuslik Aafrika. Botswana (Eesti 2013)* 16.10 Draamasari Doktor Martin. Alati mu mõtetes 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Draamasari Önne 13 (Eesti 1995) 17.35 Laulu lugu. Suvekingunganna (ETV 2013) 17.45 Draamasari Isa Brown. Kemb-lefordi pärgel 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Pealtnägija 20.45 Suud puhtaks 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 OP 22.10 Draamasari Durrellid 23.00 Plekktrumm* 23.45 Ringvaade* 00.45 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.10 Draamasari Isa Brown. Kemb-lefordi pärgel (Father Brown, Inglise 2015)* 10.00 Terevisioon* 12.10 Välisilm* 12.45 Mina siin. Igor Jadonist (2016) 13.00 Riigikogu infotund 14.00 Ajujaht 2018 14.30 TV 10 olümpiastarti 15.00 3 hitti. Laulud spordist (ETV 2016) 15.10 Tähendamisi* 15.15 Prillitoos (S)* 16.10 Draamasari Doktor Martin. Pere kombed (Doc Martin, Inglise 2005) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Draamasari Önne 13 (Eesti 1995) 17.45 Draamasari Isa Brown. Patupesa (Father Brown, Inglise 2015) 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Pealtnägija 20.45 Suud puhtaks 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Suud puhtaks 23.00 Töörööbikud* 23.30 Komöödiasari Minu pere 00.00 Ringvaade* 01.03 ERR.ee uudised

ETV 2 07.00 Lastesaated 08.50 Päev, mil Henri kohtas 08.55 Kriksatrullid 09.00 Ringvaade* 10.00 Doktor Martin 10.45 Häälega merele 11.15 Tuled akendes 11.45 Eesti muusikavideod 12.17 ERR.ee uudised 15.30 Rambipalavik 15.50 Kriksatrullid 15.55 Võidukad lambad 16.00 Lastetuba 16.10 Peeter Pikk-kõrv 16.25 Tuutu ja Potsu 16.35 Karusmarjad metsikus looduses 17.00 Väike prints 17.25 Väike printsess 17.35 Robin Hood 17.45 Bobby ja Bill 18.00 Geronimo Stiltoni lood 18.20 Puuonni lood 18.30 Lastetuba 18.45 Põrsas Peppa 18.50 Lammass Shaun 18.55 Rambipalavik 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Siiditeel 20.00 AegRuum 20.50 Aju-mängud 21.20 Kõlab hästi! 21.30 Kultuuriuudised 21.35 Võõramaalane 22.35 Ella hää! 23.30 Sõnumitooja 01.04 ERR.ee uudised	07.00 Lastesaated 08.50 Tuutu ja Potsu 09.00 Ringvaade* 10.00 Doktor Martin 10.50 Eesti TOP 7* 11.41 ERR.ee uudised 14.45 Koolitants 2018 15.30 Rambipalavik 15.50 Hiir Hops 16.00 Lastetuba 16.10 Peeter Pikk-kõrv 16.25 Tuutu ja Potsu 16.35 Karusmarjad metsikus looduses 17.00 Zorro seiklused 17.25 Väike printsess 17.35 Robin Hood 17.45 Tipsi ja Tim 18.00 Geronimo Stiltoni lood 18.20 Saara ja part 18.30 Lastetuba 18.40 Mily murrab pead 18.50 Maša muinasjutud 18.55 Kevadlaulud Saaremaal 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Ajavaod 20.00 Ameeriklaste korraldatud riigipööre 20.50 Arvo Pärt Ingliste linnas 21.30 Kultuuriuudised 21.35 Püstitjalakomöödia. Miranda Hart 22.40 dok Lahkumine 00.05 Unustatud hääle püüdjad 02.06 ERR.ee uudised	07.30 Animasarjad 08.35 Geronimo Stiltoni lood 09.00 Vapper Freja 09.20 Zorro seiklused 09.45 Väike printsess 09.55 Robin Hood 10.05 Mily murrab pead 10.15 Maša muinasjutud 10.20 Tuutu ja Pot-su 10.35 Kolmik küberkulda kaitsmas 11.00 Ella hää! 11.55 Anu Lamp* 12.15 Amy seiskoht* 15.20 Hetki arhiivis 15.40 Siiditeel 16.10 Mustad lesed 17.00 Muinasjutt laulvast puukesest 18.00 Lam-mas Shaun 18.05 Saara ja part 18.15 Operaator Kõps üksikul saarel 18.35 Mustkunstnik 18.40 Indiaanipoiss Yakari 18.55 Tantsuakadeemia 19.20 AK 19.30 Elu allpool nulli 20.15 AegRuum 21.05 Punk teraapia 22.05 Kadunud tsivilisatsiooni jälgedel 22.35 Häälega merele 23.05 Eilsest tänasesse 00.00 Võõramaalane 01.00 Püstitjalakomöödia 02.05 ERR.ee uudised	07.30 Animasarjad 08.15 Rüütel Rooste 08.30 Röömutirts 08.35 Robin Hood 08.45 Bobby ja Bill 09.00 Muinasjutt laulvast puukesest 10.00 Mily murrab pead 10.05 Loodus-elust 10.35 Tantsuakadeemia 11.00 Elu autismiga 11.50 Eil-sest tänasesse 12.45 Asja lood 13.00 Autoralli MM/WRC 2018. Korsika ralli 14.30 Joel Lind-pere 14.50 Jalgpalli Premium liiga. Nõmme Kalju FC - JK Tallinna Kalev 17.00 Vapper Freja 17.25 EV100. Leiutades Eestit 17.30 Buratino tegutseb jälle 17.55 Mina ka 18.00 Koolitants 2018 18.45 Lammass Shaun 18.55 Kolmik küberkulda kaits-mas 19.20 AK (viipek) 19.30 TV 10 olümpiastarti 20.00 Tee-maõhtu. Jaan Rekkor 60. Tähe-laev 21.00 Meie aja kangelane 23.25 Siin ja praegu 00.00 Päe-va Parim Nali 00.10 Krokodill 00.38 ERR.ee uudised	07.00 Lastesaated 09.00 Ringvaade* 09.30 TV 10 olümpiastarti 10.00 Doktor Martin 10.50 Punk teraapia 11.50 Hiina ökotulevik 12.46 ERR.ee uudised 15.30 Tantsuakadeemia 15.55 Papist poisid 16.00 Lastetuba 16.15 Priit ja Präaks 16.25 Rüütel Rooste 16.35 Väike kummil-tus Laban 16.45 Kriksatrullid 16.50 Dzungliraamat 17.00 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 17.25 Dzungli-ässad 17.35 Mukk ja Tšavapa 17.45 Bobby ja Bill 18.00 Las-sie 18.20 Puuonni lood 18.30 Lastetuba 18.45 Lammass Shaun 18.55 Tantsuakadee-mia 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Ajumängud 19.55 Ai-täh, mets 20.00 Kodustatud, kuid ikkagi metsik 20.50 EV100. Leiutades Eestit 21.00 Kapital 21.30 Kultuuriuudised 21.35 Häälega merele 22.05 dok Vivian Maieri avastamine 23.30 Eesti TOP 7 00.20 Fargo 01.18 ERR.ee uudised	07.00 Lastesaated 09.00 Ringvaade* 10.00 Doktor Martin 10.50 Kadunud tsivilisatsioo-ni jälgedel 11.20 Ameerik-laste korraldatud riigipööre 12.11 ERR.ee uudised 15.30 Tantsuakadeemia 15.55 Pa-pist poisid 16.00 Lastetuba* 16.15 Peeter Pikk-kõrv 16.25 Kriksatrullid 16.50 Dzungliraamat 17.00 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 17.25 Dzungli-ässad 17.35 Mukk ja Tšavapa 17.45 Bobby ja Bill 18.00 Las-sie 18.20 Puuonni lood 18.30 Lastetuba 18.45 Lammass Shaun 18.55 Tantsuakadee-mia 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Ajumängud 19.55 Ai-täh, mets 20.00 Kodustatud, kuid ikkagi metsik 20.50 EV100. Leiutades Eestit 21.00 Kapital 21.30 Kultuuriuudised 21.35 Häälega merele 22.05 dok Vivian Maieri avastamine 23.30 Eesti TOP 7 00.20 Fargo 01.18 ERR.ee uudised
---	--	---	--	--	--

KANAL 2 06.15 Küladetektiivid. Mõrvari koopas 07.05 Sherazade seiklused 07.30 Sonic Boom 08.00 Reporter 09.00 Esmakohtingud 10.00 Osake minust 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Pilvede all. Sirje loobub tööst salongis 12.30 Kolm meest ja beebid 13.00 Suur lotokolmapäev. Rooside sõda 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Võmm ja selgeltnägija 16.00 Tuvikesed. Vägev tunne 16.30 Osake minust 17.30 Esmakohtingud 18.30 Reporter boonus 19.00 Reporter 20.00 Väikesed hiig-lased 21.30 Totakate võistluste MM 22.30 Mf Raskekaal 00.35 Mf Jääsõdurid 02.15 Reporter 03.10 Võmm ja selgeltnägija 03.50 Küladetektiivid. Mõrvari koopas 04.35 Selfridge'i kaubamaja. 05.20 Eetriapsud 2017 05.25 Saladused. Kodune väl-jaõpe 05.50 Tuvikesed. Vägev tunne	06.15 Küladetektiivid 07.05 Sherazade seiklused 07.30 Sonic Boom 08.00 Reporter 09.00 Esmakohtingud 10.00 Osake minust 11.00 Kodus ja võõrsil. Kas Brody ja Ziggy jäävad kokku? 11.30 Väikesed hiiglased 13.00 Heeringas Veenuse ölal 13.30 Hommik lemmikutega 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Võmm ja selgeltnägija 16.00 Tuvikesed. Loomaaias 16.30 Osake minust 17.30 Esmakohtingud 18.30 Reporter boonus 19.00 Reporter 19.55 Kuldvillak 20.30 Roaldi nädal. Mälumängukunnid 21.30 Nädalalõpp Kanal 2ga 23.00 Mängufilm Scott Pilgrim terve maailma vastu 01.10 Mängu-film Raskekaal 03.00 Reporter 03.50 Eetriapsud 2017 04.00 Võmm ja selgeltnägija 04.40 Selfridge'i kaubamaja. 05.25 Saladused 05.50 Tuvikesed. Loomaaias	06.15 Müstilised lood 07.05 Eesti tippmodell – Finaal 08.00 Top Shop 08.15 Mr Bean 08.40 Sherazade seiklused 09.10 Kodutunne 10.10 Hommik lemmikutega 10.40 Hooaeg 11.30 Rooli võim 12.00 Roaldi nädal. Mälu-mängukunnid 13.00 Pilvede all. Riina provotseerib Indrekut ja saab oma tahtmise. 14.00 Radar 15.00 Minu esimene palk 15.50 Väikesed hiiglased 17.20 Animafilm Präaksud 19.00 Reporter+ 19.35 Galileo. Kuidas sidruniga plekke eemaldada? Miks põgenevad 21.05 Briti talent 23.00 Mängufilm Lõputu armastus 01.05 Mängufilm Scott Pilgrim terve maailma vastu 03.00 Nädalalõpp Kanal 2ga 04.10 Reporter boonus 04.30 Müstilised lood 05.20 Hommik lemmikutega 05.45 Reporter+	06.15 Mr Bean* 06.40 Sonic Boom 06.55 Briti talent 08.50 Galileo 10.20 Animafilm Präaksud 12.00 Metsarahvamängud 13.00 Nädalalõpp Kanal 2ga 14.30 Kolm meest ja beebid 15.00 Naabriplika. 16.00 Köök. Sheff võtab tööle uue koka, kes muutub kiiresti ta lemmikuks. Ülejäänud kõõglisised on armukadedad ja mossis. 17.00 Siberi võmm 18.00 Sõnasõda 19.00 Reporter+ 19.35 Meie aasta Iraanis. Sillaalused. Iraani ilusaimaks peetud linnas Isfahanis on ööbimiskohtadege kitsas käes. Tuleb kolida silla alla 20.35 Legendide lahing 21.35 The Voice - Ameerika hää! 23.25 Mf Surmalaine 01.10 Mf Lõputu armastus 03.00 Roaldi nädal. Mälumängukunnid 03.45 Rooli võim 04.10 Eetriapsud 2017 04.15 Sõnasõda 05.00 Meie aasta Iraanis 05.45 Reporter+	06.15 Küladetektiivid. Vastiku mehe surm 07.05 Sherazade seiklused 07.30 Sonic Boom 08.00 Reporter 09.00 Esmakohtingud 10.00 Osake minust 11.00 Kodus ja võõrsil. 11.30 Meie aasta Iraanis. Sil-laalused 12.30 Legendide la-hing 13.30 Heeringas Veenuse ölal 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Võmm ja selgeltnägija. Linnapargist leitakse tütarlap-se surnukeha 16.00 Tuvikesed. Bundy imeline elu 16.30 Osake minust 17.30 Esmakohtingud 18.30 Reporter boonus 19.00 Reporter 20.00 Kodutunne 21.00 Köök. Maks mõistab, et Vika ei murdu 21.30 Naabripli-ka 22.30 Mf Tundmatu 00.45 Mf Surmalaine 02.20 Reporter 03.10 Võmm ja selgeltnägija 03.50 Külade-tektiivid. Vastiku mehe surm 04.35 Selfridge'i kaubamaja 05.25 Saladused 05.50 Tuvikesed	06.15 Küladetektiivid. Väl-japressijad elavad ohtlikult 07.05 Sherazade seiklused 07.30 Sonic Boom 08.00 Re-porter 09.00 Esmakohtingud 10.00 Osake minust 11.00 Kodus ja võõrsil 11.00 Kodutunne 12.30 Naabriplika 13.30 Köök. Juhataja asub Eleonora südant vallutama 14.00 Tü-druk nimega Elif 15.00 Võmm ja selgeltnägija 16.00 Tuvikesed 16.30 Osake minust 17.30 Esmakohtingud 18.30 Reporter boonus 19.00 Reporter 20.00 Suur lotokol-mapäev. Rooside sõda 21.00 Kolm meest ja beebid 21.30 Pilvede all. Maril on Indreku ja Riina suhtes kahtlused 22.30 C-Komando 23.30 EbaREAAL-NE. Lend 00.25 The Voice - Ameerika hää! 02.10 Reporter 03.00 Eetriapsud 2017 03.10 Hooaeg 03.50 Rooli võim 04.15 Reporter boonus 04.35 Selfridge'i kaubamaja 05.25 Saladused 05.50 Tuvikesed
---	--	--	---	---	---

TV3 06.15 Beyblade'i maailm 06.40 Printsess Sofia Esimene 07.05 Käsna-Kalle Kantpüks 07.30 Jänku Juss 07.40 Beyblade'i maailm* 08.05 Minu köök on parim 09.25 Võimalik vaid Venemaal* 09.55 Kirgedes torm 11.00 Vaprad ja ilusad 11.35 Top Shop 11.50 Naabrist parem 12.55 Võimalik vaid Venemaal* 14.00 Meisterkoka: Torditükk 14.55 Metskass 15.55 Vaprad ja ilusad 16.25 Kirgedes torm 17.25 Minu köök on parim 18.25 Seitsmesed: Uudised 19.45 Seitsmesed 20.00 Suure tähe väike täht 21.30 Kättemaksukontor: Ämblik 22.35 Selgeltnägijate tuleproov 00.10 Kodumaa: Lit-vinovi pettemaanööver 01.20 Backstrom: Hunt tunneb hunti 02.15 Suure tähe väike täht 03.30 Kättemaksukontor: Ämblik 04.25 Seitsmesed: Uu-dised 05.05 Seitsmesed 05.30 Südameasi: Milleri juhtum	06.15 Beyblade'i maailm 06.40 Printsess Sofia Esime-ne 07.05 Käsna-Kalle Kant-püks 07.30 Jänku Juss 07.40 Beyblade'i maailm* 08.05 Minu köök on parim 09.25 Võimalik vaid Venemaal* 09.55 Kirgedes torm 11.00 Vaprad ja ilusad 11.35 Top Shop 11.50 Kättemaksu-kontor: Ämblik 12.55 Papad Mammad 14.00 Meisterkoka: Nõrgad lülid 14.55 Metskass 15.55 Vaprad ja ilusad 16.25 Kirgedes torm 17.25 Minu köök on parim 18.45 Seitsmesed: Uudised 19.25 Seitsmesed 19.55 Rahvabänd 2018 21.30 Papad Mammad 22.30 Kellapid. 23.00 Mf Suur Stan 01.15 Mf Merejalaväelane 4 02.50 Politseipere: Kõvad tegijad 03.35 Papad Mam-mad 04.20 Kellapid 04.40 Seitsmesed: Uudised 05.20 Seitsmesed 05.45 Südameasi: Meisterkalm	06.30 Südameasi: Leib ja tsir-kus 07.30 Powerpuff tüdru-ke 07.55 Kāpapatrull 08.25 Ben 10: Ma sõin midagi 09.00 Simpsonid: Suur Phatsby 10.00 Hommikumaitsed. Saates valmistab meie peakokk Lauri Tomingas teistmoodi kanasalatit soolakapsa ja riisinuudlitega ning Ukraina borši Hiina mõjutusega 10.30 Üllata Eestit 11.00 Nurgakivi 11.30 Naistesaad 12.00 Sel-geltnägijate tuleproov 13.40 Litsid: Pluss kolmkümmend viis* 14.45 Kättemaksukontor: Ämblik 15.55 Midsomeri mõrvad: Suur ja hea 18.00 Naabrist parem 19.00 Seitsmesed: Uudised 19.30 Animafilm Madagaskari pingviinid 21.25 Mf Süü on tähtedel 00.00 Mf Megid, naised ja lapsed 02.20 Midsomeri mõrvad: Suur ja hea* 04.00 Naabrist parem 04.45 Nurgakivi* 05.10 Seitsmesed: Uudised 05.40 Süda-measi	06.30 Südameasi: Täiesti ootamatult. Vastutulev auto ajab Vernon Scrippsi ja Davidi paakautoga teelt välja. Vernonil on õnnetuse tagajärjel ajutine mälukaotus 07.30 Powerpuff tüdrukud 07.55 Kāpapatrull 08.25 Ben 10: Sisemine peletis 09.00 Simpsonid: Fatzcarraldo 10.00 Animafilm Madagaskari pingviinid 11.50 Padjaklubi: Vastutuul tõusuteel* 12.50 Me armastame Eestit 14.25 Stop! 14.55 Keskea rõõmud: Harjad 15.55 Midsomeri mõrvad: Guillaume'i mõök 18.00 Papad Mammad 19.00 Seitsmesed: Uudised 19.30 Eesti otsib superstaari: Lava taga 20.00 Eesti otsib superstaari 22.15 Mf Prometheus 00.55 Kuidas mõrvast puhtalt pääseda: Mida tegime? 01.50 Pettus: Pila-lind 02.45 Midsomeri mõrvad Guillaume'i mõök 04.30 Stop!* 04.55 Seitsmesed: Uudised 05.25 Südameasi	06.15 Beyblade'i maailm 06.40 Printsess Sofia Esime-ne 07.05 Käsna-Kalle Kant-püks 07.30 Jänku Juss <
--	---	---	---	---

"Me ei saa kaotada seda, mida oleme kunagi tõeliselt armastanud, sest see on saanud osaks meist endist"
Athen Keller

Memoris

matusbüroo ja krematoorium

TUHASTAMINE Lahkunu transport morgi, lahkunu hoiustamine külmkambris 1 ööpäev, lihtne urn, tuhastamine, tuha väljastamine urnis.	299,00 €
HAUAMATUS Lahkunu transport morgi, kirst, lahkunu hoiustamine külmkambris 1 ööpäev, hauaplaat, lahkunu korrastamine ja riietamine	395,00 €
PUUMATUS Lahkunu transport, lahkunu hoiustamine külmkambris kuni 3 ööpäeva, lahkunu korrastamine, tuhastamine, tuha väljastamine omaste poolt valitud ajal ja valitud puustikuga	495,00 €

24H lahkunu transport üle eesti | Info tasuta lühinumbril: 16 200
www.memoris.ee

MTÜ Väärt Raplamaa Toode on Raplamaa tootjaid liitev ühendus.
Meil on Raplas ühine kauplus Tallinna mnt 23

Avatud:
E-R 10-17,
L 10-14

Tel 5788 0357,
e-post: raplamaatoode@gmail.com
Koduleht: www.raplamaatoode.ee

www.metsaamet.ee

Teenused erametsaomanikule:

- Metsakinnistute ost
- Raieõiguse ost
- Metsa ülestöötamine ja vedu
- Maapinna mineraliseerimine koos külviga
- Metsamajandamise kavade koostamine

Teave e-post: info@metsaamet.ee Tel. 5615 0680, Karl Lister

tyre group

- Rehvitööd ► Rehvihoell
- Rehvide, velgede müük, paigaldus
- Velgede sirgendus ja alumiiniumkeevitus
- Müügil palju uusi ja odavaid rehve

Tel. 509 0243, 453 3327 • Võsa tn. 43 Raplas
E-R 8.00 - 20.00 L 9.30 - 15.00

RAPLAMA

HARRASTUSTEATRIT

FESTIVAL

Kuimetsa rahvamajas
7. aprillil algusega kell 10

Päeva jooksul saab näha 12 etendust teemal "Eesti huumor, Eesti autoritelt"

Päevapilet pealtvaatajatele 5 €

Avatud kohvik

Olete lahkelt oodatud!

Festivali toetajad:

EESTI KULTUURKAPITAL

Rapla Vallavalitsus

RAHVAKULTUURI KESKUS

EHL EESTI HARRASTUSTEATRIT LIIT
ESTONIAN AMATEUR THEATRE ASSOCIATION

OÜ TAVS AUTO traktorite ja põllumajandustehnika ÜLEVAATUSE GRAAFIK APRILLIS 2018

09.04	08.10-11.00	Valgu
09.04	12.00-13.00	Tamme
10.04	08.30-09.30	Haimre töökoda
10.04	09.45-12.00	Kasti töökoda
11.04	08.10-09.30	Kivi-Vigala
11.04	09.45-11.45	Maivälja
11.04	12.15-13.15	Teenuse töökoda
11.04	14.00-16.00	Laukna töökoda
12.04	08.30-09.30	Varbola
12.04	10.00-12.10	Sipa töökoda

OÜ TAVS Auto ülevaatuspunkt, Uus tn 8, on avatud: tööpäevadel 9-17.
Info tel. 509 9272, 482 1675

tre Raadio

RAPLA

HOMMIKUPROGRAMM

E-R 7:00 - 10:00

igal pooltunnil kohalikud uudised, raplamaal toimuvad sündmused, põnevad saatekülalised, ilm, horoskoop, muusikat retropärlitest - tänapäeva hittideni

91,3

MHZ

www.treraadio.ee

Igal kodul on oma lugu!

Kodu vahetamine võib olla keeruline protsess. Mina olen siin, et Sind aidata.

Taago Laidoner
5305 4488
taago.laidoner@arcovara.ee

ARCO VARA

Kallur24

MÜÜME: mulda, killustikku, liiva, kruusa, aiapostide ja äärekivide betooni, männikoore multsi, granaatkillustikku, kiviiva.

PAKUME: kopateenust, bobcati teenust, avanti renti, kalluriteenust, prügi ja jäätmete äravedu koos laadimisega.

Transpordime 1 kuni 24 tonni suurust koormat.

Telli kõik ühest kohast!

E-P kella 7.30-20, tel 529 5909, info@kallur24.ee, www.kallur24.ee

- Ostame **METSAKINNISTUID**, ka raiutud ja hüpoteegiga
- Ostame **PÖLLUMAAD**

Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hot.ee

oü Metsagrupp Ltd.

oü LANDEKER

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraiutud kinnistuid

Tel 511 0415,
517 9866, 489 4055.
www.landeker.ee

pm PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:

- metsakinnistuid,
- kasvavat metsa,
- kasepakku, okaspuu palki,
- paberipuitu, küttepuid,
- võsa hakkeks.

Pakub:

- saematerjali,
- metsaveoteenust.
- kase küttepindu ja kase kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

Pakume Teile kiiret ja kvaliteetset teenust!

Meie teenused:

- üldine ehitus- ja remonditöö,
- piirdeaedade ehitus,
- sillutiskivide paigaldus ja platside ehitus,
- santehnilised tööd,
- elektritööd.

Tel 5843 9879,
info@sakuehitus.ee
www.sakuehitus.ee

SakuEhitus

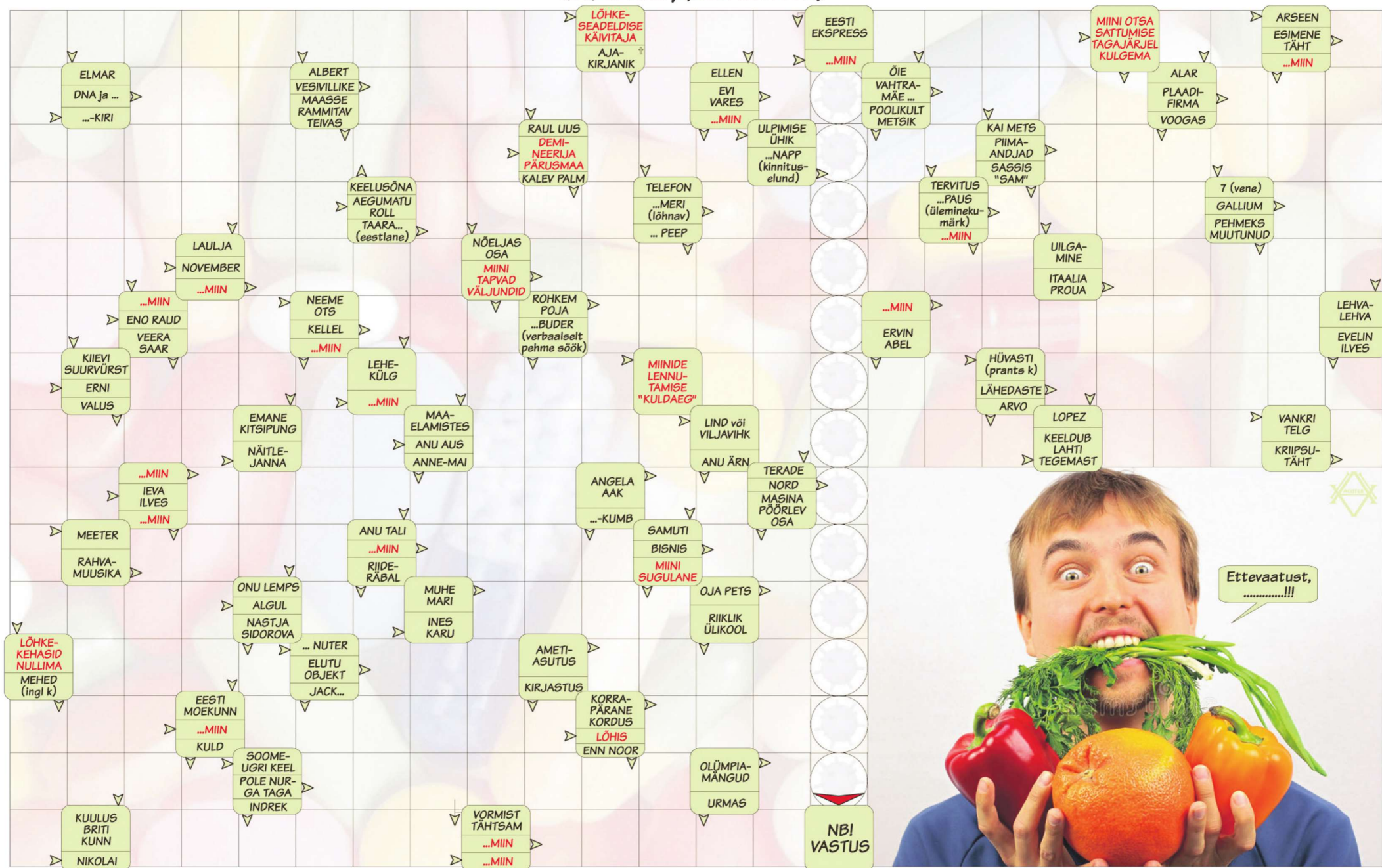
Ostame kasvavat ja ladustatud võsa.

Võsast puhastame alusmetsa, teeääred, kraavid ja põllumaad. Samuti ostame kokkuveetuid ja kokkuvedamata raiejäätmeid.

5343 9250
Kaur@reinpaul.ee

REINPAUL

HAMBURI RELVASTATUD

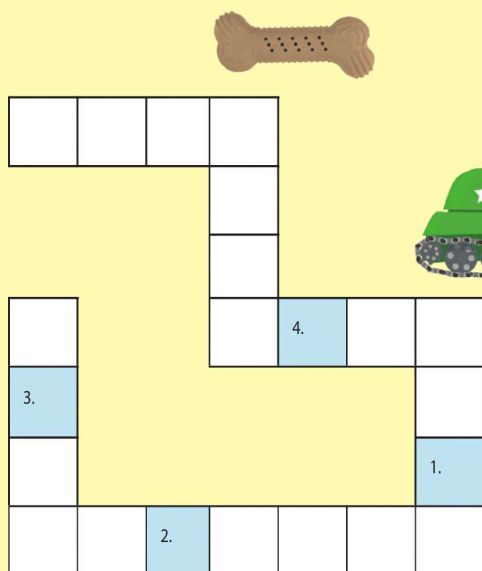
Koostas: Aivi Meister

*04. aprill on rahvusvaheline miinialase selgitustöö ja miinivastases tegevuses abistamise päev

LASTELE

LAHENDUS VÄRVILISTES RUUTUDES

JOOGIPUDELI VÕITIS ANNABEL ALTVÄLJA
EELMISE MÕISTATUSE VASTUS OLI „MUNAKORV“

AUHINNAKS

ÕIGESTI VASTASID:

ARGO MÜRKHAIN
MARILIIS OJAVEE
ROLAND KLAAS
ARON TERRAS
LISANN TERRAS
LISANNA ALLIKA
OSVALD KÄBIN
OSKAR KÄBIN
BERIT LIIMANN
MAILIS RAIDMA
KERLI HIETAM
KÄROLIIS HIETAM
MARGO PULVER
HELINA BAKAJEV
ANDREAS LIIMANN
RAUL PATA
LIISA PATA
KRETA LIISA AASAMAA
RAIT SANDER PAIMRE
JARNO LUTSCHAN
STEVE LUTSCHAN
ROLAND RANDRÜÜT
ERKI ÜTSMÜTS
LIISI SMIRNOV
LENNA SMIRNOV
AGAATE HANSEN
TRIINE TOMINGAS
KAISA LAURA VIIRA
ANNABEL ALTVÄLJA
GEORG LAURI
STEN-ERIK TREIER
ALEX VALNER

Kõikide õigesti vastanute vahel loosime välja Talupoe kinkekaardi.

Saada ristsõna vastus hiljemalt 9. aprilliks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetusse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511. NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused. Auhiinad saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

28. märtsil ilmunud suure ristsõna vastus on „KORRALIK VARUKOOPIA VARU“. Saunaaroomid võitis **MAAJA PUHK**

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

Vastus

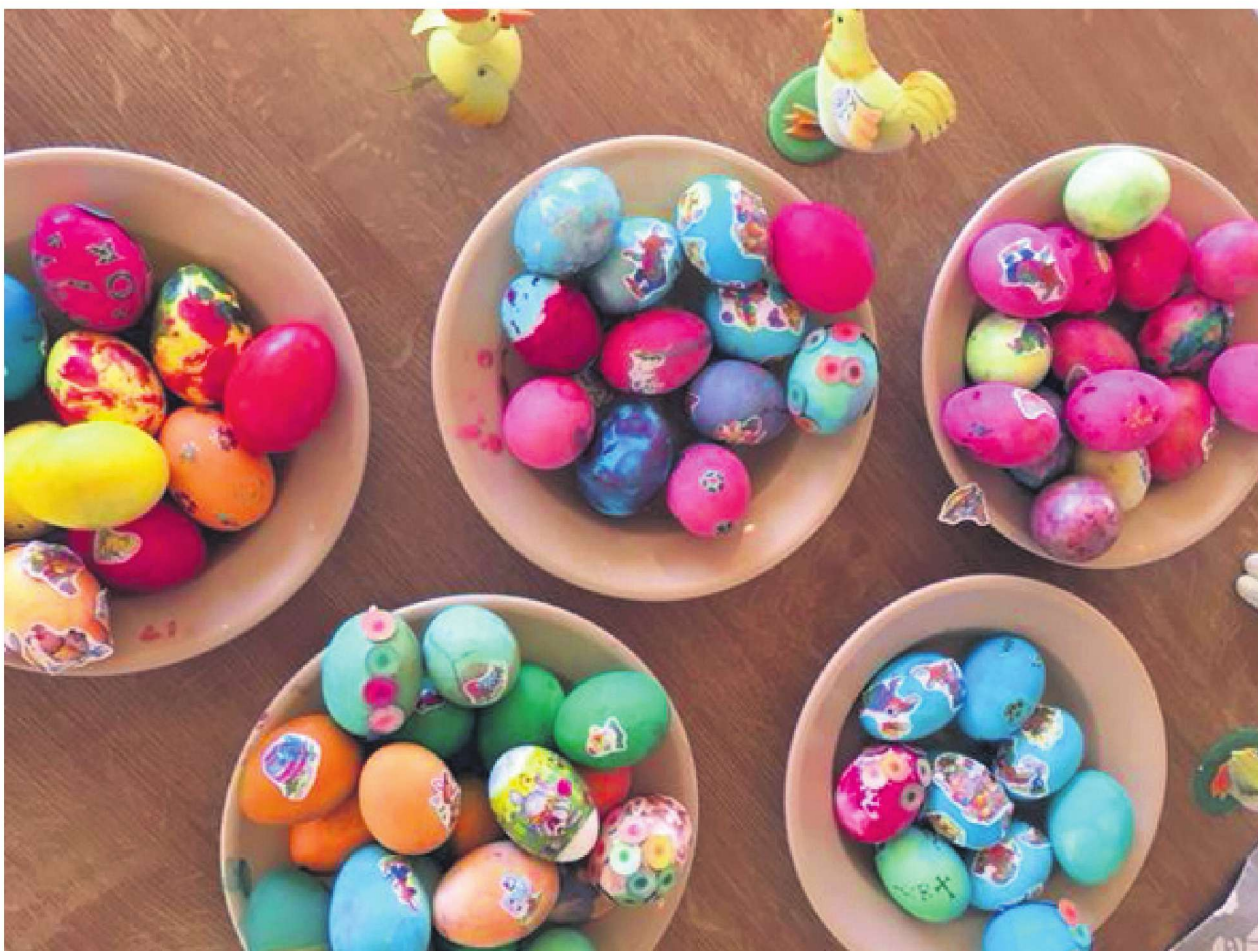
Nimi

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS

NIMI

Valik erinevates tehnikates värvitud mune.

Fotod: HELERIN VÄRONEN

Hageri hooldekodus on traditsiooniks värvida munapühade eel koos hoolealustega mune.

Hageri hooldekodus on selle tegutsemise algusest saadik olnud traditsiooniks värvida munapühade eel koos hoolealustega mune. Eelmisel aastal käisid hoolealustel abiks Tallinna Ülikooli tudengid, aga eelmisel neljapäeval värviti mune veelgi värvikamas seltskonnas.

Helerin Värönen

Nimelt oli hoolealustele külla tulnud üks Eesti tuntumaid blogijaid Mallukas ehk Mariann Treimann. Külaskäigust sai teada ka TV3, kes otsustas samuti Hagerisse sõita ja munavärvimisest osa võtta. Hoolealuseid oli mune värvimas 40 ringis. Kokku on hooldekodus 90 hoolealust. Päeva esimeses pooles värviti ära vähemalt 150 muna ja pärast lõunat tuli sellele veel lisa, tublimad värvijad värvsid siis mune sibulakoortega.

Enne sibulakoortega värvimist rääkis üks eriti koostekas hoolealune, et talle väga meeldis hommikune munade värvimine, see andvat nii mõndagi silmale ja kätele ning võimaldab midagi kõrva taha panna.

See ei olnud Mallukal esimene kokkupuude Hageri inimestega. Mõni aeg varem oli ta otsustanud hooldekodusse minna küpsetama vaarikatega juustukooki. Esimene kohtumine oli Malluka arvates aga nii tore, et ta otsustas veel neile

Hageri hooldekodus käisid külas televisioon ja tuntud blogipidaja

Munade värvimine sibulakoortega.

külla minna. Hooldekodu huvijuht Ingrid Soomere rääkis, et esimesel külastusel natuke võrastati Mallukat, aga teisel kohtumisel oldi teda nähes väga rõõmsad ja varmad teda kallistama.

Naljatlemisi ütlevad hoolealused isegi, et nende hooldekodu on justkui käsitöökallakuga. Esinejad tulevad väljastpoolt hooldekodu, meisterdused tehakse aga siseriingis. Näiteks hiljuti voolisid hoolealused savikujusid, mis pidid mõne aja kuivama. Ingrid rääkis, et siis, kui neid värvima pidi hakkama, oli üks hoolealune endal peast haaranud ja öelnud: „Jälle!“ Ja huvitav on see, et aina enam on ka mehed valmis meisterdama, kuigi varem oli suhtumine, et käsitöö on rohkem naiste ala. Samamoodi on mehed varmamad aitama siis, kui koos midagi küpsetatakse.

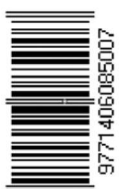
Külalised käib hooldekodus tege-likult päris sageli. Ingrid rääkis, et päris tihti käiakse näiteks kogudusest, koolidest ja lasteadeadest külas. „Sõpru on meil palju, kui kutsume, siis tulevad ja täidavad jälle rõõmuga päeva,“ sõnas Ingrid ja lisas, et

külalised ja esinejad meeldivad neile väga. Pühapäeval käis neil veel külas Hageri kogudusest Jüri Vallsalu ja esmaspäeval Pärnust pärit pillimees.

Esmaspäeviti käiakse näiteks Hageri raamatukogust jututundi tegemas, räägitakse uudiseid ja loetakse raamatuid ette. Eelmisest kolmapäevast alates saavad hoolealused ka võimelda. Veel on teada, et aprillis tulevad ooperisolistid vokaalansamblist Bel Canto. Viimati käisid nad esinemas jõulude paiku ja kohe pärast kontserdi lõppu uurisid nad, millal nad uuesti tulla võivad. „Selliste kogunemistega saame endale hästi palju sõpru. Hoolealustel on ka päevad lõbusad, kogu aeg on toimetamine,“ sõnas Ingrid. Näiteks tänu eelmise aasta üliõpilaste külastusele saadi endale sõbraks Kernu põhikooli muusikaõpetaja Jaan Vaidla, kes on oma laululastega alati valmis esinema tulema.

Neljapäeval olid aga esinema tulnud Kohila mõisakooli kolmanda klassi lapsed, kes esitasid ülestõusmispühade näidendi „Jeesus elab“. Etenduses uurisid teejuhid inimeste käest nende lugude kohta, mis Jeesusest räägitakse. Jeesuse sõnad panid inimesi alati mõtlema. Ja niisamuti tema teod. Iga loo lõpus aga lausuti, et nüüd ei tea keegi, kus Jeesus on, kuna ka tema haud on sama tühi nagu muna, mida etenduse osalised kaasas kandsid. Lõpuks aga ilmus ingel, kes lausus, et Jumal on Jeesuse surnust äratanud, ja teejuht lisas, et sellest räägibki ülestõusmispühade lugu. Etenduse lõpus jagas ingel kõigile ühe väikese pühademuna, mis meenutaks seda imet.

ISSN 2228-1886

Sõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084,
e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Siim Jõgis (489 2132), Stina Andok (489 2137), Katri Reinsalu (489 2246), Helerin Värönen (489 2132), Haldi Ellam
Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138)
Kujundaja: Ulvi Blande (489 2138), Siim Solman
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130).
Reklaamijuht: Kadri Paju (489 2130)
Raamatupidaja: Juulija Kuum (489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskonnadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel.

Toimetust võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.

Väljaandja: OÜ Nädaline. **Trükk AS Printall.** Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363